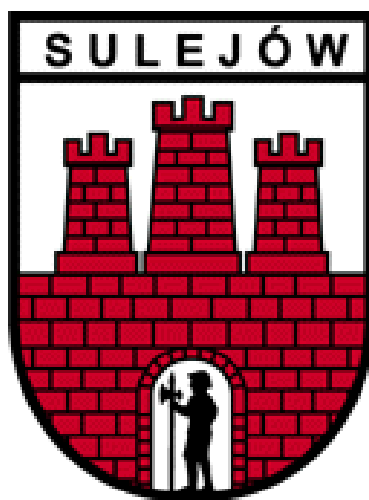


Załącznik do
Uchwały nr XIV/126/2007
Rady Miejskiej w Sulejowie
z dnia 28.12.2007 r.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY SULEJÓW NA LATA 2007-2013



Sulejów 2007 rok

SPIS TREŚCI

1.		Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	4
2.		Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu	4
	2.1	Informacje ogólne	4
	2.2	Ludność	8
	2.3	Mieszkalnictwo	22
	2.4	Infrastruktura społeczna	23
	2.5	Turystyka i rekreacja	32
	2.6	Gospodarka	40
	2.7	Infrastruktura techniczna	50
	2.8	Środowisko naturalne	60
3.		Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze	65
	3.1	Celowość zadań planowanych do realizacji	65
	3.2	Analiza SWOT dla gminy Sulejów	69
4.		Realizacja zadań i projektów	75
5.		Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy oraz województwa	87
	5.1	Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2015	87
	5.2	Powiązanie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności)	88
	5.3	Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego	88
	5.4	Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego	89
	5.5	Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego	89
	5.6	Strategia Rozwoju Gminy Sulejów	90
6.		Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego	93

7.		Plan finansowy	98
8.		System wdrażania	104
	8.1	Zarządzanie	104
	8.2	Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulejów	105
9.		Sposoby monitorowania, oceny oraz komunikacji społecznej	106
	9.1	Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego	106
	9.2	Narzędzia służące zbieraniu informacji zaproponowane w czasie opracowania Planu Rozwoju Lokalnego	108
	9.3	Ocena i komunikacja społeczna	109
10.		Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi	112
	10.1	Uwarunkowania współpracy	112
	10.2	Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego	114

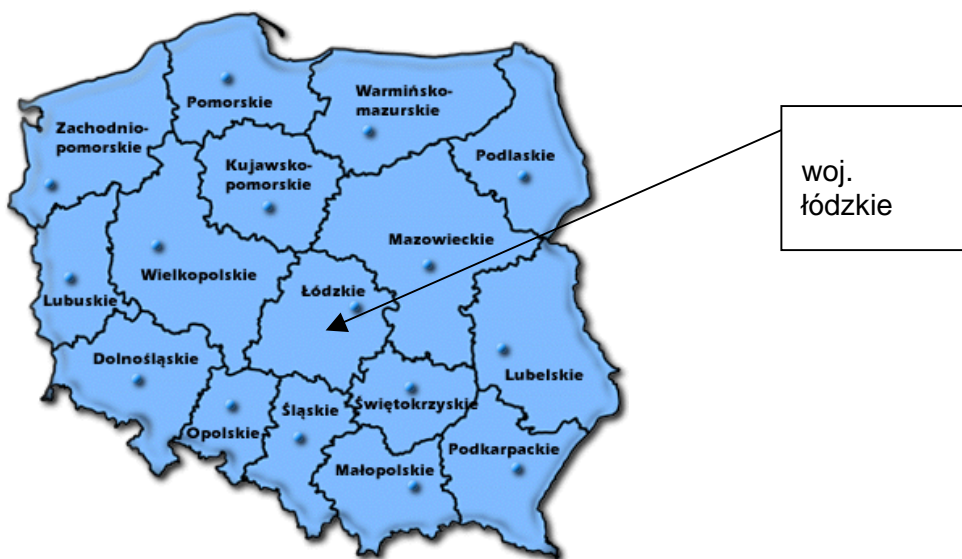
1. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego opracowany został dla miasta i gminy Sulejów (województwo łódzkie, powiat piotrkowski). Plan obejmuje analizę stanu obecnego gminy w sferze społecznej, sferze gospodarczej, w zakresie infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego oraz definiuje cele strategiczne (główne) i cele operacyjne (pomocnicze). Szczegółowy plan zadań opracowany został na lata 2007-2013.

2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu

2.1. Informacje ogólne

Administracyjnie gmina Sulejów jest jedną z jedenastu gmin powiatu piotrkowskiego i graniczy: od zachodu z Gminą Rozprza, od północno-zachodu z Miastem Piotrków Trybunalski, od północy z Gminą Wolbórz, od wschodu z Gminą Mniszków i Gminą Aleksandrów, od południa z Gminą Ręczno. Liczba mieszkańców gminy wynosi 15 596 osób (stan na rok 2006 - wg danych GUS).



Mapa 1. Mapa Polski z podziałem na województwa

Gmina Sulejów jest gminą o charakterze rolniczo – turystycznym. Przepływająca rzeka Pilica z dopływami oraz Zalew Sulejowski, stanowią naturalną bazę rozwoju sportu, rekreacji i turystyki. Ważnym elementem wpływającym na rozwój turystyczny gminy jest Sulejowski Park Krajobrazowy (na terenie gminy położone jest 25% powierzchni Sulejowskiego Parku Krajobrazowego), jak również liczne zabytki dziedzictwa kulturowego. Sulejów jest malowniczo położonym miastem, rozdzielonym przez rzekę na dwie części. Wzdłuż brzegu rzeki Pilicy przebiegają liczne szlaki turystyczne. Gospodarcze

wykorzystanie zasobów gminy oparte jest na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych.



Mapa 2. Mapa województwa łódzkiego z podziałem na powiaty

Przeważająca część gminy Sulejów położona jest w obrębie Równiny Piotrkowskiej, zajmującej obszar na zachód od rzeki Pilicy. Fragmenty terenu zlokalizowane na wschód od w/w rzeki (NE część gminy) wchodzi w skład Wzgórz Opoczyńskich. Rzeka Pilica stanowi naturalną granicę między tymi jednostkami. Pod względem geologicznym wschodnie rejony gminy Sulejów wchodzi w skład obrzeżenia Gór Świętokrzyskich, pozostałą jej część obejmuje swym zasięgiem południowo-wschodni kraniec obrzeżenia Kredowej Niecki Łódzkiej. Na starszych warstwach skalnych reprezentowanych przez utwory jurajskie (wapień, margle), zalegają nieciągłą warstwą młodsze osady czwartorzędowe (piaski, pyły, gliny). Najmłodsze, holocenijskie osady stanowią torfy, mułki, piaski i żwiry rzeczne zlokalizowane w obniżeniach terenu oraz dolinach rzecznych.



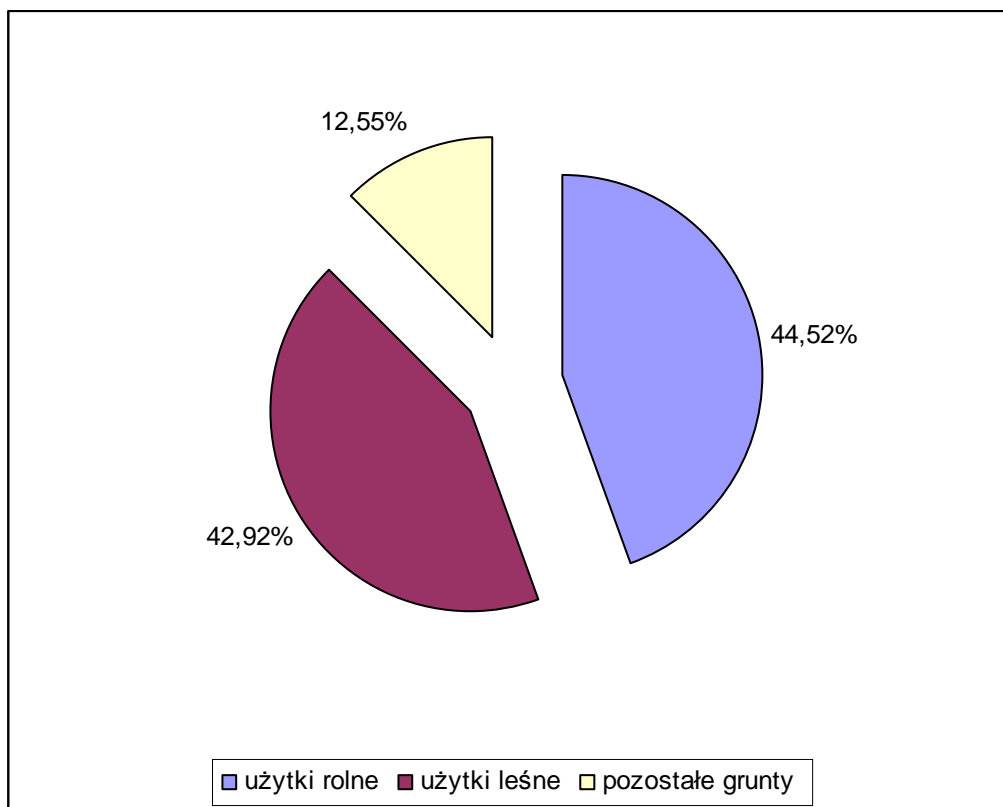
Mapa 3. Powiat piotrkowski z podziałem na gminy

Powierzchnia ogólna gminy wynosi ok. 188 km² (18 824 ha) w tym:

- użytki rolne – 8380 ha - ok. 45% ogólnej powierzchni,
- użytki leśne – 8080,4 ha – ok. 43% ogólnej powierzchni,
- pozostałe grunty – 2363,6 ha – ok. 12% ogólnej powierzchni.

Gmina stanowi 13,26% powierzchni powiatu.

Struktura powierzchni gminy Sulejów



Źródło: GUS

Gmina podzielona jest na 25 następujących sołectw:

1. Biała
2. Barkowice
3. Barkowice Mokre
4. Biłska Wola Kolonia
5. Biłska Wola Wieś
6. Kałek
7. Koło
8. Kłudzice
9. Klementynów
10. Korytnica
11. Kurnędz
12. Krzewiny
13. Łęczno
14. Łazy Dąbrowa
15. Nowa Wieś
16. Podlubień
17. Przyglów

18. Poniatów
19. Uszczyn
20. Wójtostwo
21. Witów Kolonia
22. Witów Wieś
23. Włodzimierzów
24. Zalesice Kolonia
25. Zalesice Wieś

2.2. Ludność

Liczba ludności

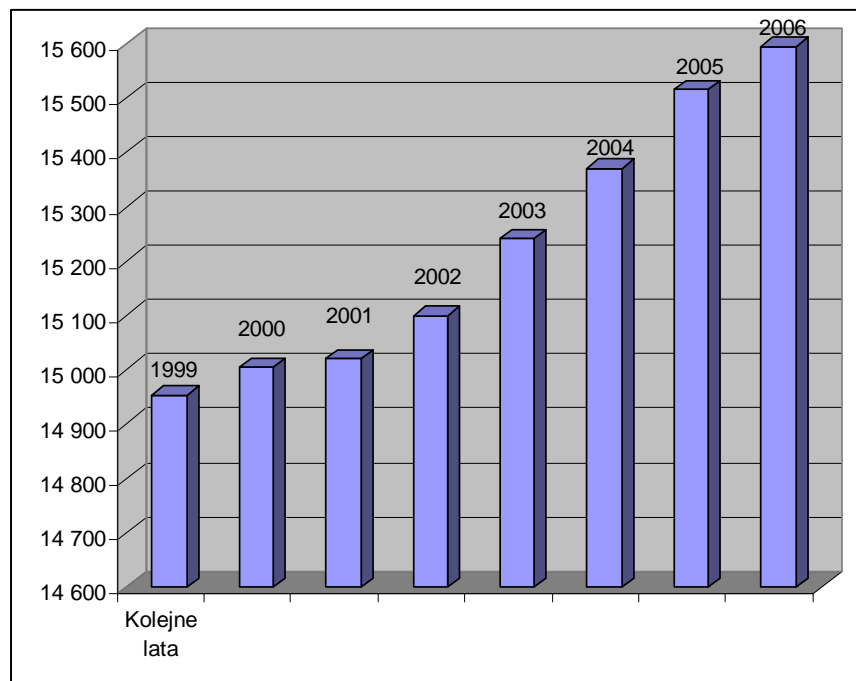
Gmina Sulejów liczy 15.596 osób (stan na 31.12.2006 rok). Średnia gęstość zaludnienia w 2006 roku na 1 km² wynosi w gminie 82,52. Stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet waha się w granicach 50% na przestrzeni ostatnich lat. Tabela poniżej przedstawia wzrost liczby ludności w gminie. W porównaniu do roku 1999 liczba ludności zwiększyła się o 643 osoby.

Liczba mieszkańców gminy w latach 1999 – 2006

Rok	Ludność ogółem (ilość osób)	Mężczyźni (ilość osób)	Kobiety (ilość osób)
1999	14 953	7330	7623
2000	15 005	7367	7638
2001	15 021	7382	7639
2002	15 100	7430	7670
2003	15 242	7493	7749
2004	15 371	7565	7806
2005	15 517	7633	7884
2006	15 596	7607	7929

Źródło: GUS

Liczba mieszkańców gminy w latach 1999 – 2006



Źródło: GUS

Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Sulejów (stan 31.12.2006 rok)

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności (ilość osób)	L.p.	Miejscowość	Liczba ludności (ilość osób)
1.	m. Sulejów	6332	19.	Mikołajów	18
2.	Adelinów	5	20.	Nowa Wieś	123
3.	Biała	449	21.	Piotrów	38
4.	Barkowice	395	22.	Podkałek	147
5.	Barkowice Mokre	124	23.	Podlubień	167
6.	Bilska Wola Kol.	244	24.	Poniatów	830
7.	Bilska Wola	143	25.	Przygłów	1 076
8.	Dorotów	65	26.	Salkowszczyzna	30
9.	Kątek	306	27.	Uszczyn	518
10.	Karolinów	69	28.	Winduga	6
11.	Klementynów	32	29.	Witów Kol.	316
12.	Kłudzice	382	30.	Witów	262
13.	Koło	313	31.	Włodzimierzów	1431
14.	Korytnica	79	32.	Wójtostwo	105
15.	Krzewiny	231	33.	Zalesicie Kol.	172
16.	Kurnędz	350	34.	Zalesicie	252
17.	Łazy Dąbrowa	181	35.	-	-
18.	Łączno	442		RAZEM	15633

Źródło: dane Urząd Miejski

Przyrost naturalny

W gminie Sulejów w latach 2000 – 2006 wskaźnik przyrostu naturalnego ulegał dużym wahaniom. Najniższą wartość (-10) wskaźnik osiągnął w 2003 roku, a najwyższą (+25) w 2005 roku.

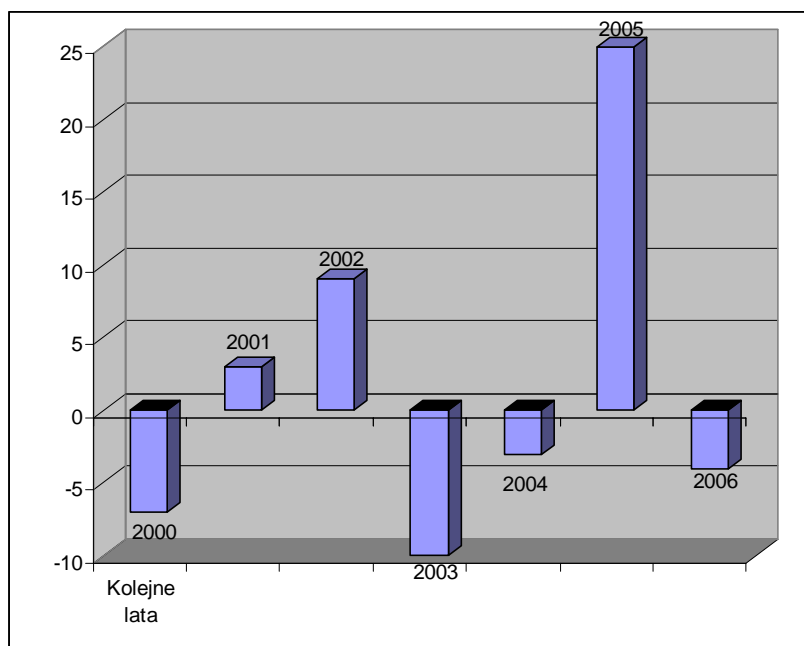
Przyrost naturalny w gminie Sulejów

Rok	Wartość	J.m.
2000	-7	osoba
2001	3	osoba
2002	9	osoba
2003	-10	osoba
2004	-3	osoba
2005	25	osoba
2006	-4	osoba

Źródło: GUS

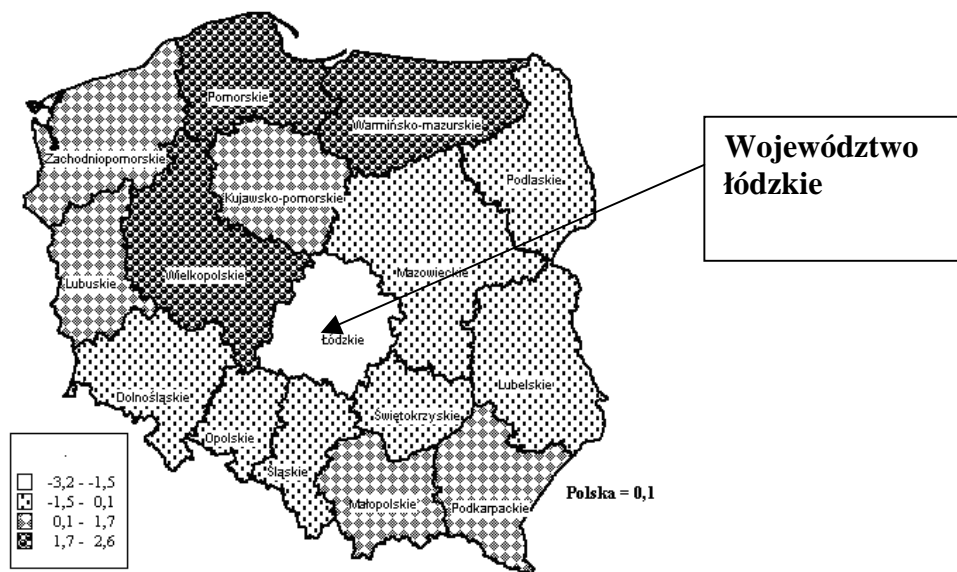
Ujemny przyrost naturalny stanowi wyzwanie do podjęcia działań służących poprawie jakości życia mieszkańców, a tym samym zahamowania negatywnego zjawiska.

Przyrost naturalny w gminie Sulejów



Źródło: GUS

Na niski wskaźnik przyrostu naturalnego wpływ ma wysoki wskaźnik zgonów ale przede wszystkim malejąca liczba urodzeń. Spowodowane jest to przede wszystkim faktem, iż kobiety decydują się obecnie na macierzyństwo najczęściej dopiero pomiędzy 25 a 29 rokiem życia (na początku lat 90 - między 20 a 24). Im bardziej wykształcone, tym częściej odkładają macierzyństwo bliżej trzydziestego roku życia. Wzrasta też liczba kobiet, które w ogóle nie wychodzą za mąż. Najpopularniejszym modelem rodziny jest 2+2, choć coraz częściej pary decydują się na jedno dziecko. Inne małżeństwa nie decydują się na dziecko z powodu trudności finansowych. Bezrobocie, ubóstwo powodują, że młodzi ludzie nie decydują się na zawieranie małżeństw i dzieci.



Mapa 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w okresie I - II kwartał 2005 roku w województwach.

Migracje

Czułym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową. Dlatego też **migracja ludności to jeden z podstawowych wskaźników oddziaływania w projektach aplikujących o środki ERDF**. Projekty rozwojowe powinny hamować odpływ ludności i generować dodatnią migrację (imigrację).

Saldo migracji zagranicznych w Polsce jest w ostatnich latach ujemne. W 2003 roku na stałe osiedliło się w naszym kraju 7 tys. osób, a wyjechało prawie 21 tys. Od czasu integracji Polski z Unią Europejską i dzięki otwarciu rynków pracy dla Polaków, z naszego kraju wyjechało już prawdopodobnie około miliona osób. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że sondaże wskazują na duże saldo migracji wśród dobrze wykształconej polskiej młodzieży.

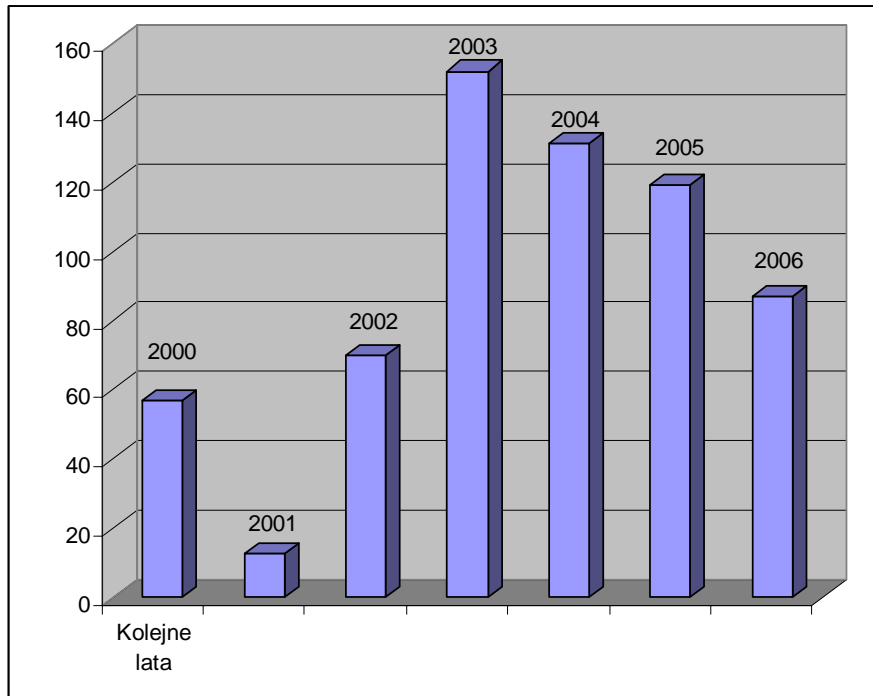
Saldo migracji w gminie Sulejów

Rok	Wartość	J.m.
2000	57	osoba
2001	13	osoba
2002	70	osoba
2003	152	osoba
2004	131	osoba
2005	119	osoba
2006	87	osoba

Źródło: GUS

Od 2000 roku w gminie Sulejów można zaobserwować pozytywne zjawisko, jakim jest dodatnie saldo migracji, świadczące o przyptywie ludności na teren gminy. Sytuacja w gminie Sulejów jest więc odwrotna niż w większości gmin miejsko-wiejskich woj. łódzkiego. Dodatnie saldo migracji jest jednym z czynników powodujących ogólny wzrost ludności w gminie.

Saldo migracji w gminie Sulejów



Źródło: GUS

Jednym z problemów wynikłych z wysokiego salda migracji w gminie jest brak lokalnej integracji mieszkańców. Na terenie gminy Sulejów osiedlają się przeważnie osoby które wcześniej zamieszkiwały w pobliskich aglomeracjach (Łodzi lub Piotrkowie Trybunalskim). Nowi mieszkańcy nie tworzą z pozostałą częścią ludności gminy zintegrowanej grupy. Aby rozwiązać ten problem Miejski Ośrodek Kultury organizuje liczne imprezy kulturalne mające na celu między innymi zintegrować społeczność.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Sulejów

Lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006
J.m.	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	3831	3752	3692	3666	3649	3592
Ludność w wieku produkcyjnym	8868	9074	9212	9363	9522	9664
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2309	2313	2330	2346	2369	2393

Źródło: GUS

Od roku 2001 do roku 2006 liczba ludności w wieku:

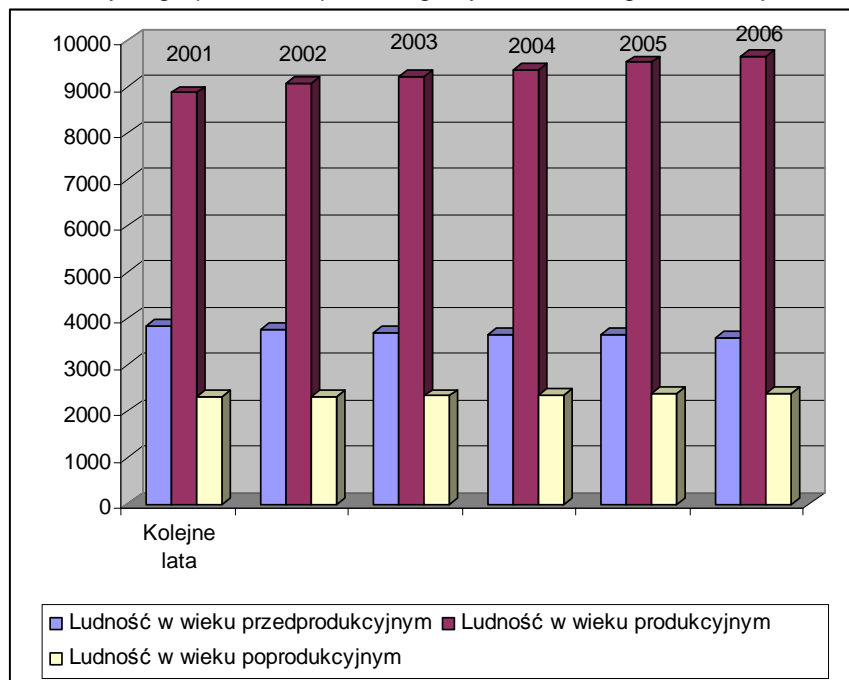
- przedprodukcyjnym – zmniejszyła się o 239 osób,
- produkcyjnym – wzrosła o 796 osób,
- poprodukcyjnym – zwiększyła się o 84 osoby.

Jest to tendencja obserwowana w większości gmin na terenie Polski.

Zmniejszająca się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, generalnie postrzegana jako zjawisko negatywne, posiada również pozytywne aspekty, które dają możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury i bazy dydaktycznej prowadzące do rozwoju bogatej oferty edukacyjnej zarówno dla

dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce i chcą rozwijać swoje umiejętności jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia. Sytuacja taka może się stać szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkowi kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji.

Ludność wg ekonomicznych grup wieku w poszczególnych latach w gminie Sulejów



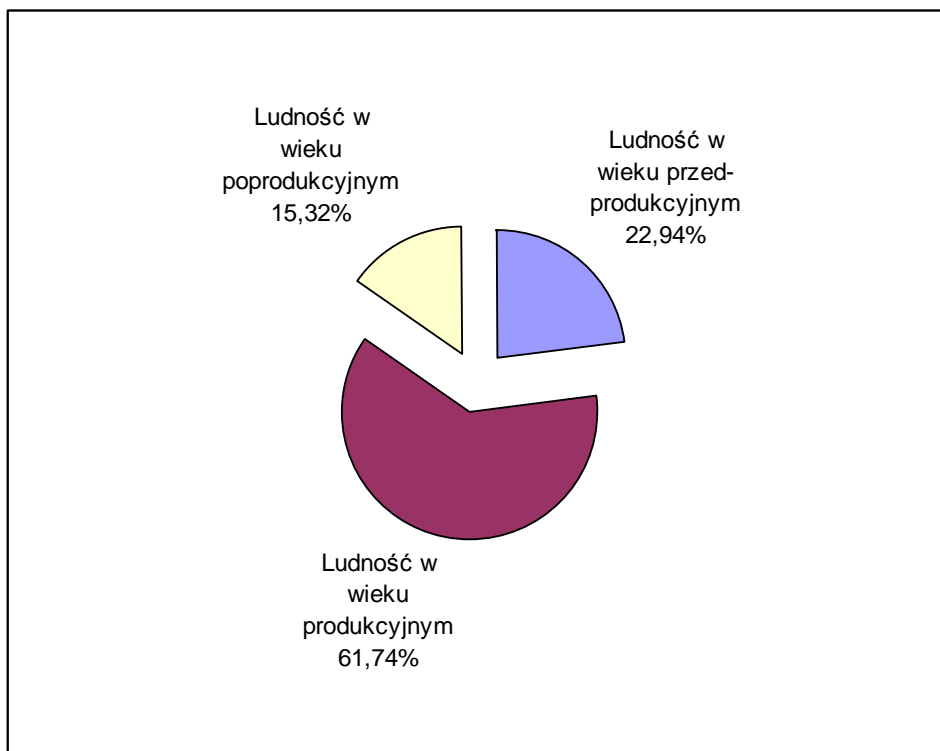
Źródło: GUS

W gminie Sulejów obserwowany jest także wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób w tym wieku w Polsce będzie przyrastać systematycznie w latach 2007- 2013. Przyrost ten będzie powodował silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku przez geriatrów, gerontologów oraz rozwój usług opiekuńczych). Dlatego też jednym z obszarów zainteresowania gminy powinno być wspieranie aktywnej starości.

W gminie Sulejów w 2006 roku osoby w wieku:

- przedprodukcyjnym stanowiły 22,94% ludności,
- produkcyjnym stanowiły 61,74% ludności,
- poprodukcyjnym stanowiły 15,32% ludności.

Struktura ludności w gminie Sulejów w 2006 roku



Źródło: GUS

Poziom wykształcenia

Poziom wykształcenia w gminie Sulejów w 2002 roku

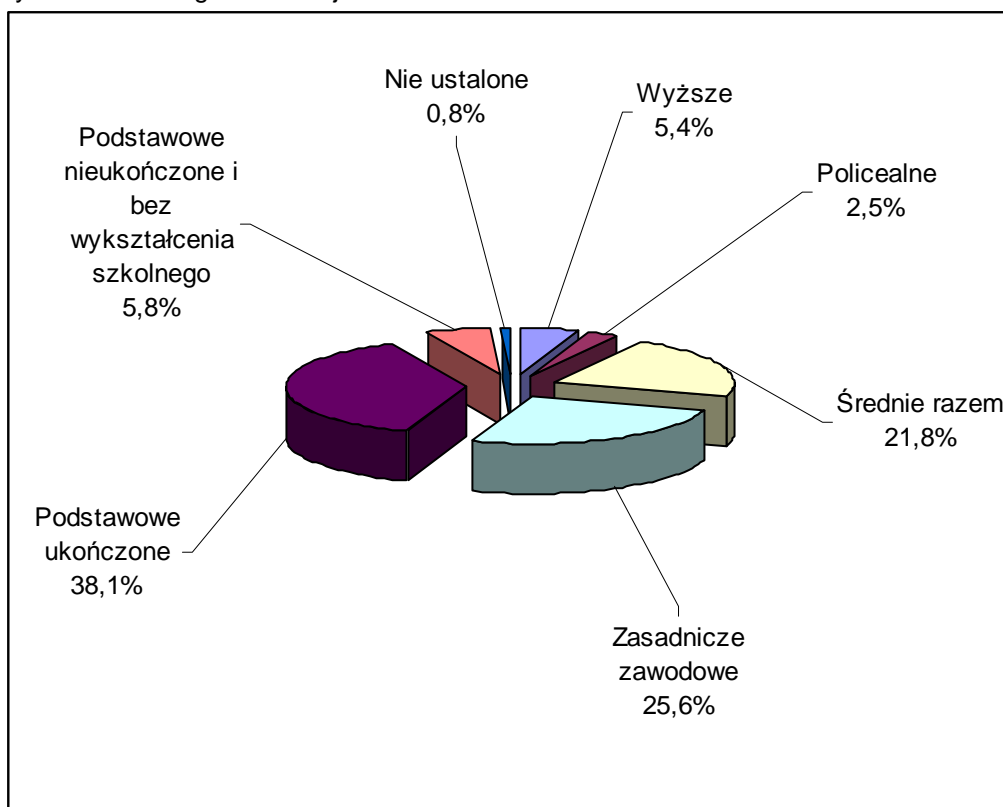
Wykształcenie	Ogółem	Stan procentowy	Mężczyźni	Kobiety
J.m.	osoba	%	osoba	osoba
Wyższe	671	5,4	267	404
Policealne	315	2,5	64	251
Średnie razem	2699	21,8	1094	1605
Zasadnicze zawodowe	3192	25,6	2021	1171
Podstawowe ukończone	4748	38,1	2264	2484
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	726	5,8	278	448
Nie ustalone	102	0,8	-	-

Źródło: GUS

Największa liczba osób (38,1% ludności gminy) posiada wykształcenie podstawowe ukończone. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada 25,6% mieszkańców gminy Sulejów, a wykształcenie wyższe tylko 5,4% mieszkańców.

W gminie Sulejów wykształcenie wyższe, policealne i średnie posiada więcej kobiet niż mężczyzn. Jest to tendencja obserwowana w większości gmin w Polsce. Ogólnie poziom wykształcenia w gminie jest niski. W dobie dużego bezrobocia wysokie umiejętności i kwalifikacje są niezbędne do zaprezentowania się na rynku pracy, wobec czego konieczne będzie podwyższenie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Sulejów.

Poziom wykształcenia w gminie Sulejów w 2002 roku



Źródło: GUS

Gmina Sulejów posiada niepokojąco niski wskaźnik osób z wykształceniem wyższym. Można wymienić kilka czynników, które powodują iż ludzie młodzi w gminie rzadko decydują się na studia. Oto one:

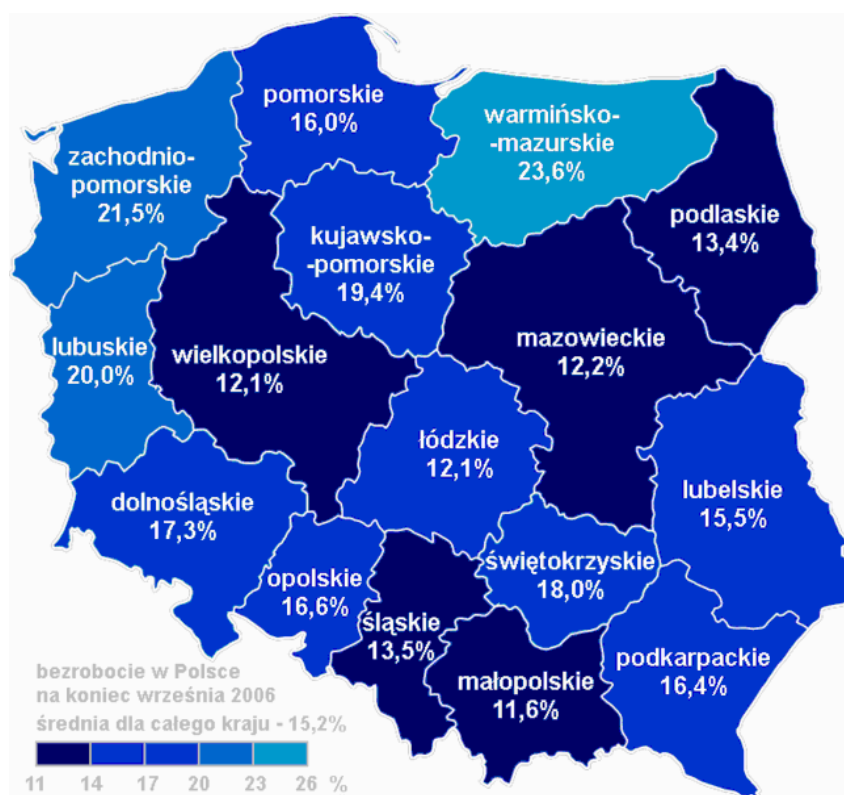
- ubóstwo w rodzinie nie pozwala na zamieszkanie w innym mieście i podjęcie studiów,
- brak chęci do podwyższania kwalifikacji zawodowych,
- bierność ludzi młodych,
- nabieranie złych wzorców osobowych z otoczenia.

Poziom bezrobocia

Bezrobocie jest to zjawisko występujące dość powszechnie w naszym kraju. Od wielu lat notuje się wysoką stopę bezrobocia. Skutkiem bezrobocia bardzo często jest występowanie zjawisk patologii społecznych w rodzinach.

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym, jakie towarzyszą okresom dekoniunktury w gospodarce rynkowej. Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- destabilizację rynku pracy,
- zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego),
- emigrację kadr, zwłaszcza wysokokwalifikowanych,
- zahamowanie popytu i zubożenie rynku dóbr i usług, atrakcyjność co za tym idzie zmniejszenie obrotów atrakcyjności handlu,
- zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów.



Mapa 5: Stopa bezrobocia według województw (stan w końcu września 2006 roku)

Bezrobocie jest dużym problemem wpływającym na zadowolenie mieszkańców i poziom ich życia. W województwie łódzkim stopa bezrobocia w kwietniu 2006 roku wynosiła 17,4%. Problem bezrobocia pociąga to za sobą szereg problemów natury społecznej.



Mapa 6: Stopa bezrobocia według powiatów woj. łódzkiego

Powiat piotrkowski jest jednym z powiatów województwa łódzkiego o stopie bezrobocia mieszczącej się w granicach 10-15%.

Liczba bezrobotnych na terenie gminy Sulejów

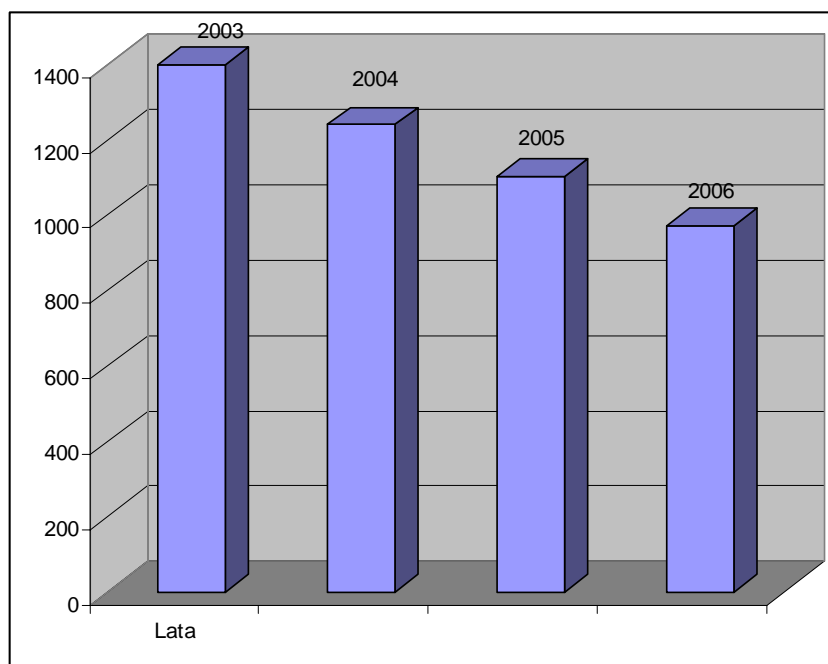
Liczba osób bezrobotnych w Gminie Sulejów			
Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
J.m.	osoba	osoba	osoba
2003	1399	719	680
2004	1241	621	620
2005	1104	512	592
2006	973	450	523

Źródło: GUS

W 2006 roku (stan na 31 grudnia) liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie gminy Sulejów wynosiła 973 osób. Około 53% ogółu bezrobotnych stanowią kobiety.

Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Sulejów na przestrzeni lat 2003-2006 zmniejszyła się o 426 osoby.

Liczba bezrobotnych na terenie gminy Sulejów w poszczególnych latach



Źródło: GUS

Walka z bezrobociem jest trudnym i długotrwałym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji firm i organizacji. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumiemy tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktykę w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy. Na czele wśród podmiotów niezbędnych do uruchomienia skutecznego programu zwalczania bezrobocia wysuwają się ośrodki władzy (centralnej, lokalnej i samorządowej) oraz organizacje pozarządowe. Wynika to zarówno z podziału kompetencji i rozdziału funduszy budżetowych (różnych budżetów) jak i perspektyw współpracy z instytucjami Unii Europejskiej.

Poziom zamożności społeczeństwa

Poziom zamożności społeczeństwa w kraju i województwie łódzkim

Od 1996 roku w Polsce obserwuje się stały trend ubożenia pewnych części populacji, mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków. Corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granicy ubóstwa (opartej tak na miarach absolutnych jak i relatywnych). Wynika z tego, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie. O niskim stopniu zamożności mieszkańców województwa łódzkiego

świadczy wysoka stopa bezrobocia oraz wzrastająca liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej.

Poziom zamożności społeczeństwa w powiecie piotrkowskim i gminie Sulejów

Z danych z 2005 roku wynika, że dochód podatkowy gminy Sulejów na 1 mieszkańca wynosił 406,42zł.¹ Jest to dość wysoki dochód podatkowy w porównaniu do innych gmin w powiecie piotrkowskim, ale przeciętny w porównaniu do innych gmin miejsko-wiejskich w woj. łódzkim.

Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin powiatu piotrkowskiego

Gmina	Wskaźnik G
ALEKSANDRÓW	230,24
CZARNOCIN	383,48
GORZKOWICE	415,34
GRABICA	430,86
ŁĘKI SZLACHECKIE	255,16
MOSZCZENICA	546,75
RĘCZNO	257,33
ROZPRZA	354,96
SULEJÓW	406,42
WOLA KRZYSZTOPORSKA	476,85
WOLBÓRZ	692,16

Źródło: Ministerstwo Finansów

Wskaźniki dochodów podatkowych dla wybranych gmin miejsko-wiejskich woj. łódzkiego

Gmina	Powiat	Wskaźnik G
ZŁOCZEW	sieradzki	396,70
SULEJÓW	piotrkowski	406,42
OPOCZNO	opoczyński	837,24
ŁASK	łaski	625,11
KROŚNIEWICE	kutnowski	513,65
DZIAŁOSZYN	pajęczański	918,21
PAJĘCZNO	pajęczański	568,46
PODDĘBICE	poddębicki	457,66
UNIEJÓW	poddębicki	454,47
KAMIENSK	radomszczański	766,17
BIAŁA RAWSKA	rawski	464,05
BŁASZKI	sieradzki	380,11
DRZEWICA	opoczyński	365,82

Źródło: Ministerstwo Finansów

¹ Źródło: wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G), Źródło: Ministerstwo Finansów

Warto jednak zauważyć, że wskaźnik dochodów podatkowych gminy Sulejów rośnie z roku na rok. W roku 2007 wskaźnik osiągnął już wartość 497,31 zł.

Wskaźniki dochodów podatkowych dla gminy Sulejów w latach 2005-2007

Rok	Wskaźnik G	Przyrost wskaźnika G w %
2005	406,42	-
2006	439,17	8,06%
2007	497,31	13,2%

Źródło:UM Sulejów

Rozwój działalności pozarolniczej, tworzenie wiejskich wielofunkcyjnych ośrodków usługowych, tworzenie szeregu wyspecjalizowanych grup producenckich, odtworzenie prawidłowo działającej spółdzielczości wiejskiej, czy też utworzenie grupy marketingowo-logistycznej działającej na rzecz i korzyść producentów, to szanse na jeszcze większe zwiększenie dochodów mieszkańców gminy Sulejów.

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

W analizie heurystycznej ABC, eksperci wyłonili elementy istotne dla rozwoju gminy Sulejów, które mają odniesienie w rzeczywistości i stanowią punkt wyjścia dla określenia dalszych działań strategicznych. Należy odnotować, że zarówno Atuty, Bariery i to, co Ciekawe są tymi składowymi raportu, na które realizatorzy strategii mają realny wpływ. Stąd więc brak w analizie ABC takich szans czy zagrożeń, które wynikają z ogólnej sytuacji gospodarczej, prawnej czy finansowej kraju – sytuacji, na którą władze samorządowe, środowiska społeczne czy przedsiębiorcy nie mają niemal żadnego wpływu. Nie znaczy to wcale, że analiza nie uwzględnia okoliczności, w jakich strategia będzie realizowana. Te odniesienia znajdujemy w analizie SWOT znajdującej się w dalszej części opracowania.

Atuty rozwojowe

- Wzrost liczby ludności,
- Dodatni wskaźnik migracji,
- Spadek liczby osób bezrobotnych,

Bariery rozwojowe

- Wahania wskaźnika przyrostu naturalnego,
- Niski poziom wykształcenia mieszkańców,
- Mało osób z wykształceniem wyższym,

To, co Ciekawe

- Czy dalszy rozwój gospodarczy gminy spowodowałyby jeszcze większy wzrost ludności?

2.3. Mieszkalnictwo

Dane dotyczące mieszkalnictwa w 2006 roku w gminie Sulejów przedstawia tabela poniżej

Rodzaj własności mieszkania	Liczba mieszkań	Powierzchnia łączna w m ²
własność gminy	214	8.919
własność spółdzielni mieszkaniowych	112	5.639
własność zakładów pracy	32	2.240
własność osób fizycznych	4.767	389.686
własność TBS	0	0
własność innych podmiotów	7	1.138
RAZEM	5.132	407.622

Źródło: GUS

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Sulejów (wg danych GUS) wynoszą 5132 mieszkań z 20.231 izbami. Łączna powierzchnia użytkowa wyniosła w 2006 roku 407 622 m². Natomiast w mieście Sulejów zasoby mieszkaniowe wyniosły w 2006 roku 2256 mieszkań z 870 izbami o ogólnej powierzchni 170.063 m².

Ilość mieszkań oddanych do użytkowania

Rok	Cała gmina (mieszkania)	Miasto Sulejów (mieszkania)
2002	78	28
2003	254	100
2004	53	14
2005	61	11
2006	16	16

Źródło: GUS

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej mieszkań oddano do użytku w 2003 roku.

Wg danych Powszechnego Spisu Ludności z 2002 roku wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Sulejów kształtują się następująco:

Przeciętna	Gmina Sulejów	Powiat Piotrkowski	Województwo Łódzkie
liczba izb w 1 mieszkaniu	3,55	3,54	3,24
osób w 1 mieszkaniu	3,49	3,44	2,84
osób na 1 izbę	0,98	0,97	0,87
powierzchnia użytkowa mieszkania (m ²)	67,12	67,98	56,60
powierzchnia użytkowa na 1 osobę (m ²)	19,3	19,8	20,00

Źródło: wg Rocznika Statystycznego Woj. Łódzkiego i Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002, Łódź 2003

Ilość mieszkań w 2006 roku w gminie Sulejów wyposażonych w:

- wodociąg – 4.426 – 86,24% wszystkich mieszkań,
- ustęp splukiwany – 3.630 – 70,73% wszystkich mieszkań,
- łazienkę – 3.613 – 70,40% wszystkich mieszkań,
- gaz sieciowy – 767 – 14,94% wszystkich mieszkań,
- centralne ogrzewanie – 3.291 – 64,12% wszystkich mieszkań.

2.4. Infrastruktura społeczna

Oświata

Na terenie gminy Sulejów funkcjonuje:

- siedem szkół podstawowych, w tym dwie w Sulejowie, w Przyglowie, Barkowicach, Klementynowie, Łęcznie, Uszczynie i Witowie,
- dwa gimnazja (Sulejów, Przyglów),
- 3 przedszkola (Poniatów, Sulejów i Przyglów),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (dawne liceum ogólnokształcące), które podlega pod Starostwo w Piotrkowie Trybunalskim.

Baza lokalowa placówek oświatowych:

Nazwa placówki	Liczba sal dydaktycznych	Liczba miejsc dydaktycznych	Powierzchnia użytkowa w m ²	Sale gimnastyczne (szt.)	Powierzchnia dydaktyczna sali gimnastycznej w m ²
SP Sulejów nr 1	15	260	1527	1	162
SP Sulejów nr 2	6	178	1050	1	54
SP Przyglów	13	310	1562	1	255
SP Uszczyn	8	206	1550	1	105
SP Witów	11	210	1530	2	95
SP Klementynów	6	72	320	-	-
SP Łęčno	7	170	615	1	54
Gimnazjum Sulejów	13	395	1958	1	405
Gimnazjum Przyglów	10	274	1453	-	-
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	17	200	2619	1	200

Źródło: UM w Sulejowie

Dla potrzeb administracyjnych powołano Biuro Obsługi Jednostek Oświatowych w Sulejowie, któremu podlegają ww. placówki. BOJO zatrudnia 10 osób. Placówki oświatowe są w dobrym stanie technicznym.

Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Sulejowie posiadają salę gimnastyczną z zapleczem sanitarnym i szatniami. Młodzież korzysta także z pomieszczenia – sali do ćwiczeń rekreacyjnych i siłowych. Szkoła posiada również pełnowymiarowe boisko piłkarskie.

Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Przygłowie korzystają z jednej sali gimnastycznej. Natomiast posiadają nowoczesne boisko do gier zespołowych z atestowaną nawierzchnią. W szkole jest 5 stołów do tenisa, co umożliwi rozwój tej dyscypliny. W przypadku Szkoły Podstawowej w Klementynowie baza sportowa szkoły jest bardzo uboga – brak sali gimnastycznej, słabe wyposażenie w sprzęt gimnastyczny. Szkoła posiada tylko małe boisko przy szkole wymagające modernizacji.

Baza sportowa Szkoły Podstawowej w Witowie jest dość dobrze wyposażona, umożliwi realizację wszystkich zadań programowych. Ilość sprzętu aktualnie jest wystarczająca. Szkoła nie posiada jednak pełnowymiarowej sali gimnastycznej. W zastępstwie stworzono (po byłych klasach VII i VIII) dwie salki gimnastyczne: jedna do gier zespołowych, druga pełni funkcje rekreacyjne ze sprzętem do siłowni i zadań korekcyjnych. Na terenie szkoły znajdują się boiska do piłki siatkowej, nożnej oraz boisko do piłki koszykowej. Szkoła posiada również skocznnię w dal, bieżnię na 100 m oraz plac zabaw ze sprzętem rekreacyjno-sportowym.

Szkoła Podstawowa w Łęczynie posiada boisko uniwersalne o wymiarach 42m x 49m oraz salę lekcyjną przystosowaną do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego o wymiarach 6m x 9m. Szkoła Podstawowa w Uszczyńcu posiada wypracowaną przez siebie we współpracy z rodzicami i samorządem terytorialnym bazę sportową w postaci zastępczej sali gimnastycznej z przebieralnią, zapleczem magazynowym i boiska do gier zespołowych (piłka nożna, siatkowa i ręczna) urządzonych na terenie przyszkolnym.

Szkolnictwo w gminie

Placówka oświaty	Liczba dzieci		Oddziały	
	2005 rok	2006 rok	2005 rok	2006 rok
Przedszkola	205	201	9	9
Szkoły podstawowe	1217	1135	60	60
Gimnazja	631	658	23	24

Źródło: GUS

W 2006 roku w szkołach podstawowych w gminie Sulejów uczyło się mniej dzieci niż w roku poprzednim. Natomiast liczba uczniów szkół gimnazjalnych wzrosła.

Komputeryzacja w 2006 roku

Szkoły łącznie	Komputery w szkołach (szt.)	Pracownie komputerowe (szt.)	Komputery podłączone do Internetu (szt.)
Podstawowe	141	9	114
Gimnazja	40	2	37

Źródło: GUS

Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja na terenie gminy posiadają pracownie komputerowe. W szkołach podstawowych na 1 komputer przypada 8 dzieci a w gimnazjach – 16 dzieci. Ok. 80% komputerów w szkołach podstawowych jest podłączonych do Internetu. W gimnazjach natomiast prawie wszystkie (z wyj. 3) komputery są podłączone do sieci internetowej.

Kultura

Funkcje upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzą następujące instytucje:

- Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy oraz filie biblioteczne w miejscowościach: Łęczno, Przygłów, Uszczyn i na os. Podklasztorze w Sulejowie.

Miejski Ośrodek Kultury corocznie organizuje szereg imprez kulturalnych, między innymi: „Gość Sulejowa” (spotkania z wybitnymi przedstawicielami świata kultury, nauki, sztuki, sportu), konkurs pisanek i palm wielkanocnych dla szkół, Powiatowy Przegląd Dziecięcych i młodzieżowych Zespołów Wokalno – Tanecznych i Instrumentalnych, Festiwal Piosenki Polskiej „Sulejowskie Skowronki” dla przedszkoli i szkół, festyny rodzinne „Wielka Majówka” i „Pożegnanie lata”, dyskoteki w planerze.

Do większych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu regionalnym należą koncerty organowe organizowane w zabytkowych świątyniach zlokalizowanych na terenie gminy Sulejów. Przy współpracy z Filharmonią Łódzką od 2004 r. corocznie odbywa się na naszym terenie ogólnopolski Festiwal „Kolory Polski”, który swym zasięgiem obejmuje całą środkową Polskę.

Ponadto od 2005 r. w kościołach w Witowie oraz na Podklasztorzu odbywa się corocznie Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej - pod patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego – skupiający szeroką rzeszę słuchaczy.

Przy Miejskim Ośrodku Kultury działają zespoły:

- wokalno – taneczny T' DANCE,
- wokalno – muzyczny TIME,
- młodzieżowy zespół wokalno – muzyczny.

Prowadzony jest również aerobik dla pań i karate sportowe. Prężnie funkcjonuje sekcja brydża sportowego oraz tenisa stołowego.

W 2006 roku biblioteki w gminie Sulejów posiadały łącznie 68.208 woluminów i obsłużyły 2.648 czytelników.

Gmina Sulejów organizuje szereg imprez kulturalnych, między innymi: Noc Świętojańska w czerwcu, Dni Sulejowa w lipcu i Festyn Rodzinny w sierpniu.

Ww. imprezy kulturalne skierowane są do różnych grup odbiorców, dzięki czemu służą lokalnej integracji mieszkańców. Jest to o tyle istotne, iż zauważa się w Gminie Sulejów nieformalny podział na mieszkańców rdzennych oraz napływowych – z terenu dużych aglomeracji.

Projekt Kalejdoskop Europejski

Gmina Sulejów oraz Powiat Piotrkowski Ziemski zostali wybrani do międzynarodowego Projektu „Kalejdoskop Europejski: Widzieć- Słyszeć-Mówić- Śladami Romaniki”. Przedsięwzięcie to wiąże ze sobą siedem miast w różnych krajach Europy - Francji, Niemiec, Czech, Austrii, Węgier, Słowacji i Polski. Usytuowanie na terenie gminy Opactwa Cystersów umożliwiło gminie zaistnienie właśnie w tym międzynarodowym projekcie.

Idea projektu oparta została na wspólnym europejskim dziedzictwie kulturowym powiązanim szlakiem budowli romańskich poprzez rozwinięcie „Szlaku Romańskiego” z Niemiec w kierunku na zachód i na wschód. Projekt zakłada tworzenie wokół tych szlaków sieci kulturalno-artystycznej.

Cele Projektu są następujące:

- aktywne wspieranie poznawania się obywateli UE,
- wspieranie bogactwa językowego UE,
- wychowanie całych lokalnych kolejnych roczników dzieci i młodzieży w duchu europejskim,
- łączenie współczesnego życia artystycznego i kulturalnego poszczególnych krajów UE ze wspólnym europejskim dziedzictwem kulturowym,
- przekazywanie informacji o krajach partnerskich.

Projekt zakłada następujące rodzaje aktywności:

- w ramach modułu *Widzieć* - wystawy, sztuki plastyczne,
- w ramach modułu *Mówić* - spotkania, relacje pisemne, nauka języków, dokumentacja, materiały informacyjne,
- w ramach modułu *Słyszeć* - spotkania chórów, warsztaty, koncerty.

Udział Sulejowa polegać ma na szczególnym rozwinięciu modułu *Widzieć* w ramach Klasztoru Cystersów, gdzie ma być zlokalizowane Biuro Projektu oraz Punkt Informacji Turystycznej.

Wspólna promocja walorów turystycznych zlokalizowanych na szlakach romańskich biegnących przez miasta zgłoszone do projektu polegać będzie na cyklicznym organizowaniu imprez kulturalno-historycznych, koncertów, wystaw i konferencji. Opracowane zostaną też publikacje, wydawnictwa i foldery.

Kalejdoskop Europejski jest szansą na:

- remont arsenału na cele kulturalne przy dofinansowaniu środków pomocowych UE,
- wprowadzenie w kalendarz imprez kulturalnych cyklicznych zainicjowanych przez Kalejdoskop lub wzbogacenie imprez już istniejących,
- ożywienie branży hotelarskiej, gastronomicznej, handlowej,
- zbudowanie atrakcyjnych kontaktów do partnerów europejskich.

Projekt wpłynie na podniesienie atrakcyjności miejscowości zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających co przełoży się na sukces gospodarczy, potrzebny, aby po zakończeniu finansowania środkami z zewnątrz projekt i jego produkty rozwijały się z własnego napędu.

Uczestnictwo mieszkańców Gminy Sulejów w różnorodnych przedsięwzięciach kulturalnych ma zapoczątkować budowę lokalnych więzi, będących podstawą różnego rodzaju inicjatyw społecznych.

Sport

Na terenie gminy Sulejów działalność sportową prowadzą:

- Miejsko-Gminny Klub Sportowy „Skalnik” Sulejów,
- Ludowy Klub Sportowy „Luciążanka Przygłów,
- Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe Sulejów,
- Uczniowski Klub Siatkarski "FUKS".

Ww. kluby prowadzą działalność sportową w oparciu o przyszkolne obiekty sportowe. Gmina Sulejów nie posiada pełnowymiarowej hali sportowej ogólnodostępnej dla wszystkich mieszkańców.

Klub „Skalnik” prowadzi na terenie miasta i gminy Sulejów działalność w zakresie sportu wypoczynkowego. Klub prowadzi zajęcia sportowe, organizuje zawody oraz podejmuje wiele inicjatyw mających na celu rozwój kultury fizycznej i sportu na terenie miasta i gminy. Bazą sportową Klubu jest boisko, hala sportowa, siłownia i pomieszczenia sanitarne Gimnazjum w Sulejowie. LKS „Luciążanka Przygłów” funkcjonuje od 2003 roku. Klub jest organizatorem zajęć dla dzieci i młodzieży i wykorzystuje boisko sportowe oraz salę gimnastyczną znajdującą się przy Szkole Podstawowej w Przygłowie.

Miejsko-Gminne Zrzeszenie LZS Sulejów działa przede wszystkim na terenie miasta i gminy Sulejów oraz powiatu piotrkowskiego, a także województwa łódzkiego. Celem Miejsko-Gminnego Zrzeszenia LZS jest krzewienie kultury fizycznej i turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem problemów środowiska miasta i gminy Sulejów. Za działalność w 2006 roku MGZ LZS Sulejów zajęło 4 miejsce w powiecie piotrkowskim i 2 w województwie łódzkim. LZS Sulejów organizuje zajęcia sportowe (piłka nożna, tenis ziemny, piłka siatkowa) na sali gimnastycznej Gimnazjum w Sulejowie.

W 2006 roku powstał w Sulejowie Uczniowski Klub Siatkarski „FUKS”, działający przy ZSP. W Klubie jest 3 trenerów, którzy trenują 5 grup dzieci i 2 grupy dorosłych.



Boisko w Uszczynie

W czerwcu 2007 roku w miejscowości Uszczynie powstało nowe boisko na potrzeby mieszkańców. Obiekt posiada bieżnię do skoków w dal wraz z piaskownicą oraz boisko do piłki nożnej.

Gmina Sulejów organizuje oraz bierze udział w wielu imprezach sportowych:

- „Sportowy Turniej Miast i Gmin”,
- Ogólnopolskim Zlot turystyczno-ekologiczny LZS „Szlakiem Nadpilicznym”,
- Otwarte Mistrzostwa Sulejowa w siatkówce plażowej.

Ochrona zdrowia

W gminie Sulejów funkcjonują dwa Ośrodki Zdrowia: w Sulejowie i Przygłowie oraz Przychodnia Niepubliczna „SUL-MED” w Sulejowie. W ośrodku w Sulejowie mieści się poradnia dla dorosłych, poradnia K, pediatryczna, stomatologiczna; wykonywane są także szczepienia dla dzieci i zabiegi iniekcyjne oraz badania RR i EKG.

Bezpieczeństwo publiczne

W gminie Sulejów znajduje się Komisariat Policji oraz działa 15 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w następujących miejscowościach: Sulejów, Sulejów Podlasztorze, Barkowice, Barkowice Mokre, Biała, Bilska Wola, Kałek, Kłudzice, Krzewiny, Kurnędz, Łazy Dąbrowa, Łęczno, Przygłów, Uszczynie, Witów i Zalesice. Jednostki wyposażone są w 15 samochodów pożarniczych i 1 samochód ratownictwa drogowego, 2 aparaty powietrzne, motopompy, pilarki, węże oraz podstawowy sprzęt przeciwpożarowy.

Ogólna ilość zdarzeń będących przedmiotem interwencji OSP na terenie gminy Sulejów na przestrzeni ostatnich lat rośnie.

Ilość zdarzeń będących przedmiotem interwencji OSP na terenie gminy Sulejów

Rok	Ilość zdarzeń	Pożar (ilość)	Inne działania ratownicze (ilość)
1998	23	23	-
1999	43	35	8
2000	56	45	11
2001	55	30	25
2002	88	58	30
2003	103	87	16
2004	140	80	60
2005	148	90	58
2006	195	57	138

Źródło: UM w Sulejowie

OSP z terenu gminy Sulejów uczestniczyła w akcjach ratowniczych w ramach 12 wypadków drogowych w 2004 r., w 11 w 2005 r. oraz w 24 w 2006 r. Obserwuje się tendencję wzrostową w zakresie ilości zdarzeń drogowych, w których uczestniczyli strażacy z terenu Gminy Sulejów – w 2006 r. ilość wypadków drogowych wzrosła o 218% w porównaniu do r. 2005 oraz o 200% - do 2004 r.

W roku 2006 Komisariat Policji w Sulejowie wszczął 398 dochodzeń, z których zakończono 363. Liczba stwierdzonych przestępstw wyniosła 360. Wskaźnik wykrywalności wyniósł 79,97% (jest to najlepszy wynik na terenie powiatu). W 2006 roku na terenie gminy Sulejów pracowało 22 policjantów.

Dane dotyczące wypadków na drogach w gminie Sulejów zostały umieszczone w dalszej części opracowania.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Sulejów realizuje jednostka organizacyjna Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie.

Liczba osób pobierających zasiłek z MOPS

Rok	Zasiłek stały	Zasiłek okresowy	Zasiłek celowy
1998	21	544	249
1999	37	546	266
2000	46	389	409
2001	37	139	407
2002	53	240	408
2003	48	201	403
2004	40	181	368
2005	bd	bd	bd
2006	104	197	292

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie

Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej polega na realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej:

1. Przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, zasiłki stałe, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, pomocy w naturze – dożywianie,
2. Pracy socjalnej,
3. Prowadzenia i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. Realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych: współpraca z organizacjami poza rządowymi,
6. Rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
7. Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
8. Tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
9. Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
10. Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
11. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Środki finansowe na opiekę społeczną wg źródeł pochodzenia

Rok	Zadania własne (kwota w PLN)	Zadania zlecone (kwota w PLN)
1998	35.773	869.995
1999	24.000	876.035
2000	45.815	827.438
2001	60.480	827.310
2002	81.050	933.611
2003	80.000	894.561
2004	568.497	2.147.410
2005	bd	bd
2006	104.020	868.458

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie

Współpraca z innymi gminami

Gmina Sulejów podjęła działania w kierunku włączenia się do partnerstwa gmin w ramach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dolina Pilicy”, czym zakończono proces formowania się grupy LGD wokół rzeki Pilicy i Zalewu Sulejowskiego.

Z założenia Lokalna Grupa Działania ma dbać o podnoszenie jakości życia na obszarach wiejskich, działać na rzecz rozwoju regionu, promować go, wykorzystywać lokalne zasoby. Tworzona przez m.in. Gminę Sulejów LDG będzie miała formę partnerstwa publiczno-prywatnego złożonego z przedstawicieli sektora prywatnego, społecznego i publicznego, powołanych z ramienia gmin Sulejów, Inowódz, Tomaszów Mazowiecki, Lubochnia, Wolbórz, Mniszków.

Lokalną Grupę Działania „Dolina Pilicy” tworzą ludzie, którzy chcą, poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów, stworzyć lepsze warunki życia dla wszystkich mieszkańców. Partnerzy podejmują wspólne, praktyczne działania dzieląc się zasobami, odpowiedzialnością i korzyściami.

Lokalna Grupa Działania umożliwia wspólne wnioskowanie o środki unijne z programu Leader + i innych programów Unii Europejskiej. Lokalna Grupa Działania wykorzystując wszystkie możliwości jakie daje członkostwo Polski w UE może stać się potężną organizacją lokalną, która kreuje rozwój całego regionu. Bardzo ważnym elementem jej działania jest współpraca z partnerstwami w innych miejscach Polski i Unii Europejskiej.

Obecnie Gmina Sulejów wspólnie z ww. samorządami przystąpi do wyłonienia pełnej reprezentacji lokalnych społeczności w ramach Stowarzyszenia „Dolina Pilicy”, po czym nastąpi etap tworzenia statutu LGD oraz uzgodnienie priorytetów i zadań na lata 2007-2013 do Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla terenu gminy Sulejów i całego obszaru LGD.

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Szkoły wyposażone w pracownie komputerowe,
- Liczne imprezy kulturalne i sportowe odbywające się na terenie gminy,
- Działalność klubów sportowych,
- Współpraca z innymi gminami,

Bariery rozwojowe

- Braki w infrastrukturze sportowej w niektórych szkołach,

To, co Ciekawe

- Czy projekt „Kalejdoskop Europejski” stanie się szansą dla rozwoju lokalnej gospodarki i kultury?

2.5. Turystyka i rekreacja

Dziedzictwo kulturowe

Miasto Sulejów należy do najstarszych osad nad Pilicą. Od przełomu X/XI wieku na obszarze dzisiejszego Sulejowa rozwijała się osada targowa. Na ziemiach należących do założonego w 1176 roku opactwa Cystersów w latach 1279-1292 powstało miasto Sulejów. Cystersi wybudowali tu kościół i klasztor. Wpływ na szybki rozwój Sulejowa miał dokument wydany w 1313 roku przez Władysława Łokietka zwalniający mieszczan z niektórych ciężarów (m.in. z opłat celnych w komorze w Żarnowie) oraz zezwalający na handel solą, suknem i mięsem na obszarze Księstwa Sieradzkiego. Pod koniec XIV wieku Władysław Jagiełło ustanowił dla Sulejowa dzień targowy – środę. Przywilej ten został rozszerzony przez Kazimierza Jagiellończyka o prawo do trzech jarmarków w roku. Korzystne położenie na skrzyżowaniu dróg z Wielkopolski, Mazowsza i Małopolski oraz bogactwo zasobów naturalnych (lasy i wapienie), sprzyjał rozwojowi miasta i jego gospodarki. Rozwój ten zahamowany został przez najazd szwedzki, inne wojny oraz pożary. W 1818 roku nastąpiła kasacja zakonu Cystersów, natomiast w 1870 roku Sulejów utracił prawa miejskie. Lokalna gospodarka obudziła się pod koniec XIX wieku, wówczas to Sulejów stał się ważnym ośrodkiem przemysłu wapienniczego i drzewnego. Powstały wówczas nowoczesne czteropaleniskowe, cylindryczne piece wapienne (obiekty zabytkowe budownictwa przemysłowego „Wiktor” i „Jan”), wybudowano kolejkę wąskotorową (1904 rok) do Piotrkowa Trybunalskiego, służącą do przewozu zarówno towarów, jak i pasażerów. W 1927 roku Sulejów odzyskał prawa miejskie, jednakże rozwój został zahamowany wybuchem II wojny światowej. Obecny kształt sieci osiedleńczej wykształtował się na przełomie XIX i XX wieku. Charakteryzuje się stosunkowo wysoką gęstością występowania jednostek osiedleńczych oraz znacznym rozproszeniem zabudowy.

Zabytki

Na terenie gminy Sulejów warto zwiedzić:

- neogotycki kościół p.w. św. Floriana w Sulejowie z 1903 roku,
- zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Sulejowie:
 - romański kościół p.w. św. Tomasza z pocz. XIII wieku,
 - skrzydło wschodnie klasztoru z późnoromańskim kapitularem i gotyckimi krużgankami,
- kaplicę cmentarną z I poł. XIX wieku w Sulejowie,
- kaplicę Ligęzków p.w. NMP w Sulejowie z I poł. XVII wieku,
- barokowy kościół p.w. św. Małgorzaty i fragment klasztoru ponorbertańskiego z XVII wieku oraz bramę wjazdową z XV wieku w Witowie,
- drewniany kościół cmentarny p.w. Św. Marcina w Witowie,
- spichlerz klasztorny (obecnie szkoła) w Witowie z poł. XVIII wieku.

Sulejów kojarzony jest z wypalaniem wapna. Do dziś zachowały się w stanie ruiny stare piece wapiennicze pochodzące z pocz. XIX wieku. Były one charakterystycznymi obiektami w Sulejowie. Do zabytków wpisanych do ewidencji Państwowej Służby Ochrony Zabytków należą:

- wapienniki „Wiktor” i „Jan” w Sulejowie z końca XIX wieku,
- dworzec kolejki wąskotorowej w Uszczynie z końca XIX wieku,
- kuźnia w Witowie z początku XX wieku,
- dworzec kolejki wąskotorowej w Przygłowie z końca XIX wieku,
- młyn Wandeltów w Kłudzicach z 1900 roku,
- 2 młyny wodne w miejscowości Kałek (jeden z 1881 roku, drugi z przełomu XVIII i XIX wieku).

Zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Sulejowie

Zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Sulejowie to jeden z najlepiej zachowanych zespołów pocysterskich w Polsce. Kościół św. Tomasza wchodzący w skład zespołu klasztornego to trójnawowa bazylika z transeptem. Jego budowa rozpoczęła się ok. 1177 roku. Bryła kościoła zachowała się w nienaruszonym układzie. Najciekawiej prezentuje się romański portal i rozeta. Wyposażenie kościoła pochodzi z okresu baroku i rokoka.

Z całego klasztoru opactwa cysterskiego zachowały się tylko dwa skrzydła – wschodnie, w którym obecnie znajduje się izba regionalna i skrzydło południowe, pochodzące z XVI wieku, które jest w ruinie.



Zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Sulejowie

Z pierwotnego klasztoru zachowały się do dziś także mury zakrystii i kapitułarz. Rangę zabytku podnosi unikalny obwód warowny - zachowały się długie odcinki murów obronnych z basztami i wieżami bramnymi. Na terenie klasztoru działa Muzeum w Sulejowie - Podklasztorzu, w ekspozycji którego obejrzeć można fragmenty odnalezionych na terenie opactwa detali architektonicznych, rzeźby, obrazy i sprzęty liturgiczne.

Witów

Na zespół klasztoru Norbertanów w Witowie składają się:

- o kościół p.w. św. Małgorzaty,
- o budynek dawnego klasztoru,
- o wieża obronna z bramą wjazdową.



Kościół p.w. św. Małgorzaty to kościół murowany, trzynawowy, bazylikowy z dwiema wieżami. Świątynię tą wzniesiono w 1. poł. XIII wieku, rozbudowano w 1677 r. i wielokrotnie przebudowywano. Kościół posiada sklepienia kolebkowe z lunetami, ściany podzielone pilastrami. Nawa główna połączona jest arkadami z nawami bocznymi. We wnętrzu świątyni dominuje wystrój rokokowy. Zachowały się rokokowe stalle, konfesjonały, ażurowe rzeźbione drzwi do kaplicy oraz szafy i komody w zakrystii, pochodzące z XVIII stulecia. Zachowała się bogata dekoracja i wyposażenie wnętrza, w tym późnobarokowe dekoracje stiukowe, wykonane przez znanego śląskiego rzeźbiarza Franciszka Urbańskiego w połowie XVIII stulecia.

Kościół p.w. św. Małgorzaty



Budynek dawnego klasztoru został wzniesiony w tym samym czasie co kościół i był wielokrotnie przebudowywany. Do dnia dzisiejszego zachowało się jedno skrzydło, które od kasaty klasztoru w 1819 r. mieści przykościelną plebanię.

Wieża obronna z bramą wjazdową pochodzi z ok. 1470 roku. W 1. poł. XIX wieku została nadbudowana. Dawniej wchodziła w skład obwarowań klasztornych. W wieży zachowały się późnogotyckie odrzwia z XVI stulecia.

Brama Wjazdowa w Witowie

Kościół cmentarny św. Marcina w Witowie



Kościół św. Marcina w Witowie

Drewniany, niegdyś parafialny kościół św. Marcina stojący na cmentarzu w Witowie został zbudowany przed 1657 rokiem. Odbudowywano go co najmniej dwukrotnie - po potopie szwedzkim i w 1835 r. We wnętrzu świątyni zachowały się ciekawe obrazy i rzeźby, w tym ołtarz mający charakter tryptyku - wyposażenie to niemal w całości pochodzi z kościoła będącego częścią zespołu dawnego klasztoru oo. Norbertanów w Witowie.

Agroturystyka

W Polsce rozwija się agroturystyka nie ograniczająca się tylko do gospodarstwa rolnego, lecz wszechstronnie wykorzystująca warunki krajobrazowe, kulturowe i infrastrukturalne regionu (np. zwiedzanie obiektów historycznych, uczestnictwo w imprezach kulturalnych itp.).

Właściciele gospodarstw rolnych, aby uzyskać jak największe obroty w agroturystyce, dbają o otoczenie, inwestują w ochronę przyrody (oznakowania drzewostanu, wyznaczanie ścieżek rowerowych, do wędrówek pieszych, estetyczne pojemniki na odpadki itp.), zabytkowe budynki i miejsca historyczne. Utrzymywana jest tradycja i zwyczaje poszczególnych regionów. Dzięki agroturystyce nie zanikną stare zwyczaje, techniki, sztuka i rękodzieło.

Agroturystyka jest coraz popularniejszą formą wypoczynku. Stanowi szansę przełamania kryzysu na obszarach wiejskich, zróżnicowania działalności i pozyskania dodatkowych środków finansowych. Najczęściej oferowane są same noclegi lub noclegi z wyżywieniem, ale także coraz częściej można skorzystać z porad w zakresie ziołolecznictwa, spróbować wielu smakołyków z regionalnych kuchni oraz przetworów bezpośrednio wytwarzanych w gospodarstwach, jak i innych atrakcji np. przejażdżek konnych lub bryczką.

Rola agroturystyki w aktywizacji społeczno - gospodarczej wsi ma coraz większe znaczenie, zwłaszcza w regionach turystycznie atrakcyjnych pod względem walorów przyrodniczych, krajobrazowych, środowiskowych i zabytków.

Agroturystyka pozwala na wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych, zagospodarowanie bezpośrednio w gospodarstwie produkowanej żywności, przy jednoczesnym podnoszeniu poziomu

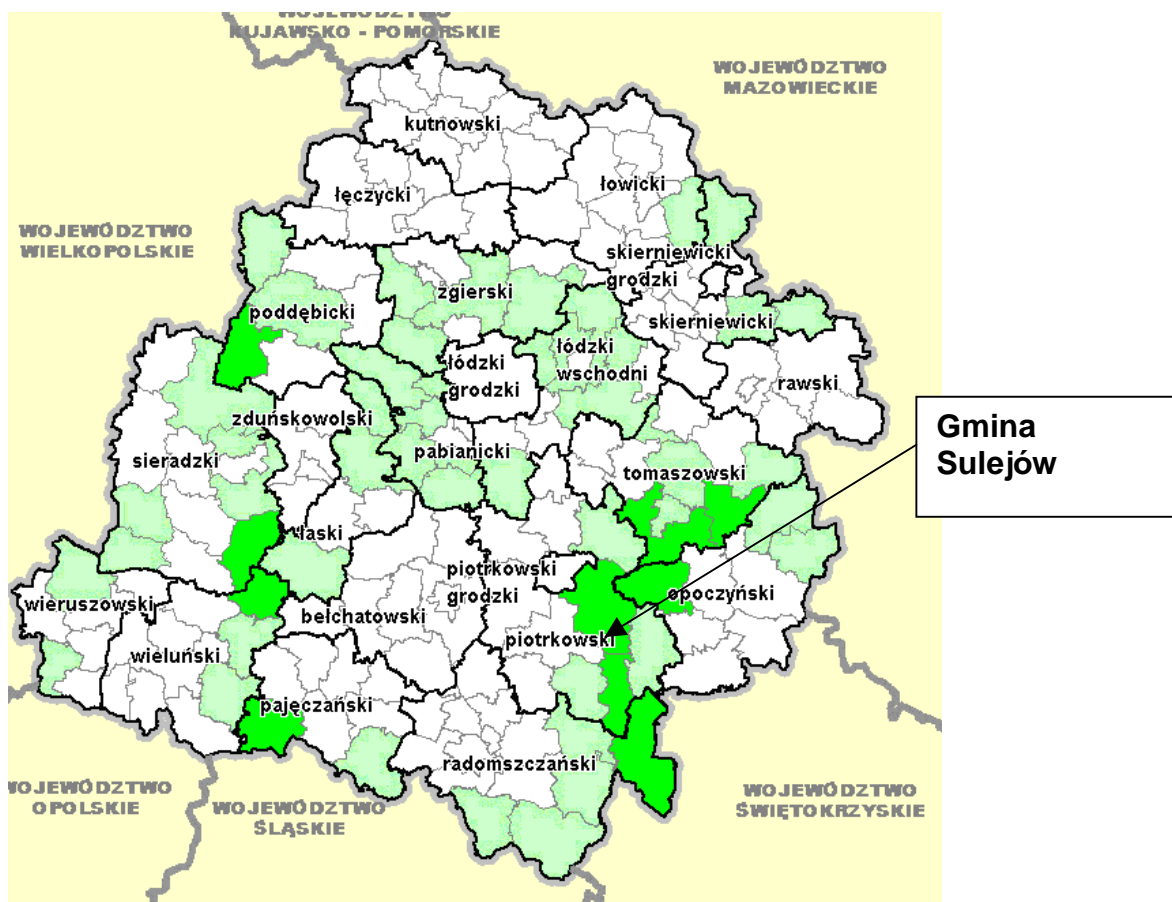
kultury, znajomości języków, infrastruktury otoczenia, ochrony zabytków i środowiska oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych itp.

Różnorodne cechy środowiska przyrodniczego, przede wszystkim przepływająca Pilica wraz z jej dopływami tworząca Zalew Sulejowski, kompleksy lasów, zabytki dają predyspozycje dla obszaru gminy Sulejów do rozwoju agroturystyki.

Gmina Sulejów została zakwalifikowana jako posiadająca znaczne walory do rozwoju agroturystyki.

Gmina posiada 3 dobrze działające gospodarstwa agroturystyczne:

- o Gospodarstwo Agroturystyczne „Kamyk” w Barkowicach Mokrych,
- o Gospodarstwo Agroturystyczne w Barkowicach,
- o Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod lasem” w Barkowicach Mokrych.



Mapa 7. Gminy o predyspozycjach do rozwoju agroturystyki

Infrastruktura turystyczna

W gminie funkcjonuje punkt informacji turystycznej przy Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Sulejowie.

Prze gminę Sulejów przebiega ścieżka rowerowa im. Zygmunta Goliata. Ścieżka została otwarta 2004 roku i służy aktywnym formom wypoczynku i rekreacji. Trasa główna liczy 68,5 km, z czego 15 km przebiega przez teren gminy Sulejów. Swym zasięgiem obejmuje trasę od Zalewu Sulejowskiego przez Sulejów, przebiegając ulicą Rycerską obok opactwa Cystersów i dalej ulicą Klasztorną do mostu na rzece Pilicy i dalej ulicami Staropiotrkowską i Błonie w pobliżu starych pieców wapienniczych z początku XX wieku. Dalej trasa przebiega wzdłuż drogi krajowej nr 12 Sulejów – Piotrków do Przygłowa i Włodzimierzowa i dalej w kierunku Barkowic Mokrych. Ścieżka jest oznakowana kolorem zielonym.

Przez gminę Sulejów przebiegają także następujące szlaki piesze:

- Szlak Rzeki Pilicy (szlak niebieski o dł. 121 km),
- Szlak Rekreacyjny Piotrków Trybunalski – Jarosty (szlak zielony o dł. 22 km), o następującej trasie: Piotrków Trybunalski - Uszczyń - Koło - Polichno - Proszenie - Michałów – Jarosty,
- Szlak Partyzancki im. majora Henryka Dobrzańskiego - "Hubala" (szlak czerwony o dł. 201 km) – przebiega między innymi przez Sulejów i Witów.

Szlak Rzeki Pilicy uważany jest za jeden z najpiękniejszych szlaków krajobrazowych na terenie Polski wiodących przez obszary nizinne. Swój początek bierze na placu Czarnieckiego w Piotrkowie Trybunalskim, przed siedzibą tamtejszego Oddziału PTTK. Jego trasa biegnie głównie przez duże kompleksy leśne leżące w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego i Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Początkowo z Piotrkowa Trybunalskiego Szlak Rzeki Pilicy wiedzie na północny - wschód, docierając w rejonie Barkowic Mokrych do doliny rzeki Pilicy, skąd w pobliżu brzegu zbiornika Sulejowskiego biegnie w kierunku zapory Zbiornika Sulejowskiego w Smardzewicach. Tam, po przejściu na drugi brzeg zmienia kierunek na południowy i wzdłuż Zbiornika Sulejowskiego a następnie Pilicy, przez Sulejów i Przedbórz doprowadza do Krzętowa. Wędrując tym szlakiem podziwiać można m.in. piękno szaty roślinnej obydwu parków krajobrazowych oraz liczne rezerваты przyrody leżące na jego trasie.

Gmina Sulejów posiada bogatą bazę noclegową. Na terenie gminy znajdują się ośrodki wypoczynkowe, gospodarstwa agroturystyczne, hotele i pola namiotowe.

Baza noclegowa gminy Sulejów

	Ilość stałych miejsc noclegowych	Ilość sezonowych miejsc noclegowych
Zofia Janiec Villa "Klaudia" Noclegi Sulejów, ul. Grunwaldzka 5	10	
Ośrodek Szkoleniowo – Rekreacyjny TKKF "DZIKUSY", Sulejów Polanka	100	
"PORT NA CYPLU" – pole biwakowe Barkowice Mokre		25
OSiR VICTORIA ul. Błonie 1, 97-330 Sulejów		80
Gospodarstwo Pomocnicze przy ODKSW w Sulejowie Ośrodek Szkoleniowo – Rekreacyjny „PILICA”, Sulejów Polanka	77	86
Zbigniew Nowak – Pole biwakowe „U BOSMANA” Barkowice Mokre, ul. Działkowa 90		80
PTH „Trybunalskie” SA Hotel „Podklasztorze” Sulejów, ul. Jagiełły 1	100	
Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy „ANPOL” Hanna Głowacka, Sulejów Polanka	60	
HELP – Med. Sp. z o.o. Ośrodek Wczasowy Włodzimierzów, ul. Łęczyńska 45	0	56
Polska „YMCA” ZMCh Kurnędz		120
Ośrodek Kolonijno-Wypoczynkowy „Villa Rosa” Krzysztof Brzeski, Włodzimierzów	80	
Ośrodek Wczasowo - Kolonijny "Biała" Jerzy Borowiecki, Biała n/Pilicą	150	
Gospodarstwo Agroturystyczne Roman Borusławski ul. Widok 130, Barkowice	20	
Gospodarstwo Agroturystyczne „KAMYK” Anna Kozlik, ul. Działkowa 48, Barkowice Mokre	8	
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod lasem” Agata Zielonka, ul. Główna 39, Barkowice Mokre		10
Stanisław Jańczyk Gospodarstwo Agroturystyczne Ul. Przedszkolna 34, Poniatów	10	
Hotel Restauracja WIKING Ul. Przedszkolna 19, Poniatów	40	
Mirosława Olejnik Wynajem Pokoi Ul. Rycerska 27, 97-330 Sulejów	6	

Zygmunt Janiec Motel LUGANO – Sport Ul. K. Sprawiedliwego 1, 97-330 Sulejów	7	
PHU KACPER Sulejów - Polanka		90
S.C. JARO Olga i Zdzisław Rogowscy Barkowice Mokre, 97-332 Przyglów		25
Kompleks Rekreacyjno-Wypoczynkowy "Zielony Gościniec" Włodzimierzów	140	
Zajazd KROKUS Korytnica	40	
HAFTINA Ośrodek Wypoczynkowy GREK	100	
Ośrodek wczasowy DRESSO	220	
Razem	1168	572
Łącznie	1740	

Baza gastronomiczna gminy Sulejów składa się z 42 obiektów:

- 5 restauracji: 3 w Sulejowie, oraz po jednej w Poniatowie i Witowie,
- 24 bary: w Sulejowie (6), Poniatów (3), Włodzimierzów (3), Korytnica (2), Kurnędz, Przyglów (2), Łęczno (2), Witów (1), Łazy Dąbrowa (1), Biała (1), Barkowice (1), Kłudzice (1), Uszczyn (1).
- 10 punktów gastronomicznych: Barkowice - Mokre (5), Poniatów (2), Sulejów (2), Włodzimierzów (1).
- 3 kawiarnie: Sulejowie (1), Bilaska Wola (1), Biała (1).

W okresie sezonu letniego ilość punktów gastronomicznych zwiększa się o około 10 szt.

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Dużo ciekawych zabytków na terenie gminy,
- Korzystne warunki do uprawiania sportu i rekreacji,
- Szlaki turystyczne przebiegające przez gminę,
- Bogata oferta noclegowa,

Bariery rozwojowe

- Niewystarczające informacje dla turystów o możliwościach noclegu, ciekawych miejscach w gminie na stronie internetowej gminy,

To, co Ciekawe

- Ciekawe, jak na rozwój gminy wpłynie rozwój agroturystyki?

2.6. Gospodarka

Podmioty gospodarcze

Działalność gospodarcza na terenie gminy Sulejów jest rozwinięta w stopniu średnim, a gospodarcze wykorzystanie zasobów gminy jest również oparte na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych.

Głównie z braku zaplecza umożliwiającego rozwój przemysłu, jak również mało dochodowego rolnictwa ludność gminy poszukuje zatrudnienia poza rolnictwem, zakładając własne małe firmy handlowo-usługowe.

Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2006 roku w gminie Sulejów zarejestrowanych było 1182 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 97,80 %. Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych. Małe i średnie przedsiębiorstwa są także najbardziej innowacyjnymi podmiotami gospodarki narodowej.

Dane dotyczące ilości oraz struktury podmiotów w gminie Sulejów

	Jednostka miary	2006
JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE WG SEKTORÓW		
<u>Ogółem</u>		
Ogółem	jed.gosp.	1182
<u>Sektor publiczny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	26
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	jed.gosp.	22
przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	0
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	0
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0
gospodarstwa pomocnicze	jed.gosp.	0
<u>Sektor prywatny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	1156
osoby fizyczne	jed.gosp.	1020
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	12

spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	3
spółdzielnie	jed.gosp.	2
fundacje	jed.gosp.	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	26

Źródło: GUS

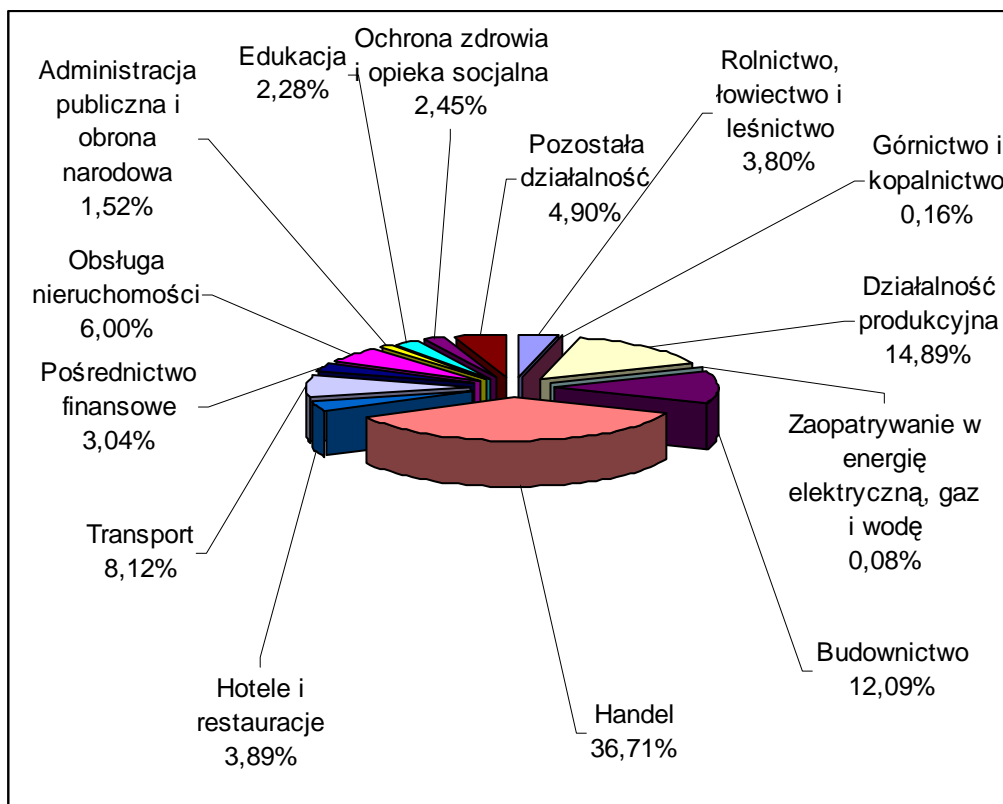
Biorąc pod uwagę branże, w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie gminy, zauważyć można zdecydowaną przewagę sektora **handlu i napraw** (ok. 36%). Kolejnymi, najbardziej aktywnymi sektorami w gospodarce Sulejowa **działalność produkcyjna** (ok. 14%) oraz **budownictwo** (ok. 12%). Świadczy to o dużych możliwościach rozwojowych gminy, gdyż obok zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców poprzez działalność handlowo-usługową, wciąż bardzo perspektywiczne są tradycyjne sektory działalności prowadzonej w gminie.

Branże w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie gminy Sulejów

Sekcja	Nazwa sekcji	Ilość podmiotów gospodarczych razem – w szt.
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	45
B	Rybołówstwo i rybactwo	0
C	Górnictwo i kopalnictwo	2
D	Działalność produkcyjna	176
E	Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1
F	Budownictwo	143
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego	434
H	Hotele i restauracje	46
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	96
J	Pośrednictwo finansowe	36
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	71
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna	18
M	Edukacja	27
N	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	29
O	Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	58
P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0
Q	Organizacje i zespoły międzynarodowe	0
RAZEM		1182

Źródło: GUS

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2006 roku w gminie Sulejów



Źródło: GUS

Do największych pracodawców na terenie gminy należy zaliczyć:

- PHUP „MOTEX”,
- Miejski Zakład Komunalny,
- Urząd Miejski,
- Urząd Pocztowy,
- Komisariat Policji,
- Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej (filia Sulejów i Przyglów).

Firmą produkcyjną zatrudniającą największą liczbę pracowników (360 osób) jest Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowo-Produkcyjne „MOTEX” zajmująca się produkcją bielizny.

Ilość osób zatrudnionych w największych zakładach:

Przedsiębiorstwo - instytucja	Lokalizacja	Branża	Liczba zatrudnionych (osoba)
Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowo-Produkcyjne „Motex”	Sulejów	produkcja bielizny	360
Miejski Zakład Komunalny	Sulejów	usługi komunalne	82
Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej	Sulejów	usługi bankowe	4

filia Sulejów i Przygłów	Przygłów		
Urząd Pocztowy	Sulejów	administracja	20
Urząd Miejski	Sulejów	administracja	70
Komisariat Policji w Sulejowie	Sulejów	bezpieczeństwo	29

Źródło: UM w Sulejowie

Analiza liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 1995 – 2005 daje odpowiedź na pytanie jak rozwija się gospodarka i czy powstają nowe firmy.

W ciągu 10 lat, w gminie Sulejów nastąpił wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Ich liczba zwiększyła się o 744 pomiotów. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie rosła systematycznie z wyjątkiem roku 2006. Wzrost podmiotów jest tendencją obserwowaną w całym kraju. Liberalizacja gospodarki, wzrost dochodów ludności, dobra koniunktura na rynku doprowadziły do rozwoju drobnej działalności gospodarczej.

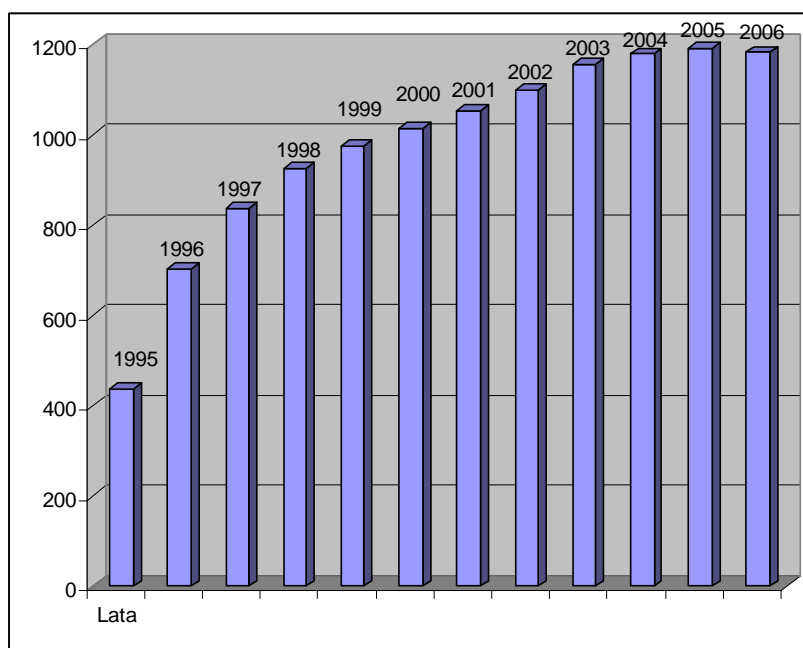
Ilość podmiotów gospodarczych i sklepów w gminie w poszczególnych latach

Rok	Ilość podmiotów gospodarczych (szt.)	Liczba sklepów (szt.)
1995	438	73
1996	703	128
1997	838	140
1998	927	139
1999	976	142
2000	1014	139
2001	1052	165
2002	1100	167
2003	1155	178
2004	1179	199
2005	1192	186
2006	1182	199

Źródło: GUS

Liczba sklepów na przestrzeni lat 1995-2006 w gminie Sulejów również uległa zwiększeniu – o 126 punktów handlowych. Jednak przyrost sklepów nie był systematyczny.

Podmioty gospodarcze w gminie Sulejów



Źródło: GUS

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Poziom aktywizacji gospodarczej w wybranych gminach woj. łódzkiego

Gminy miejsko- wiejskie	2001	2002	2003	2004	2005	2006
J.m.	punkty	punkty	punkty	punkty	punkty	punkty
Sulejów	700	728	757	767	768	757
Błaszki	536	575	597	566	557	546
Przedbórz	768	815	856	879	917	929
Warta	514	546	571	551	557	556

Opracował: Firma Bajor Consulting na podstawie danych GUS

Z powyższych danych można stwierdzić, że skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy Sulejów jest dość wysoka. W dwóch z analizowanych gmin miejsko-wiejskich wskaźnik aktywizacji gospodarczej jest na dużo niższym poziomie niż w gminie Sulejów.

Od roku 2001 poziom aktywizacji gospodarczej w gminie Sulejów wzrósł o 57 punktów.

W gminie Sulejów należy zintensyfikować jeszcze bardziej działania zmierzające do zachęcenia ludzi do prowadzenia działalności gospodarczej. Konieczne jest także wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach już istniejących.

Innowacyjność firm określana jest najogólniej jako zdolność i motywacja do poszukiwania i komercyjnego wykorzystywania jakichkolwiek wyników badań naukowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków, prowadzących do wzrostu poziomu nowoczesności i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej firmy czy realizacji ambicji technicznych przedsiębiorcy. W tym kontekście innowacje - rozumiane jako proces uczenia się zarówno ze źródeł wewnętrznych, jak i zewnętrznych - są traktowane jako podstawowe źródło kumulowania (budowania) specyficznych, unikalnych i wyróżniających umiejętności firmy.

Zdolność innowacyjna firm jest wyznaczona przez ich wewnętrzną zdolność do tworzenia nowych produktów i technologii, metod organizacji, jak i przez ich zdolność do absorpcji i zastosowania wiedzy wytworzonej poza firmą. Samodzielne podejmowanie własnych prac badawczych, projektowania i wdrażania nowej produkcji wymaga posiadania właściwych kompetencji technicznych, menedżerskich oraz zdolności do uczenia się.

Konieczność korzystania z zewnętrznych usług na rzecz innowacji dotyczy niemal wszystkich przedsiębiorstw, które zamierzają rozwijać swoją zdolność innowacyjną. W najsilniejszym stopniu dotyczy to małych firm innowacyjnych. Są one zbyt małe, aby mieć wszystkie niezbędne kompetencje i zasoby normalnie dostępne w dużych przedsiębiorstwach.

Na rozwój innowacji składa się wysiłek ludzi oraz kapitał potrzebny do opracowania i wprowadzenia nowych produktów, procesów i organizacji na rynek. Innowacja staje się, więc sprawą przedsiębiorstw i organów władzy publicznej państwa, regionu, które obecnie grupują zasoby ludzkie i odpowiednie kapitały.

Z prowadzonych badań nad stanem innowacyjności i przedsiębiorczości firm województwa łódzkiego zwraca uwagę niechęć przedsiębiorców do współpracy. Obserwacje tworzenia się środowisk przedsiębiorczości i sieci wskazują, że proces ten znajduje się w fazie początkowej, a jego dalszy rozwój będzie skomplikowany i długotrwały. Powstały już niezbędne elementy do zorganizowania środowiska, lecz jest to w dalszym ciągu raczej prosty zbiór podmiotów niż system. Relacje między poszczególnymi podmiotami kształtują się powoli, a proces przełamywania wzajemnych nieufności jest długi i skomplikowany. Częstsze są postawy konkurencji, niż współpracy między podmiotami. Otoczenie, szczególnie wszelkiego rodzaju instytucje świadczące usługi pośrednictwa w dziedzinie innowacji (inkubatory, centra transferu technologii, ośrodki promocji i doradztwa), odgrywa w tym procesie rolę marginalną. Obserwuje się nieliczne tylko kontakty firm z tymi instytucjami, a ich znaczenie dla rozwoju firm i sieci jest znikome. Brak jest przepływu informacji, miejsc kontaktów czy wzorów współpracy. Jest to zadanie dla strategii innowacyjnej regionu.

Należy odnotować także niedorozwój tak krajowego jak i regionalnego rynku kapitałowego dla potrzeb wdrażania nowych rozwiązań, zwłaszcza nowoczesnych technologii. Brak jest źródeł finansowania otwartych na finansowanie innowacji i wdrażania nowych technologii przez małe przedsiębiorstwa takich jak np. fundusze załóżkowe. Zauważalna jest bardzo wysoka awersja do podejmowania tego typu inwestycji przez dużo bardziej elastyczne w innych krajach fundusze venture capital. W konsekwencji małe i średnie przedsiębiorstwa w swej działalności innowacyjnej bazują głównie na własnych środkach

finansowych i jedynie w niewielkim stopniu wykorzystują zewnętrzne źródła finansowania. Wszystkie powyższe uwagi dotyczą także sytuacji przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Sulejów.

Liczba firm innowacyjnych w województwie łódzkim

Powiat	Razem			Firmy polskie			Firmy zagraniczne		
	Liczba	Woj. =100	Powiat =100	Liczba	Woj. =100	Powiat =100	Liczba	Woj. =100	Powiat =100
Aglomeracja łódzka	4174	57,1	20,02	3859	56,3	18,7	315	70,1	1,5
Łódź	2919	39,9	21,8	2690	39,2	20,1	229	51,0	1,7
Zgierski	521	7,1	16,3	488	7,1	15,3	33	7,3	1,0
Pabianicki	437	6,0	17,0	403	5,9	15,6	34	7,6	1,3
Piotrków (miasto i powiat)	372	5,1	24,4	350	5,1	22,9	22	4,9	1,4
Tomaszowski	358	4,9	25,3	341	5,0	24,1	17	3,8	1,2
Radomszczański	301	4,1	20,8	295	4,3	20,3	6	1,3	0,4
Łódzko-Wschodni	297	4,1	14,7	278	4,1	13,8	19	4,2	0,9
Sieradzki	277	3,8	23,7	267	3,9	22,8	10	2,2	0,9
Kutnowski	239	3,3	31,4	228	3,3	30,0	11	2,4	1,4
Piotrków	225	3,1	26,4	207	3,0	24,3	18	4,0	2,1
Skierniewice (miasto i powiat)	206	2,8	30,2	187	2,7	27,4	19	4,2	2,8
Bełchatowski	195	2,7	25,7	186	2,7	24,5	9	2,0	1,2
Zduńskowolski	192	2,6	22,4	182	2,7	21,2	10	2,2	1,2
Łęczycki	158	2,2	24,9	154	2,2	24,3	4	0,9	0,6
Wieluński	148	2,0	24,5	147	2,1	24,4	1	0,2	0,2
Piotrkowski	147	2,0	21,8	143	2,1	21,2	4	0,9	0,6
Skierniewice	133	1,8	31,9	116	1,7	27,8	17	3,8	4,1
Łaski	130	1,8	19,9	123	1,8	18,8	7	1,6	1,1
Pajęczański	127	1,7	22,4	126	1,8	22,2	1	0,2	0,2
Opoczyński	104	1,4	23,0	101	1,5	22,3	3	0,7	0,7
Rawski	96	1,3	23,7	91	1,3	22,5	5	1,1	1,2
Poddębicki	95	1,3	21,6	92	1,3	21,0	3	0,7	0,7
Skierniewicki	73	1,0	27,4	71	1,0	26,7	2	0,4	0,8
Łowicki	72	1,0	27,9	69	1,0	26,7	3	0,7	1,2
Wieruszowski	67	0,9	19,7	64	0,9	18,8	3	0,7	0,9
Razem	7311	100,0	21,4	6862	100,0	20,1	449	100,0	1,3

Powiat piotrkowski charakteryzuje się średnią ilością firm innowacyjnych (zajmuje 17. miejsce w województwie łódzkim pod względem ilości firm innowacyjnych z udziałem 2%). Zdecydowaną większość wśród tych firm stanowią firmy polskie – 97%.

Rolnictwo

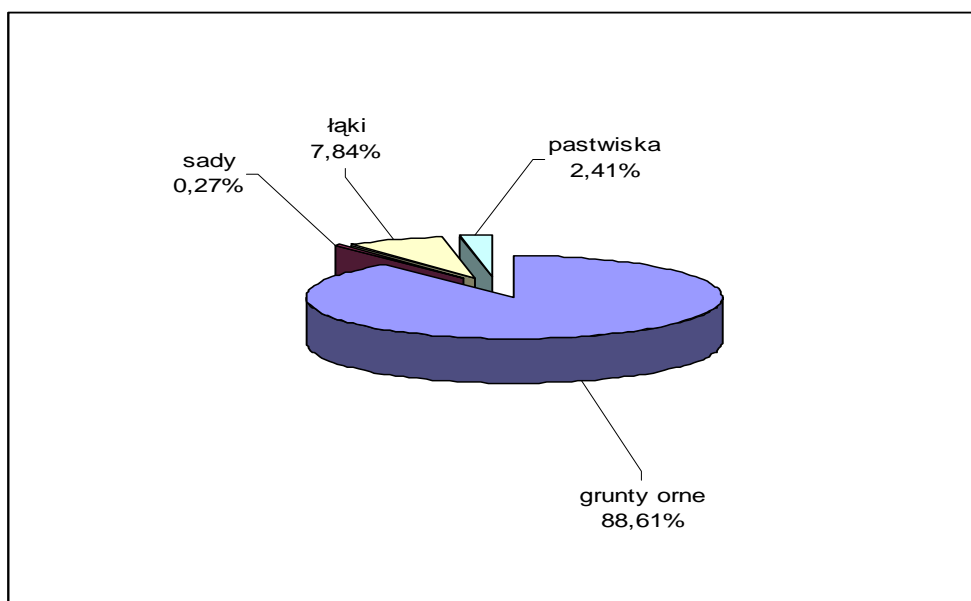
Gmina Sulejów jest gminą o charakterze rolniczo – turystycznym. Tereny rolnicze zajmują 8308 ha, co stanowi ok. 45% ogólnej powierzchni gminy.

Struktura użytkowania gruntów

Struktura gruntów	Cała gmina	Miasto	Obszar wiejski
J.m.	ha	ha	ha
Użytki rolne razem, w tym:	8308	1044	7264
grunty orne	7426	905	6521
sady	23	11	12
łąki	657	75	588
pastwiska	202	53	149

Źródło: GUS

Struktura użytków rolnych w gminie



Źródło: GUS

Gospodarstwa rolne w gminie Sulejów w 2002 roku

Obszar	Gospodarstwa rolne	Gospodarstwa indywidualne	Indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych
J.m	gosp. rol.	gosp. rol.	gosp. rol.
Sulejów – miasto i gmina wiejska	1718	1716	1346
Sulejów – miasto	389	389	248
Sulejów – obszar wiejski	1329	1327	1098

Źródło: GUS

Prawie wszystkie gospodarstwa rolne w gminie to gospodarstwa indywidualne.

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w 2002 roku

Lp.	Wielkość gospodarstwa (ha)	Liczba gospodarstw (gosp. rol.)	Łączna powierzchnia (ha) **	% łącznej powierzchni
1	do 1ha	370	204,95	2,2
2	1-5	761	2352,06	25,6
3	5-10	423	3497,10	38,0
4	10-15	105	1482,65	16,1
5	Powyżej 15	59	1658,95	18,1
	Razem	1718	9195,71	100

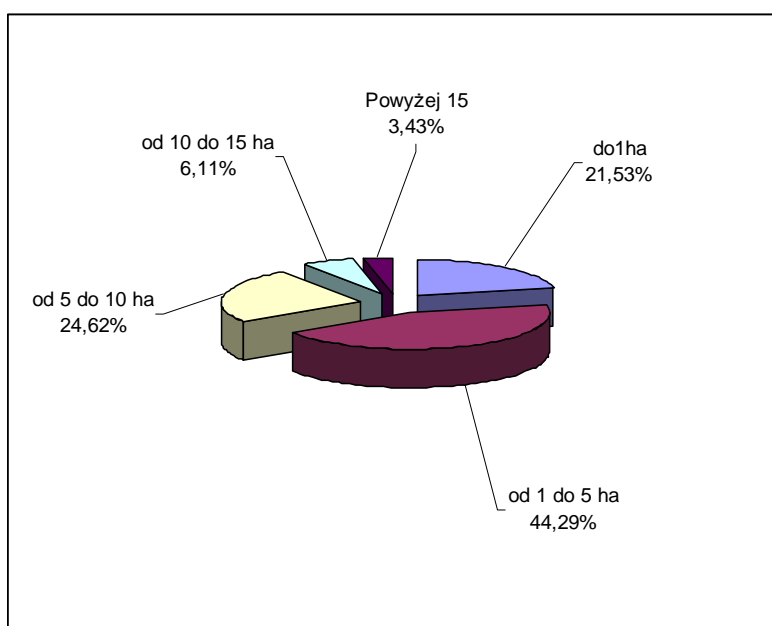
Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002

** łączna powierzchnia gospodarstw rolnych obejmuje użytki rolne oraz lasy i grunty rolne

W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha (ok. 44% wszystkich gospodarstw), zaś gospodarstwa o areale od 5 do 10 ha stanowią ok. 24% wszystkich gospodarstw. Brak w gminie dużych gospodarstw o areale powyżej 50 ha. Przeciętna wielkość gospodarstw rolnych kształtuje się na poziomie 7,4 ha użytków rolnych. Z tego wynika, że opłacalność z produkcji jest bardzo niska.

W strukturze zasiewów przeważają zboża (70%) i ziemniaki (14%). Do preferowanych upraw należy żyto i pszenica.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych



Źródło: GUS

Na terenie omawianej gminy przeważają grunty klas IV, V, VI, które zajmują łącznie 63% powierzchni gruntów. Grunty klasy I i II nie występują. Przeważają gleby średnie - 53% wszystkich ziem (3895 ha) oraz słabe – 39% (2836 ha). Gleby dobre klasy IIIb zajmują zaledwie 630 ha, co stanowi 8% gruntów. Najkorzystniejsze warunki do rozwoju rolnictwa występują w zachodniej i południowo – zachodniej części gminy, natomiast niekorzystne warunki występują we wschodniej i północnej części.

Struktura bonitacyjna gruntów ornych w gminie Sulejów

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
I	0	0
II	0	0
III a	613	8
III b	1048	14
IV a	1439	20
IV b	1407	19
V	1783	24
VI	901	12
VI a	152	2

Źródło: UM w Sulejowie

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych,
- Dużo użytków rolnych,

Bariery rozwojowe

- Niezbyt wysoki dochód podatkowy gminy,
- Niska opłacalność produkcji w rolnictwie,
- Gospodarstwa rolne o małych rozmiarach,

To, co Ciekawe

- Czy podniesienie jakości kształcenia ustawicznego wpłynie na lepsze postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców?

2.7. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Mieszkańcy gminy Sulejów zaopatrywani są w wodę z ujęć zlokalizowanych w następujących miejscowościach: Sulejów, Bliska Wola, Biała, Krzewiny oraz z ujęcia wody w Piotrkowie Trybunalskim (wieś Zalesice), a także z ujęcia wody z gminy Rozprza dla wsi Łazy Dąbrowa. Największe ujęcie wody „Barbara” w Sulejowie wybudowane zostało w 1992 roku i zlokalizowane jest na głównych zbiornikach wód podziemnych w województwie łódzkim w pokładach jurajskich, co zapewnia bardzo dobrą jakość wód w klasie Ia i Ib.

Ujęcia wody w gminie Sulejów

Ujęcie wody	Wydajność docelowa (w m ² /km)	Miejscowości zaopatrywane
„Barbara” Sulejów	320	Sulejów, Włodzimierzów, Przygłów, Podkałek, Kałek, Poniatów, Uszczyn, Nowa Wieś, Barkowice, Barkowice Mokre, Kłudzice (projektowane)
Biała	15	Biała
Krzewiny	67	Krzewiny, Kurnędz, Łęczno, Wójtostwo, Podlubień (w perspektywie)
Bilska Wola	32	Bilska Wola, Bilska Wola Kolonia (projektowane), Dorotów (projektowane), Piotrowo (projektowane)
Piotrków Tryb.	b.d.	Zalesice, Zalesice Kolonia, Witów, Witów Wieś
Rozprza	b.d.	Łazy Dąbrowa

Długość połączeń wodociagowych prowadzonych do budynków i innych obiektów wyniosła w 2006 roku w gminie Sulejów 176,9 km. Do sieci wodociagowej podłączonych było 4370 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Z sieci wodociagowej korzystało w 2006 roku 12421 mieszkańców gminy, czyli ok. 80% wszystkich mieszkańców. Zużycie wody na 1 mieszkańca w gminie za 2006 rok wyniosło 13,4m³/osobę/rok.

Sieć wodociągowa w gminie Sulejów w 2006 roku

	Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (szt.)	Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	Ilość osób korzystających z sieci (osoba)
Cała gmina	176,9	4370	423,6	12 421
Miasto	47,9	1707	182,3	5 847
Obszar wiejski	129,0	2663	241,3	6 574

Źródło: GUS

Gmina zwodociągowana jest w 70% a miasto Sulejów w 98%. Jest to największy wskaźnik dla powiatu piotrkowskiego i jeden z większych w województwie łódzkim. Woda nie wymaga uzdatniania ze względu na dobrą jakość.

Bilska Wola, Mikołajów, Kolonia Bilska Wola są już zwodociągowane, bez wodociągu pozostają Winduga i Salkowszczyzna.

Sieć kanalizacyjna

Długość połączeń kanalizacyjnych prowadzących do budynków i innych obiektów na terenie gminy wyniosła w 2006 roku 23,1 km. Skanalizowany jest częściowo obszar miasta Sulejowa z osiedlem Podklasztorze, gdzie oprócz kanalizacji sanitarnej, istnieje również kanalizacja deszczowa. Pozostały obszar gminy nie posiada sieci kanalizacji sanitarnej. Sieć kanalizacyjna jest bardzo mała ze względu na specyficzne warunki ukształtowania terenu jak, budowę geologiczną oraz nisko zalegające wody gruntowe. 2006 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało ok. 22% wszystkich mieszkańców gminy. Gmina Sulejów znalazła się w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Ścieki komunalne odprowadzane są do biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków w Sulejowie o wydajności 3 237m³/dobę. Z uwagi na słabo rozbudowaną sieć kanalizacyjną oczyszczalnia wykorzystywana jest w 30%. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Pilicy.

Sieć kanalizacyjna w gminie Sulejów w 2006 roku

	Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (szt.)	Ścieki odprowadzone (dam ³)	Ludność korzystająca z sieci (osoba)
Cała gmina	23,1	788	110,6	3538
Miasto	23,1	788	110,6	3538
Obszar wiejski	0	0	0	0

Źródło: GUS

Na sieci kanalizacji sanitarnej w Sulejowie znajduje się 6 przepompowni ścieków:

- o przepompownia główna P1, z której ścieki przetłaczane są do oczyszczalni ścieków,
- o dwie przepompownie sieciowe P2 i P3 (zlokalizowane przy wałach Pilicy i zespolone z przepompowniami wód przesiąkowych i deszczowych), z których ścieki przetłaczane są wspólnym przewodem do przepompowni głównej,
- o trzy przepompownie lokalne (z osiedla „Na Skarpie”, z osiedla Podklasztorze, z rejonu ulicy Kubusia Puchatka), z których ścieki przetłaczane są do kanałów grawitacyjnych na sieci odprowadzających ścieki do przepompowni sieciowych.

W przepompowni głównej P1 zainstalowane są 4 pompy o wale poziomym o wydajności 370 m³/h każda. W przepompowniach sieciowych P2 i P3 zainstalowane są po 3 pompy o wale poziomym o wydajności 180 m³/h każda. Przepompownia główna oraz sieciowe wykonane są w wersji dwukomorowej – z komorą suchą (na pompy) oraz moką (na ścieki), nad komorami znajduje się część nadziemna – budynek. Przepompownie sieciowe P2 i P3 zespolone są konstrukcyjnie z przepompowniami wód przesiąkowych i wód deszczowych należącymi do ODGW.

Gospodarka energetyczna

Na terenie gminy energia elektryczna doprowadzana jest do odbiorców za pomocą sieci zasilającej i rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, stacji transformatorowych 15/0,4 kV oraz sieci rozdzielczych 0,4/0,23 kV. Sieć zasilana jest ze stacji transformatorowych GPZ „Sulejów”, GPZ „Piotrków I” i GPZ „Piotrków II”. Przez teren gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV, zasilająca GPZ „Sulejów”. Aktualna sieć rozdzielcza 15 kV gminy pokrywa jej zapotrzebowanie na energię elektryczną. Dla terenów nowych pod budownictwo mieszkaniowe, letniskowe, przemysłowe wraz z usługami planowana jest budowa odpowiedniej ilości stacji transformatorowych 15/0,4 kV i zasilających je linii 15 kV. Obecnie w gminie Sulejów powstaje pole wiatraków, które produkować będą energię odnawialną. 11 wiatraków powstanie na obrzeżach Sulejowa przy ulicy Cmentarnej.

Gospodarka odpadami stałymi

Odpady ze względu na źródło powstania dzielą się na:

- odpady komunalne, pochodzące w większości z gospodarstw domowych
- odpady przemysłowe, pochodzące z procesów technologicznych w przemyśle
- odpady niebezpieczne powstające w oczyszczalniach ścieków, w sektorze medycznym oraz znajdujące się w strumieniu odpadów komunalnych i gospodarczych (akumulatory, baterie, świetlówki, odpady zawierające azbest woj.)

Odpady niebezpieczne

Na terenie gminy Sulejów nie ma składowiska odpadów niebezpiecznych. Firmy składają odpady na terenie własnym, a następnie organizują we własnym zakresie ich wywóz. Wszystkie wytworzone odpady niebezpieczne wywożone są poza teren gminy – do unieszkodliwienia lub przeróbki.

Odpady medyczne

Na terenie gminy Sulejów nie ma instalacji do unieszkodliwienia odpadów medycznych. Odpady medyczne z ośrodków zdrowia zbierane są przez wyspecjalizowane firmy i wywożone w ilości woj. 150 kg rocznie do spalarni zlokalizowanej poza granicami gminy.

Odpady z sektora gospodarczego

Na terenie gminy, w miejscowości Podkałek istnieje składowisko odpadów przemysłowych należące do PIOMA – ODLEWNIA Sp. z o.o., zakładu z Piotrkowa Trybunalskiego. Składowane tam odpady to głównie: odpadowe masy formiersko-rdzeniarskie, odpadowa krzemionka, żużle i zgrzeiny spawalnicze, gruz z rozbiórki pieców hutniczych. Składowisko działające od 1995 roku, lokalizowane zostało na terenach wyrobisk po eksploatacji piasku i żwiru. Ilość nagromadzonych odpadów odlewniczych (do 2001r.) wynosi 169721 Mg (Dokumentacja dla potrzeb wydania zintegrowanego pozwolenia dla PIOMA – ODLEWNIA Sp. z o.o., 2003). Dla poszczególnych rodzajów odpadów opracowana została specjalna technologia składowania zabezpieczająca przed szkodliwym wpływem składowiska na środowisko przyrodnicze. Inni wytwórcy odpadów przemysłowych, we własnym zakresie zajmują się organizacją ich wykorzystania lub odbioru. Najczęściej odpady są odbierane, odzyskiwane lub unieszkodliwiane przez uprawnionych odbiorców, którzy posiadają odpowiednie zezwolenia.

Odpady komunalne

W wielu gospodarstwach domowych na terenach wiejskich odpady segregowane są z przeznaczeniem na:

- kompost-odpady kuchenne, z upraw polowych, przydomowych działek,
- do spalania w warunkach domowych-odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier woj.

W grupie odpadów gospodarskich znajdują się również odpady niebezpieczne typu: opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich utylizacja w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko. Niewielka część odpadów komunalno-gospodarskich (puszki, metal, szkło woj.) około 10-15% jest wywożona na zbiorowe punkty deponowania. Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest ich składowanie na składowiskach. Na terenie Sulejowa (ul. Wschodnia) zlokalizowane jest składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na które w 2003 roku zostało złożonych 2058,9 Mg odpadów zmieszanych z terenu gminy. Obecnie składowisko podlega procesowi rekultywacji, częściowo jest nadal eksploatowane. Od maja 2001 roku na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne – opakowania i metale). W 2003 roku zostało zebranych i wyselekcjonowanych 94 Mg odpadów, w tym 11 Mg makulatury, 69,8 Mg szkła, 9,5 Mg tworzyw sztucznych i 3,7 Mg metali.

Organizacją i wykonaniem usług odbioru odpadów z terenu miasta i gminy Sulejów oraz eksploatacją składowiska odpadów zajmuje się Miejski Zakład Komunalny w Sulejowie (ul. Konecka 46).

Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu 2005 roku w gminie Sulejów

Odpady ogółem zebrane w ciągu roku (w tonach)	Z gospodarstw domowych (w tonach)	Odpady zdeponowane na składowiskach w % zebranych
3.188,4	1.937,4	100,0

Źródło: GUS

Zaopatrzenie w ciepło

Mieszkańcy gminy Sulejów korzystają z lokalnych ciepłowni opalanych paliwem stałym oraz ciepłowni opalanych gazem ziemnym, płynnym propan – butan lub olejem opałowym (paliwa alternatywne). Część gospodarstw domowych posiada indywidualne źródła ciepła (piece lub kotłownie domowe), bazujące głównie na paliwie węglowym. Coraz częściej mieszkańcy gminy instalują lokalne, domowe urządzenia grzewcze oparte o gaz przewodowy.

Telekomunikacja

Na terenie gminy Sulejów, wzdłuż drogi Piotrków Trybunalski – Sulejów – Opoczno, przebiegają dwie międzymiastowe linie kablowe. Są to linie: przesyłu tradycyjnego i światłowodowa (optotelekomunikacyjna). Na terenie gminy, w rejonie Barkowic, Przygłowa i Milejowic działa również „Telefonia Pilicka”. Teren gminy obejmują swoim zasięgiem operatorzy telefonii komórkowej. Na terenie miasta Sulejowa jak i gminy zlokalizowane są stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej GSM PLUS, ERA GSM i ORANGE.

System komunikacyjny

Położenie gminy względem wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych jest bardzo korzystne. Gmina bezpośrednio graniczy z Piotrkowem Trybunalskim, zaś od pozostałych miejscowości oddalona jest: o 62 km od Łodzi, 25 km od Tomaszowa Mazowieckiego, 82 km od Kielc i o 95 km od Radomia. Odległość do Warszawy wynosi 150 km.

Gmina Sulejów posiada bardzo korzystne położenie komunikacyjne przez którą przebiegają ważne drogi krajowe: droga krajowa nr 12 przebiegająca od granicy zachodniej z Łęknicy przez Żary, Leszno, Kalisz, Łask, Piotrków Trybunalski, Sulejów, Opoczno, Radom, Lublin, Chełm do granicy wschodniej w Dorohusku i nr 74 Sulejów, Kielce, Zamość do Zosina na granicy wschodniej oraz droga wojewódzka nr 742 Włodzimierzów – Włoszczowa. Drogi te łączą się z drogą A-1, tj. przyszłą autostradą Gdańsk – Cieszyn i drogą krajową nr 8 Warszawa – Wrocław w piotrkowskim węźle komunikacyjnym.

Sieć drogową na terenie gminy reprezentowana jest przez drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. W sieci drogowej dominują drogi powiatowe i gminne, stanowiące 82% wszystkich dróg na terenie gminy. Łączna długość wszystkich rodzajów dróg na terenie gminy wynosi 158 km. Stanowią je:

- drogi krajowe o łącznej długości 16 km,
 - droga nr 12 Łask – Piotrków Trybunalski – Radom,
 - droga nr 74 Sulejów – Kielce,
- drogi wojewódzkie o łącznej długości 14 km,
 - droga nr 742 Przygłów – Przedbórz – Włoszczowa,

- drogi powiatowe o łącznej długości 74 km,
 - droga nr 30176 Wolbórz – Koło,
 - droga nr 30178 Piotrków Trybunalski – Koło – Golesze,
 - droga nr 30179 Koło – Przygłów,
 - droga nr 30187 Piotrków Trybunalski – Uszczyn,
 - droga nr 30188 Przygłów – Milejów,
 - droga nr 30189 Sulejów – Łęczno,
 - droga nr 30190 Łęczno – Lubień,
 - droga nr 30191 Łęczno – Biała,
 - droga nr 30401 Milejów – Lubień,
 - droga nr 30403 Rozprza – Bilska Wola,
- drogi gminne o łącznej długości 64 km:
 - droga nr 3027301 Koło – Uszczyn – Poniatów 5,3 km,
 - droga nr 3027302 (Lubiaszów Nowy) – gr. Gm. Wolborz –Barkowice Mokre – Barkowice – Przygłów 7,8 km,
 - droga nr 3027303 (Nowa Wieś) dr. woj.30179 - Barkowice Mokre 2,4 km,
 - droga nr 3027304 Zalesicie – gr. Gm Piotrków Tryb. (Moryca) 2,5 km,
 - droga nr 3027305 Kol. Witów – Kałek 3,3 km,
 - droga nr 3027306 Kol. Witów – Witów – gr. Gm. Rozprza – (□ilejowie) 2,8 km,
 - droga nr 3027307 Kol. Witów – Kłudzice 2,9 km,
 - droga nr 3027308 Kłudzice – Łęczno 5,5 km,
 - droga nr 3027309 Łęczno – Kurnędz 3,3 km,
 - droga nr 3027310 Łęczno – Łazy Dąbrowa – Kol. Łazy 7,5 km,
 - droga nr 3027311 Łęczno – Biała 2,7 km ,
 - droga nr 3027312 dr. woj.30190–Karolinów – Bilska Wola 2,8 km,
 - droga nr 3027313 Stara Wieś– Prosenie dr. kraj. 8 – gr. Gm. Wolborz – Koło 1 km,
 - oraz ulice w mieście Sulejów:
 - Barbary 0,170 km,
 - Dobra Woda 2,386 km,
 - Kopalnia Dolna 0,237 km,
 - Łączna 0,091 km,
 - Rudnickiego – 0,450 km,
 - Staropiotrkowska 0,309 km,
 - Szkolna – 0,113 km,
 - Wschodnia - 0,690 km.

4. Sulejów – Żarnów – 6302, z czego

- 53% pojazdów osobowych,
- 35% pojazdów ciężarowych,
- 1% autobusów.

Dla porównania poniżej przedstawiono w tabeli dane dotyczące średniego obciążenia ruchem sieci dróg krajowych w 2005 roku z uwzględnieniem podziału funkcjonalnego dróg.

Drogi	Średni dobowy ruch (SDR) w poj./dobę w 2005 r.
krajowe ogółem, w tym:	8244
międzynarodowe	13561
pozostałe krajowe	5990

Źródło: GDDKiA

Średni dobowy ruch pojazdów samochodowych (SDR) w 2005 roku na sieci dróg krajowych wynosił 8224 poj./dobę. Obciążenie ruchem pojazdów samochodowych nie było równomierne dla całej sieci, lecz wzrastało ze wzrostem znaczenia dróg w układzie funkcjonalnym. Na drogach międzynarodowych SDR w 2005 roku wynosił 13561 poj./dobę, zaś na pozostałych drogach krajowych 5990 poj./dobę.

Dla dróg jednojezdniowych obciążenie ruchem powyżej 15000 poj./dobę wskazuje na bardzo duże natężenie pojazdów. Dotyczy to również odcinka drogi krajowej nr 12 relacji Piotrków Tryb. – Sulejów.



Skrzyżowanie dróg krajowych w Sulejowie

Duże natężenie ruchu powoduje znaczną degradację nawierzchni dróg. Stan nawierzchni wielu dróg w gminie jest zły. Ponadto niektóre drogi powiatowe nie posiadają jeszcze nawierzchni asfaltowej. Drogi gminne poddawane są corocznie przebudowie. Należy dążyć do tego, aby sukcesywnie odtwarzać i budować nowe nawierzchnie, szczególnie tam, gdzie jest już infrastruktura techniczna.

Zły stan dróg i ich duże obciążenie ruchem jest przyczyną wielu wypadków w gminie Sulejów. Ich liczba rośnie z roku na rok. W roku 2004 na terenie gminy Sulejów odnotowano 23 wypadki drogowe w których śmierć poniosły 3 osoby, a 25 zostało rannych. W roku 2005 odnotowano 25 wypadków w których

śmierć poniosły 2 osoby, a 34 zostało rannych. W roku 2006 na drogach w gminie śmierć poniosło 6 osób i aż 40 zostało rannych (odnotowano 29 wypadków).

Wypadki drogowe

Gminy	Rok			
	I połowa 2007	2006	2005	2004
J.m.	ilość	ilość	ilość	ilość
Piotrków Tryb.	44	124	97	82
Aleksandrów	4	3	5	2
Czarnocin	2	9	8	6
Gorzkowice	6	7	12	8
Grabica	8	13	11	13
Łęki Szlacheckie	4	4	6	6
Moszczenica	6	19	18	12
Ręczno	1	5	6	6
Rozprza	6	15	17	8
Sulejów	9	29	25	23
Wola Krzysztoporska	16	38	38	49
Wolbórz	9	15	20	18
RAZEM	115	281	263	233
udział Gminy Sulejów w łącznej ilości wypadków na terenie powiatu	7,83%	10,32%	9,51%	9,87%

Źródło: Komisariat Policji w Sulejowie

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulejów (rok 2004) zaprojektowano przebieg obwodnicy Sulejowa wzdłuż południowych obrzeży miasta celem ograniczenia natężenia ruchu tranzytowego.

Poza degradacją nawierzchni dróg, hałasem, emisją spalin oraz brakiem bezpieczeństwa dla uczestników ruchu drogowego, duże natężenie ruchu powoduje silne drgania i pękanie ścian w przydrożnych budynkach.

Budowa obwodnicy dla Sulejowa to jednak inwestycja odroczonej w czasie. Dlatego też istnieje potrzeba alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w ramach sieci dróg gminnych - dla potrzeb zwiększenia bezpieczeństwa ruchu lokalnego. Potrzebne są nowe nawierzchnie, aby lokalni kierowcy częściej korzystali z dróg gminnych - szczególnie tych położonych równolegle do dróg krajowych. Wówczas natężenie ruchu na drogach krajowych uległoby zmniejszeniu.

Lokalny transport zbiorowy na terenie Gminy Sulejów realizują następujące podmioty:

- PPKS Piotrków Trybunalski,
- prywatni przewoźnicy w ramach 11 podmiotów gospodarczych.

90% łącznej liczby kursów na terenie Gminy Sulejów świadczonych jest przez prywatnych przewoźników. Obsługują oni w większości trasę Sulejów – Piotrków Trybunalski.

Ponadto kilkanaście kursów odbywa się na trasach:

- Włodzimierzów – Piotrków Trybunalski,
- Kłudzice – Witów–Kolonja – Piotrków Trybunalski,
- Biała – Sulejów – Przygłów - Piotrków Tryb. (SULBUS),
- Ręczno – Sulejów – Przygłów – Piotrków Tryb. (SULBUS),
- Ręczno – Bilska Wola – Piotrków Tryb. (Stanisław Szymczyk),
- Sulejów – Przygłów – Barkowice Mokre-Piotrków Tryb. (PPKS Piotrków Tryb.),
- Dobrenice – Ręczno – Łęg Ręczyński – Sulejów – Piotrków Tryb. (PPKS Piotrków Tryb.),
- Biała – Krzewiny –Kurnędz – Sulejów – Piotrków Tryb. (PPKS Piotrków Tryb.).

Kursy odbywają się również poza granicę gminy do miejscowości Zarzęcin i Błogiego Rządowego należące do Gminy Mniszków. Z dostarczonych przez przewoźników informacji wynika, że łączny tabor obsługujący mieszkańców gminy wynosi 30 pojazdów. Rok produkcji poszczególnych pojazdów mieści się w przedziale 1978 – 1997r. Przeważają roczniki starsze. Z obserwacji wynika, że przewoźnicy wymieniają stare pojazdy na młodsze. Działania te wpływają korzystnie na stan bezpieczeństwa pasażerów, jak i na poprawę stanu środowiska naturalnego.

Główne problemy dotyczące komunikacji zbiorowej realizowanej w Gminie Sulejów przez prywatnych przewoźników dotyczą następujących spraw:

- odjazd z przystanku przed czasem, określonym w rozkładzie jazdy,
- brak rozkładów jazdy,
- brak czytelnego lub wadliwe oznakowanie pojazdu,
- niewykonana praca przewozowa,
- brak wewnętrznego oznakowania pojazdu (tablic, wywieszek, informacji),
- brak czystości wewnątrz i na zewnątrz minibusu,
- nie obsłużenie przystanku przewidzianego rozkładem jazdy,
- pobieranie pieniędzy od pasażerów bez wydania biletów,
- zły stan techniczny pojazdów.

Z liczby kursów minibusów oraz dostępności komunikacyjnej poszczególnych miejscowości i ulic w Gminie Sulejów należy wnioskować, że stan spraw w tych dziedzinach wydaje się zadawalający. Jednocześnie wzrastający ruch pojazdów ciężarowych i osobowych na głównych drogach gminy, nadmierne zatłoczenie i korki, niskie parametry dróg, koleiny, zniszczone pobocza powodują opóźnienia kursów minibusów i uniemożliwiają dalszy rozwój nowych linii komunikacyjnych. Zapewnienie dobrego funkcjonowania komunikacji zbiorowej jest konieczne dla prawidłowego funkcjonowania bazy rekreacyjnej w Gminie Sulejów, zaplecza turystycznego, rozwoju małej przedsiębiorczości, zwiększenia aktywności społecznej, gospodarczej i inwestycyjnej oraz docelowo zmniejszenie bezrobocia.

Przez Gminę Sulejów nie przebiegają linie kolejowe.

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa,
- Dobrze rozbudowana sieć dróg,

Barierzy rozwojowe

- Brak kanalizacji na obszarze wiejskim gminy,
- Niepełne wykorzystywanie oczyszczalni ścieków,
- Zły stan dróg,

To, co Ciekawe

- Ciekawe, jak na rozwój gminy wpłynie rozbudowa kanalizacji i poprawa jakości dróg?

2.9. Środowisko naturalne

Lesistość gminy

Lasy jako najbardziej naturalna forma przyrodnicza związana jest z krajobrazem i życiem społeczeństwa. Lasy pełnią wielorakie funkcje: dodatnio oddziałują na środowisko przyrodnicze, dostarczają surowca drzewnego, owoców leśnych oraz są obszarem dla rekreacji i turystyki. Lasy korzystnie wpływają na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia ludzi oraz równowagę przyrodniczą.

Lasy i grunty leśne zajmują 8080,4 ha gminy, co stanowi ok. 43% ogólnej powierzchni gminy. Tereny leśne skupiają się głównie w północnym, południowo-zachodnim i południowym fragmencie obszaru gminy. Największe połacie terenu zajmują siedliska borowe.



Sulejowski Park Krajobrazowy powstały w 1994 roku (4200 ha powierzchni gminy) położony jest w zasięgu geograficznego występowania świerka pospolitego, jodły pospolitej, buka, klonu oraz jawora. Wśród roślinności parku stwierdzono 35 gatunków podlegających całkowitej ochronie oraz 15 częściowej. Na szczególną uwagę zasługują tutaj: długosz królewski, storczyki, widłaki i zimoziół północny. Spośród zwierząt w Sulejowskim Parku Krajobrazowym najliczniejszą grupę stanowią owady lądowe. Spośród ssaków występuje 39 gatunków – m.in. bóbr, łos wędrowny, wilk, wydra.

W rezerwacie przyrody „Lubiaszów”, w drzewostanie dominuje jodła, będąca pozostałością lasu pierwotnego na Wyżynie Łódzkiej. Znajdują się tutaj liczne gatunki roślin oraz typy fitocenoz objęte ochroną. Rezerwat „Las Jabłoniowy” charakteryzuje się występowaniem na swym obszarze populacji dzikich drzew owocowych pochodzenia naturalnego, głównie jabłoni i gruszy. Rezerwat ten jest jedynym w Polsce, który chroni te gatunki. Pomniki przyrody w gminie Sulejów tworzą gatunki lipy drobnolistnej, jesionów i sosny zwyczajnej.

Istnienie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego sprzyja rozwojowi:

- racjonalnej gospodarki, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, tj. rolnictwa ekologicznego, użytkowania lasu i in.,
- różnych form wypoczynku i sportu, agroturystyki, turystyki rowerowej, pieszej, kajakarstwa i inne,
- budownictwa rekreacyjnego, na przeznaczonych w tym celu terenach,
- programu ochrony czystości wody i jej retencji w Zbiorniku Sulejowskim, rzekach i na obszarze torfowisk,
- ochrony środowiska oraz konserwatorskiej ochrony przyrody i zabytków.

Surowce mineralne

Gmina Sulejów, na obszarze której swą działalność zaznaczył łądolód środkowopolski, charakteryzuje się występowaniem licznych surowców mineralnych związanych z jego akumulacyjną działalnością. Są to przede wszystkim pospolite kopaliny okrucowe i surowce ilaste (piaski, piaski ze żwirem, żwiry, gliny zwałowe) oraz wapienie i margle. Eksploatacja kruszywa naturalnego odbywa się w przeważającej mierze na potrzeby lokalne mieszkańców.

Kruszywo naturalne

Nazwa złoża	Zasoby geologiczne (bilansowe) (tys. ton)	Zasoby przemysłowe (tys. ton)	Wydobycie (tys. ton)
Kątek	71	-	-
Kątek I	16	-	3
Kłudzice	25	-	-
Podkątek	2 732	-	-

Wapienie i margle

W okolicach Sulejowa występują złoża wapieni i margli dla przemysłu cementowego (1) oraz złoża wapieni dla przemysłu wapienniczego (2,3).

Złoża

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Zasoby (tys. ton)	
			geologiczne (bilansowe)	Przemysłowe
1	Sulejów I	złoża zaniechane	18 2655	-
2	Sulejów I	złoża zaniechane	9 311	8 662
3	Sulejów II	złoża rozpoznane nieeksploatowane	51 386	-

Funkcjonowały tutaj Zakłady Przemysłu Wapienniczego eksploatujące wapienie jurajskie i produkujące wapno budowlane oraz nawozy na skalę krajową.

Hydrografia i hydrogeologia

Teren, w granicach którego znajduje się gmina Sulejów, położony jest w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni Pilicy.



Rzeka Pilica

Rzeka Pilica stanowi najważniejszy ciek wodny obszaru gminy Sulejów. Wpływają tu do niej dopływy: Luciąża, Strawa i Czarna.

Gmina położona jest w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych - GZWP, który wymaga ochrony ze względu na wysoki stopień czystości jego wód. Jak wynika z budowy geologicznej obszaru gminy, występują tu dwa piętra wodonośne: jurajski i czwartorzędowy.

Ważny element hydrograficzny obszaru, stanowi Zbiornik Sulejowski o powierzchni 2600 ha, położony w północno-wschodniej części gminy.



Zbiornik Sulejowski

Zbiornik Sulejowski, zwany zalewem, to sztuczne jezioro powstałe w 1973 r. poprzez spiętrzenie wód Pilicy zaporą w Smardzewicach. Zalesione w dużej części brzegi, urozmaicona linia brzegowa sprawiają, że zalew jest atrakcyjnym miejscem wypoczynku i uprawiania żeglarstwa. Zalew i jego otoczenie jest od kilku lat intensywnie użytkowany rekreacyjnie. Wokół zbiornika jest wiele pól biwakowych, ośrodków wczasowych i gospodarstw agroturystycznych. Zalew Sulejowski jest siedliskiem wielu gatunków ptaków, które gnieźdzą się na wyspach i mokradłach oraz ryb.

Wody powierzchniowe gminy Sulejów nie spełniają wymaganych norm czystości dla klasy I. Rzeka Pilica, w rejonie Sulejowa, toczy wody klasy III. Stan czystości Zbiornika Sulejowskiego kształtują wody doprowadzane tutaj przez rzeki uchodzące do niego (kl.III). Nienajlepsza jakość wód powierzchniowych wskazuje potrzebę prowadzenia działań zmniejszających ilość zanieczyszczeń odprowadzanych do rzek, budowę systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Natura 2000

Natura 2000 jest to program utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu (sieci) obszarów objętych ochroną przyrody. Podstawą dla tego programu jest Dyrektywa Ptasia, Dyrektywa Siedliskowa (Habitatowa) oraz szereg innych rozporządzeń i dokumentów wykonawczych. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy i wymienia w załącznikach Dyrektyw.

W ramach programu wyznaczone zostają tzw. *Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (Special Protection Areas - SPA)* oraz *Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (Special Areas of Conservation - SAC)*, na których obowiązują specjalne regulacje prawne. Każde państwo członkowskie musi opracować i przedstawić Komisji Europejskiej listę obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, zawierających gatunki i siedliska przyrodnicze umieszczone w Dyrektywach Ptasiej i Siedliskowej. Po przedłożeniu listy, następuje proces ewaluacji i selekcji obszarów na poziomie europejskim i obszar zostaje oficjalnie zatwierdzony jako składnik sieci.

Część Gminy Sulejów znajduje się na obszarze Natury 2000. Obszar nosi nazwę „Dolina środkowej Pilicy” i wpisana jest na listę Natura 2000 pod numerem PLH100008. Obszar obejmuje 40 km odcinek środkowej Pilicy (około 1/8 całkowitej długości rzeki). Obszar położony w większości w regionie Doliny Sulejowskiej, pomiędzy Wzgórzami Radomszczańskimi, Równiną Piotrkowską (na zachodzie) i Wzgórzami Opoczyńskimi (na wschodzie). Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieuregulowana; ma naturalny charakter (liczne meandry i starorzecza). Pewne fragmenty obszaru są regularnie zalewane. Łąki kośne i pastwiska pokrywają dużą część powierzchni doliny; znajdują się tu również niewielkie płyty torfowisk, trzcinowisk i turzycowisk. Znaczne połacie brzegów rzeki porośnięte są lasami łęgowymi i nadrzeczными zaroślami wierzbowymi.

Lasy łęgowe zajmują blisko 20% powierzchni obszaru. Jest to dość istotna enklawa stosunkowo naturalnej roślinności w mocno przekształconej i ubogiej przyrodniczo Centralnej Polsce. Jest to ważna ostoja ichtiofauny (4 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG), wydry, bobra i płazów.

W sumie na obszarze stwierdzono występowanie:

- o 11 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, pokrywających w sumie ok. 50% powierzchni obszaru;
- o 8 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG;
- o 7 gatunków umieszczonych na polskich czerwonych listach;
- o 19 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (obszar jest żerowiskiem *Mergus merganser* i *Alcedo atthis*).

Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Występowanie obszarów chronionych (Sulejowski Park Krajobrazowy, NATURA 2000)
- Surowce mineralne,
- Rzeka Pilica,
- Zbiornik Sulejowski,

Bariery rozwojowe

- Nienajlepsza jakość wód powierzchniowych,
- Słabe gleby,

To, co Ciekawe

- Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej nie tylko wpłynie na rozwój gospodarczy gminy ale także zmniejszy poziom zanieczyszczeń wód i powietrza.
- Czy Natura 2000 wpłynie pozytywnie na rozwój społeczno – gospodarczy regionu?

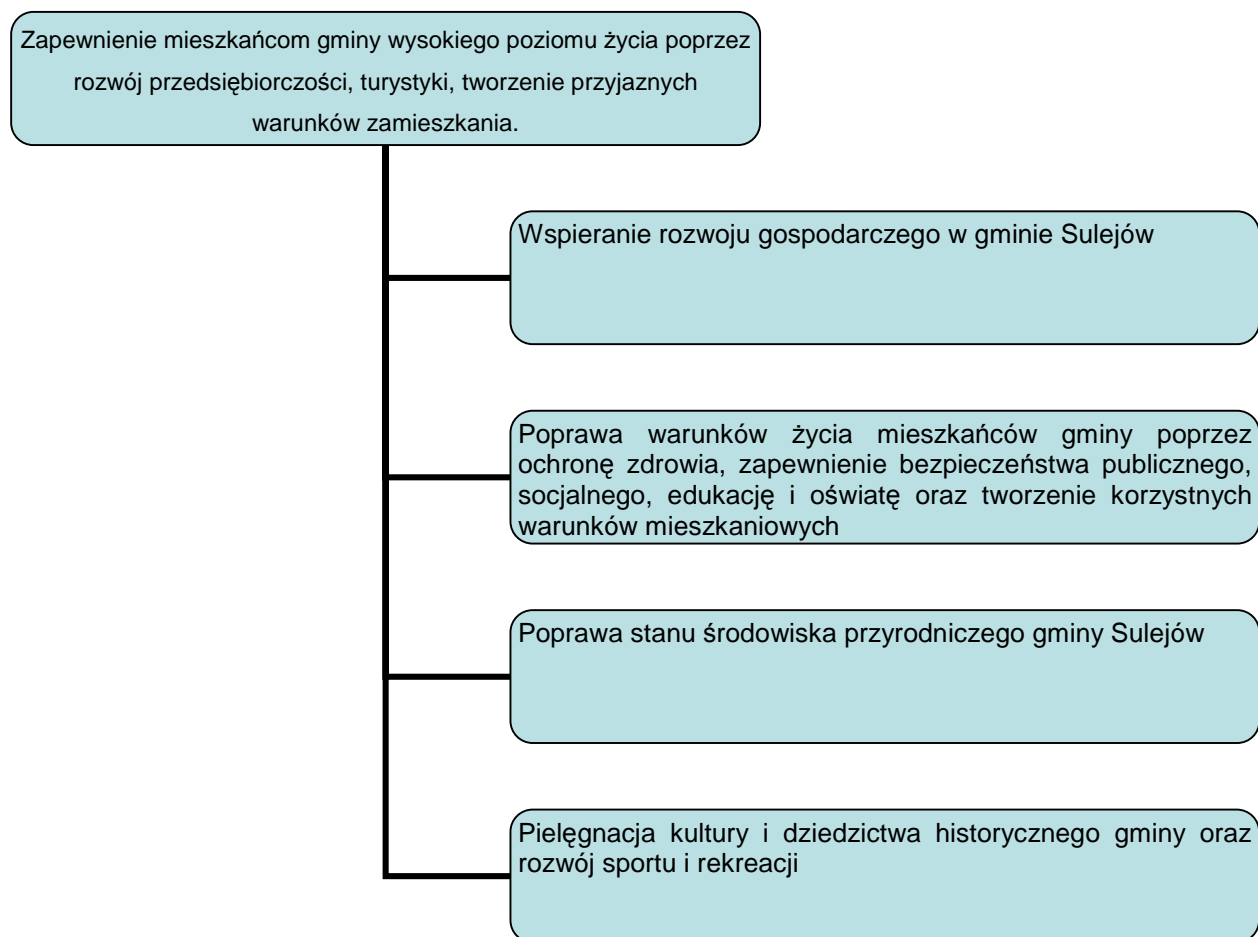
3. Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

3.1. Celowość zadań planowanych do realizacji

Cel to stan rzeczy jaki zamierzamy osiągnąć, to de facto zamierzony rezultat działania władz gminy.

	<p>Głównym celem rozwoju gminy Sulejów jest:</p> <p>Zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania.</p>
--	---

Cel główny przekłada się na cele strategiczne, a te na cele cząstkowe



Cel strategiczny I – Wspieranie rozwoju gospodarczego w gminie Sulejów poprzez:

- a. bezpośrednio inwestycje w infrastrukturę techniczną,
- b. budowę innowacyjnej oferty turystycznej,
- c. kształtowanie w społeczności gminy postaw przedsiębiorczych,
- d. tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw,
- e. kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą,
- f. rozwój infrastruktury telefonicznej i informatycznej.

Po 2007 roku, polityka gminy powinna w większym niż dotychczas zakresie wspierać działania ukierunkowane na dywersyfikację działalności ekonomicznej ludności wiejskiej. Rozwój pozarolniczej działalności na wsi może przyspieszyć przemiany strukturalne.

W gminie Sulejów szczególnie ważne wydaje się ciągle wzbogacanie i udoskonalanie oferty turystycznej. Gospodarka gminy powinna opierać się na już istniejących zasobach naturalnych. Niezbędny jest przemyślany marketing terytorialny gminy. Ważna jest również współpraca samorządu z innymi gminami w regionie w celu budowy zintegrowanej ofert turystycznej. W oparciu o turystykę tworzyć można solidne podstawy dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Decydującą rolę w tworzeniu nowych, stałych miejsc pracy na obszarze gminy Sulejów będą nadal odgrywać małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Są one bowiem czynnikiem stabilności społecznej i rozwoju gospodarczego. Podstawowym czynnikiem wzrostu konkurencyjności gospodarki w gminie jest poprawa kondycji mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw, głównie pod kątem innowacyjności. Gmina musi wspierać ich rozwój głównie poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury czyli dróg, kanalizacji, wodociągów.

Poprawę konkurencyjności rolnictwa można osiągnąć poprzez modernizację gospodarstw, ukierunkowanie produkcji na rynek, aktywowanie inwestycji prorozwojowych oraz rozwój wszelkich form kooperacji między producentami. Efektem wzrostu konkurencyjności będzie zwiększenie dochodowości.

Rozwój przedsiębiorstw, rolnictwa jest jednak ściśle uzależniony od rozwoju infrastruktury technicznej. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Niedostateczny stopień jej rozwoju nie tylko obniża standard życia i gospodarowania, lecz także decyduje o słabej atrakcyjności obszarów wiejskich dla potencjalnych inwestorów.

W ramach celu operacyjnego realizowane będzie wsparcie na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i rynku pracy, podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, a zwłaszcza pozarolniczych umiejętności zawodowych oraz zwiększenie dostępu do podstawowych usług publicznych i społecznych.

Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez pracowników, zwłaszcza osób starszych i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania atrakcyjności pracowników dla pracodawcy i utrzymanie ich aktywności na regionalnym rynku pracy.

Cel strategiczny II – Poprawa warunków życia mieszkańców gminy poprzez ochronę zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego, edukację i oświatę oraz sport i tworzenie korzystnych warunków mieszkaniowych, w szczególności poprzez:

- a. rozwój funkcji edukacyjno – oświatowych i sportowych w gminie,
- b. ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego,
- c. zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji,
- d. wsparcie bazy opieki zdrowotnej,
- e. rozwój budownictwa mieszkaniowego.

Dostęp do edukacji i umożliwienie korzystania z usług edukacyjnych są podstawowymi czynnikami określającymi przebieg ścieżki edukacyjnej, a w rezultacie sytuację jednostek na rynku pracy. W ramach celu operacyjnego realizowane będą działania obejmujące wsparcie kierowane do osób i placówek realizujących proces kształcenia, mające na celu stworzenie dobrych warunków nauczania oraz równych szans w dostępie do edukacji, rozszerzenie oferty dydaktycznej o elementy rozwojowe wykraczające poza standardowe programy nauczania, a także upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych w szczególności osób odchodzących od rolnictwa.

Ważnym elementem tego celu operacyjnego jest zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa. Niezbędna jest ciągła współpraca pomiędzy policją, strażą pożarną a władzami gminy oraz działalność prewencyjna.

Pamiętaj należy o wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Społecznego w celu poprawienia bazy edukacyjnej w gminie oraz szkolenia kadr.

W ramach celu strategicznego wspierane muszą być również inwestycje w infrastrukturę sportową. Infrastruktura ta posłużyć może w budowaniu zintegrowanej oferty turystycznej gminy.

Cel strategiczny III – Poprawa stanu środowiska przyrodniczego gminy Sulejów poprzez:

- a. poprawę stanu otaczającego środowiska naturalnego,
- b. zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego,
- c. dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy.

Ochrona środowiska, w tym w szczególności wód podziemnych i gleb ma kluczowe znaczenie dla zachowania możliwości prowadzenia produkcji rolniczej oraz dla poprawy jakości życia na obszarze gminy Sulejów.

Ekstensywne metody produkcji stosowane przez większość gospodarstw indywidualnych warunkują zachowanie wielu gatunków roślin i zwierząt oraz specyficznych siedlisk, które stały się rzadkie lub przestały istnieć w krajach o intensywnym rolnictwie.

Dobry stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowi istotny zasób gospodarczy i może być źródłem przewagi konkurencyjnej na rynku wewnętrznym UE.

W ramach celu operacyjnego wspierane będą przede wszystkim przedsięwzięcia infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony przyrody oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Wspierane będą również działania w zakresie ochrony powietrza, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz działania dostosowujące małe i średnie przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.

Cel strategiczny IV – Pielęgnacja kultury i dziedzictwa historycznego gminy oraz rozwój sportu i rekreacji poprzez:

- a. podjęcie działań na rzecz podniesienia świadomości kulturalnej mieszkańców,
- b. zachowanie stanu dziedzictwa kulturalnego,
- c. promocja dziedzictwa kulturowego gminy i powiatu,
- d. rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej,
- e. podniesienie jakości życia i pracy na wsi.

Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych. Warunek ten spełniają upowszechniające się w kraju programy odnowy wsi animowane i wspierane ze szczebla regionalnego. Zakładają one szerokie zaangażowanie społeczności lokalnej, płynące z przejmowania przez nią odpowiedzialności za przyszłość wsi, wykorzystanie miejscowych zasobów, ukierunkowanie lokalnych inicjatyw poprzez sformułowany oddolnie plan rozwoju (odnowy) wsi i ich realizację w partnerstwie sołectwa i gminy i umiejętności generowania środków. Efektem jest rozwój życia społecznego i kulturalnego wsi w oparciu o powiększaną i waloryzowaną

infrastrukturę społeczną, wzrost poczucia tożsamości i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, poprawa i nowe kształtowanie warunków życia również w sferze infrastruktury technicznej.

Realizacja celu doprowadzić ma do pielęgnowania kultury, poczucia tożsamości z tą kulturą oraz wykorzystanie jej w celu promowania gminy. Odnowa wsi wiązać się będzie również z rozwojem małych firm i gospodarstw agroturystycznych.

3.2. Analiza SWOT dla gminy Sulejów

Niezbędne w tym momencie jest uwzględnienie wewnętrznych czynników mających wpływ na rozwój gminy, jej mocnych stron, potencjału rozwojowego oraz zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń. Poniżej została przedstawiona analiza SWOT.

Analiza uwarunkowań wewnętrznych (mocne i słabe strony) stanowi pierwszą część analizy SWOT. Jej celem jest zidentyfikowanie atutów i słabości gminy Sulejów w aspekcie życia społecznego. Uwarunkowania wewnętrzne stanowią te czynniki, na które gmina ma wpływ, a zatem analiza taka jest szczególnie cenna, ponieważ na jej podstawie można ustalić właściwe kierunki działania. Druga część analizy SWOT polega na zidentyfikowaniu tendencji występujących w otoczeniu, które mogą sprzyjać rozwiązywaniu kryzysu w rodzinie (szanse) bądź spowolnić te procesy (zagrożenia). Na uwarunkowania te gmina nie ma możliwości wpływu.

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość Piotrkowa Trybunalskiego – miasta powiatowego, • Bliskość większych ośrodków miejskich (Łódź, Tomaszów Mazowiecki), • Gmina położona w centrum kraju, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Występowanie rzeki Pilicy na terenie gminy, • Niski poziom zanieczyszczenia środowiska, • Duża powierzchnia terenów leśnych • Rezerваты przyrody, • Bogactwo flory i fauny, • Zalew Sulejowski, Sulejowski Park Krajobraz. • Składowisko odpadów przemysłowych, • Składowisko odpadów komunalnych, 	<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdrobnienie wsi na terenie gminy, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nienajlepsza jakość wód powierzchniowych • Niski poziom skanalizowania gminy • Trasy szybkiego ruchu powodują zanieczyszczenie powietrza, • Słabe gleby, • Składowiska odpadów niezbyt dobrze zorganizowane, • Występowanie dzikich wysypisk śmieci,

<ul style="list-style-type: none"> • Selektywna zbiórka odpadów, • Występowanie surowców mineralnych, 	
Szanse	Zagrożenia
<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie w województwie dynamicznie rozwijającym się, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie walorów naturalnych: lasów, wód, • Przebudowa oczyszczalni ścieków, • Budowa ogólnogminnej kanalizacji 	<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość miasta powiatowego oraz Łodzi może spowodować odpływ ludzi z terenu gminy, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie zanieczyszczeniami spowodowanymi przez mało rozwiniętą sieć kanalizacji, • Zwiększające się natężenie na trasie szybkiego ruchu spowoduje większe zanieczyszczenie powietrza,

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GOSPODARKA KOMUNALNA

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dogodny układ komunikacyjny – rozbudowana sieć dróg, • Drogi wojewódzkie i krajowe przebiegające przez gminę, • Połączenia autobusowe na terenie gminy, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprawna sieć wodociągowa, • Dobra jakość wody, • Oczyszczalnia ścieków, 	<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wiele dróg gminnych o gruntowej nawierzchni, • Zły stan wielu dróg, • Duży ruch na drogach (samochody ciężarowe), • Autobusy transportu zbiorowego w większości przestarzałe, • Brak linii kolejowej, • Brak obwodnicy, • Niewielki zasób terenów atrakcyjnych inwestycyjnie, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mało rozwinięta sieć kanalizacyjna – brak kanalizacji na obszarze wiejskim, • Możliwości oczyszczalni ścieków nie są w

	pełni wykorzystywane,
Szanse	Zagrożenia
<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost dochodów budżetu gminy, Budowa twardych nawierzchni dróg gminnych, <u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> <ul style="list-style-type: none"> Zbudowanie sieci kanalizacyjnej na obszarze wiejskim gminy, Przebudowa oczyszczalni ścieków 	<u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u> <ul style="list-style-type: none"> Obecny stan techniczny dróg negatywnie wpływa na komfort jazdy, kolizyjność, niszczenie pojazdów, Braki w infrastrukturze technicznej hamują dalszy rozwój gminy i możliwość wykorzystania dogodnego położenia geograficznego i komunikacyjnego gminy, <u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u> <ul style="list-style-type: none"> Braki w gospodarce komunalnej powodują niższe ceny terenów pod zabudowę,

GOSPODARKA, ROLNICTWO

Mocne strony	Słabe strony
<u>ROLNICTWO</u> <ul style="list-style-type: none"> Istnienie rezerwowej siły roboczej, Duża liczba gospodarstw rolnych, Dużo użytków rolnych, Prawie wszystkie gospodarstwa są prywatne, <u>GOSPODARKA</u> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby podmiotów gospodarczych, Skłonność mieszkańców gminy do podejmowania działalności gospodarczej – wysoki poziom wskaźnika aktywizacji gospodarczej, Niezbyt wysoki dochód podatkowy, 	<u>ROLNICTWO</u> <ul style="list-style-type: none"> Gospodarstwa rolne o małych rozmiarach, Brak nowych technologii w gospodarstwach zajmujących się tradycyjną uprawą, Niska opłacalność produkcji, <u>GOSPODARKA</u> <ul style="list-style-type: none"> Brak wykwalifikowanej siły roboczej, Mało firm innowacyjnych w powiecie,
Szanse	Zagrożenia
<u>ROLNICTWO</u>	<u>ROLNICTWO</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój specjalizacji w rolnictwie, • Wprowadzenie nowych technologii w rolnictwie, • Bezzwrotna pomoc dla rolników ze środków UE, • Zwiększanie areału gospodarstw, 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystanie możliwości jakie daje członkostwo w UE –niedostateczna wiedza rolników w tej dziedzinie, • Silne tradycje rolnicze,
<p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Duża wiedza mieszkańców gminy o możliwości pomocy z UE, • Kompleksowe uzbrojenie terenu pod działalność gospodarczą, • Rozwój doradztwa, • Wzrost dochodów budżetu gminy, • Stworzenie preferencji dla nowo powstałych przedsiębiorstw, • Udostępnienie terenów inwestycyjnych potencjalnym inwestorom 	<p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie się chęci mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, • Brak promocji przedsiębiorczości, • Duża konkurencja wśród gmin o pozyskanie funduszy europejskich, • Niestabilny system prawny, • Brak efektywnego systemu pożyczkowo – kredytowego,

KULTURA, SPORT, TURYSTYKA

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Działalność Biblioteki Publicznej wraz z filiami, • Dom Kultury w Sulejowie, • Dobre warunki przyrodnicze do uprawiania sportu i rekreacji, a także do rozwoju agroturystyki, • Punkt Informacji Turystycznej, • Informacja o zabytkach i przyrodzie na stronie internetowej gminy, • Ścieżka rowerowa przebiegająca przez gminę, • Szlaki piesze przebiegające przez gminę, • Rozwinięta baza noclegowo-gastronomiczna, • Liczne imprezy kulturalne i sportowe, 	<p><u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbyt słabo rozbudowana strona internetowa w zakresie turystyki: brak informacji o punktach noclegowych na terenie gminy, mało informacji o zabytkach,

<ul style="list-style-type: none"> • Wiele ciekawych zabytków, • Działalność klubów sportowych, 	
Szanse	Zagrożenia
<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie funduszy unijnych, • Rozwój infrastruktury sportowej, turystycznej, • Współpraca z innymi gminami, • Wzrost turystów zagranicznych i krajowych, • Budowa Regionalnego Centrum Sportu, Rekreacji i Kultury ROMANIKA w Sulejowie 	<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Brak szerokich działań na rzecz promocji gminy i regionu, • Brak inwestorów chętnych do rozbudowy infrastruktury turystycznej, sportowej,

WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE, POTENCJAŁ LUDZKI

Mocne strony	Słabe strony
<u>WARUNKI SOCJALNO – BYTOWE</u> <ul style="list-style-type: none"> • Duży wybór wśród szkół podstawowych i gimnazjalnych, • Placówki oświatowe są w dobrym stanie technicznym, • Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja na terenie gminy posiadają pracownie komputerowe, • Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, • Spadek liczby osób bezrobotnych, • Funkcjonowanie Ośrodków Zdrowia i Przychodni Niepublicznej, • Działalność Jednostek OSP, • Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej, • Zaangażowanie pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, • Znajomość problemów społecznych przez pracowników OPS, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost ludności w wieku produkcyjnym, • Ogólny wzrost liczby ludności, 	<u>WARUNKI SOCJALNO – BYTOWE</u> <ul style="list-style-type: none"> • Problem bezrobocia, • Pogarszające się warunki życia ludności wiejskiej, • Część szkół nie posiada wystarczającej bazy sportowej, • Niewystarczające dostosowanie profili nauczania do zmieniających się wymagań rynku pracy, niewystarczająca oferta edukacyjna dla osób dorosłych, • Pogłębiające się różnice dochodów w poszczególnych grupach społecznych, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wahania wskaźnika przyrostu naturalnego, • Niski poziom wykształcenia mieszkańców, • Mało osób z wykształceniem wyższym,

<ul style="list-style-type: none"> • Dodatni wskaźnik migracji, • Współpraca gminy Sulejów z innymi gminami, • Rosnąca w świadomości społeczeństwa potrzeba aktywnego stylu życia, • Rosnące ambicje młodych ludzi do podwyższania kwalifikacji zawodowych, • Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym, świadczące o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, • Funkcjonowanie trwałego systemu norm moralnych i prawnych, • Utrudniony dostęp do narkotyków, • Niski poziom przestępczości, 	
Szanse	Zagrożenia
<p><u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z Europejskiego Funduszu Społecznego, • Wzrost środków finansowych na pomoc społeczną, • Wzrost instrumentów finansowych wspierających tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich, • Zwiększenie dostępu do Internetu, • Rozwój gospodarczy całego kraju, <p><u>POTENCJAŁ LUDZKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa w kraju, • Współpraca ponadlokalna na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przestępczości, • Poszerzenie procesów dydaktycznych o technologie informatyczne, • Rozwój zainteresowań młodego pokolenia, • Chęć zdobywania wykształcenia przez młodzież która rozumie zachodzące 	<p><u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nie wywiązywanie się państwa z własnych zobowiązań, • Utrzymująca się rozbieżność pomiędzy kwalifikacjami a potrzebami rynku pracy, <p><u>POTENCJAŁ LUDZKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja wartości rodziny, • Postępująca apatia i zniechęcenie oraz upowszechnienie się postawy roszczeniowej,

przemiany, • Niż demograficzny w Europie Zachodniej,	
---	--

4. Realizacja zadań i projektów

Pracownicy Urzędu Miejskiego w Sulejowie – za pomocą ankiety - przeprowadzili wśród mieszkańców konsultacje dotyczące planowanych inwestycji na lata 2007-2013. Według mieszkańców gminy najważniejsze inwestycje jakie należałoby zrealizować to: przebudowa oczyszczalni ścieków, rozbudowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy oraz poprawa jakości dróg.

Nazwa projektu	Termin realizacji	Koszt (w PLN)	Oczekiwane rezultaty
Kompleksowe uzbrojenie terenu pod działalność usługowo-handlową w Sulejowie	2004-2012	Razem - 2 246 000	Wskaźniki produktu - Powierzchnia uzbrojonego terenu
		Środki własne – 688 925	Wskaźniki rezultatu - Stosunek nowouzbrojonych terenów do wszystkich terenów inwestycyjnych w mieście/gminie
		Środki z UE – 1 557 075	Wskaźniki oddziaływania - Liczba nowych przedsiębiorstw na terenach inwestycyjnych (w okresie 2 lat) - Cena gruntów inwestycyjnych na obszarze zdefiniowanym przez beneficjenta (po 2 latach)
Przebudowa ulicy Parafialnej w Sulejowie	2006-2008	Razem – 827 950	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne - 302 950	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE – 525 000	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa oczyszczalni ścieków wraz z przepompowniami	2007-2011	Razem – 5 760 000	Wskaźniki produktu - Ilość rozbudowanych oczyszczalni ścieków
		Środki własne – 1 440 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE – 4 320 000	Wskaźniki oddziaływania -Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Dokończenie przebudowy ulicy Jesionowej w Poniatowie	2006-2009	Razem – 279 900	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi

w Poniatowie		Środki własne – 279 900	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ul. K. Sprawiedliwego i Basztowej w Sulejowie	2007-2010	Razem – 1 284 400	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 1 284 400	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE – 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Budowa kanalizacji sanitarnej dla północnej części gminy Rozprza, północno-zachodniej części gminy Sulejów oraz południowej części Miasta Piotrków Trybunalski	2006-2012	Razem – 7 088 000	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej
		Środki własne – 1 750 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE – 5 250 000	Wskaźniki oddziaływania - Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ulicy Wapiennej w Sulejowie	2007-2011	Razem – 2 124 400	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne -2 124 400	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze

		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ulicy Dobra Woda w Sulejowie	2007-2011	Razem – 1 536 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne -1 536 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Uszczelnianie istniejącej kanalizacji sanitarnej w Sulejowie	2005-2012	Razem – 485 800	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej
		Środki własne – 485 800	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania -Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Dokończenie przebudowy ulicy Nowe Osiedle we Włodzimierzowie	2007-2008	Razem – 80 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 80 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy Sulejów	2008	Razem – 30 000	Wskaźniki produktu - Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych
		Środki własne -30 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania -Nakłady na bieżące utrzymanie -Poprawa bezpieczeństwa
Pomoc finansowa przy przebudowie chodnika od Placu Straży do ul. Przydziałki w Sulejowie	2008	Razem – 300 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanego chodnika
		Środki własne – 300 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanego chodnika
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Poprawa bezpieczeństwa ruchu - ilość wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ul. Poprzecznej w Przygłowie	2007-2010	Razem – 285 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 285 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE – 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Pomoc finansowa przy remoncie budynku komisariatu policji w Sulejowie	2007-2008	Razem – 75 000	Wskaźniki produktu - liczba wyremontowanych obiektów
		Środki własne – 75 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni wyremontowanego budynku

		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób korzystających z obiektu (w okresie 1 roku)
Przebudowa drogi Witów Kol. - Przyglów	2005-2012	Razem – 2 000 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 642 050	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE – 1 357 950	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Budowa Regionalnego Centrum Sportu, Rekreacji i Kultury ROMANIKA w Sulejowie ul. Szkolna 2	2004-2012	Razem – 8 255 000	Wskaźniki produktu - Liczba wybudowanych obiektów sportowo-kulturalnych - Powierzchnia wybudowanych obiektów sportowo-kulturalnych
		Środki własne – 2 096 750	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów sportowo-kulturalnych
		Środki z UE – 6 158 250	Wskaźniki oddziaływania - Liczba uczestników imprez sportowo - kulturowych - Liczba imprez sportowo - kulturowych
Dokończenie przebudowy ulicy Rolniczej w Uszczynie	2007-2010	Razem – 1 214 600	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 1 214 600	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

Wymiana stolarki okiennej i podłóg w Przedszkolu w Sulejowie	2007-2008	Razem – 79 900	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki własne – 79 900	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej (po 2 latach)
Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Łęcznie	2007-2008	Razem – 398 000	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki własne – 398 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki z UE -0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej (po 2 latach)
Budowa nowych i przebudowa istniejących boisk przy szkołach	2005-2011	Razem – 250 000	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej - Powierzchnia wybudowanych obiektów infrastruktury sportowej
		Środki własne – 250 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury sportowej
		Środki z UE – 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury sportowej (po 2 latach) - Liczba uczestników imprez sportowych - Liczba imprez sportowych
Budowa drugiej niezależnej nitki wodociągowej z ujęcia "Barbara" w Sulejowie	2009-2010	Razem – 200 000	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci wodociągowej
		Środki własne – 50 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej

		Środki z UE – 150 000	Wskaźniki oddziaływania - Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej
Budowa trzeciego zbiornika wody przy ujęciu "Barbara" wraz z przebudową pozostałych	2009-2010	Razem – 300 000	Wskaźniki produktu - Ilość wybudowanych zbiorników wodnych
		Środki własne – 75 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej
		Środki z UE – 225 000	Wskaźniki oddziaływania - Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej
Wymiana rur azbestowych w ulicy Wapienna, Basztowa i Kazimierza Sprawiedliwego w Sulejowie	2008	Razem – 200 000	Wskaźniki produktu - Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej
		Środki własne – 200 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Dobra Woda z ulicami Widok i Cicha w Sulejowie	2006-2008	Razem – 502 300	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej
		Środki własne – 502 300	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Przebudowa drogi od wsi Biała do drogi wojewódzkiej nr 742	2007-2010	Razem – 315 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 315 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze

		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Odwodnienie ulicy Topolowej w Przygłowie	2004-2008	Razem – 228 870	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 228 870	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ulicy Polnej we Włodzimierzowie	2008-2010	Razem – 220 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 220 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Budowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Piotrków Trybunalski na terenie gminy Sulejów	2013-2015	Razem – 8 920 000	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej
		Środki własne – 2 230 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE – 6 690 000	Wskaźniki oddziaływania -Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Sulejów	2005-2015	Razem – 56 579 000	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej

Sulejów		Środki własne – 14 144 750	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z kanalizacji
		Środki z UE – 42 434 250	Wskaźniki oddziaływania -Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
Rozbudowa Przedszkola w Przygłowie łącznie z centralnym ogrzewaniem, kotłownią i pomieszczeniami socjalnymi	2007-2009	Razem – 195 200	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki własne – 195 200	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej (po 2 latach)
Budowa wodociągu w ulicy Rycerskiej na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie	2006-2009	Razem – 171 840	Wskaźniki produktu - Długość wybudowanej sieci wodociągowej
		Środki własne – 171 840	Wskaźniki rezultatu - Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej
Przebudowa ulicy Przydziałki w Sulejowie wraz z rozbudową infrastruktury	2006-2013	Razem – 2 051 540	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 2 051 540	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Pomoc finansowa w przebudowie drogi powiatowej Jeżów –	2006-2012	Razem – 14 160	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi

powiatowej Jeżów – Rozprza-Lubień-Bilska Wola		Środki własne – 14 160	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

Nakładki asfaltowe na drogach gminnych: Łazy Dąbrowa, Przyglów- Barkowice Mokre, Witów- Kłudzice	2008	Razem –70 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 70 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)
Przebudowa ulicy Krzywej w Przyglowie	2008	Razem – 80 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 80 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) -Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie	2007-2008	Razem – 357 100	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej - Powierzchnia wybudowanych obiektów infrastruktury sportowej
		Środki własne – 215 200	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury sportowej
		Środki z UE – 0 Środki inne – 141 900	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury sportowej (po 2 latach) - Liczba uczestników imprez sportowych - Liczba imprez sportowych
Rozbudowa Przedszkola w Poniatowie o kotłownię i centralne ogrzewanie	2008-2009	Razem – 100 000	Wskaźniki produktu - Powierzchnia przebudowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki własne – 100 000	Wskaźniki rezultatu - Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej
		Środki z UE - 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów infrastruktury edukacyjnej (po 2 latach)
Odwodnienie rejonu ulic Nowe Osiedle i Leśna we Włodzimierzowie	2008	Razem – 60 000	Wskaźniki produktu - Długość przebudowanej drogi
		Środki własne – 60 000	Wskaźniki rezultatu - Wskaźnik powierzchni przebudowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze
		Środki z UE – 0	Wskaźniki oddziaływania - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) - Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

5. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy oraz województwa

Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego to dokument programowy, który w swoich ustaleniach jest komplementarny do dokumentów planistycznych, będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim, krajowym, europejskim. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Poniżej wykazano zgodność zakładanych kierunków rozwoju gminy Sulejów z założeniami niektórych dokumentów.

5.1. Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2015

Podstawą opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Sulejów w zakresie metodycznym jest Narodowa Strategia Kraju na lata 2007 – 2015. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Strategia Rozwoju Kraju nie jest dokumentem wymaganym przez Komisję Europejską. Zostanie jednak informacyjnie przekazana Komisji. Diagnoza stanu gminy, prognozy trendów demograficznych i gospodarczych oraz sformułowane na ich podstawie cele są spójne z założeniami i celami SRK. Należy podkreślić, iż diagnoza aktualnego stanu gminy w dziedzinie gospodarczej i społecznej ujawniła oraz potwierdziła występowanie na terenie gminy problemów i negatywnych tendencji opisywanych także w analizie stanu kraju zawartej w SRK. Chodzi tu m.in. o:

- słabe wykorzystanie szans wynikających z rozwoju turystyki w Polsce,
- zły stan infrastruktury technicznej, w tym kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich,
- trudną sytuację na rynku pracy - wysoką stopę bezrobocia oraz niski poziom wskaźników aktywności zawodowej i zatrudnienia,
- niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem,
- brak innowacyjnych przedsięwzięć.

W związku z tym cele strategiczne obu dokumentów są ze sobą powiązane. Dotyczy to głównie następujących celów SRK:

- Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.
- Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

5. 2. Powiązanie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności)

Zapisy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia w zakresie identyfikacji problemów na obszarze Polski oraz zamierzonych do osiągnięcia celów są tożsame z celami stawianymi przed władzami i społecznością gminy Sulejów.

Dotyczy to przede wszystkim następujących celów horyzontalnych:

- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
 - Wzrost poziomu edukacji oraz poprawa jakości kształcenia,
 - Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
 - Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
 - Wzmocnienie potencjału zdrowotnego kapitału ludzkiego.

- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, m. in. poprzez:
 - Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
 - Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej.

- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
 - Wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną,
 - Rozwój sektora usług,
 - Poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania,
 - Społeczeństwo informacyjne,
 - Zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych.

Założenia Planu Rozwoju Lokalnego odnoszą się także do celu głównego NSRO, określonego jako: *tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.*

5.3. Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego przewiduje działania mające służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju na lata

2007 – 2013. Niniejszy dokument pełni taką samą rolę, jednakże działania w nim przewidziane mają charakter lokalny. Realizacja działań zapisanych w obu dokumentach sprawi, że będą na siebie oddziaływać. Dla uzyskania większych efektów działania te muszą być ze sobą spójne.

Niniejszy dokument realizuje postulaty strategii, szczególnie w następujących dziedzinach:

- Oś priorytetowa II „Ochrona środowiska”,
- Osi priorytetowej III „Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”,
- Osi priorytetowej V „Infrastruktura społeczna”.

5. 4. Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego

Plan Rozwoju Lokalnego ze swoimi celami nadrzędnymi oraz celami cząstkowymi wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Głównymi celami rozwoju województwa, zgodnymi z założeniami PRL są bowiem:

- I. Wzrost poziomu cywilizacyjnego województwa
 - Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,
 - Podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców,
 - Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.
- II. Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą
 - Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - Inicjowanie i wspomaganie różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych.

Odnosząc się do celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego można stwierdzić, iż Plan jest zgodny z określonymi w niej celach, i przyczyni się do rozwoju cywilizacyjnego i kulturalno - turystycznego w gminie Sulejów, a co za tym idzie w województwie łódzkim.

5.5. Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulejów odpowiada celom strategicznym rozwoju powiatu piotrkowskiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego definiuje następujące cele strategiczne i cele operacyjne:

- Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój cywilizacyjny mieszkańców

Cele operacyjne:

- Zwiększenie dostępu młodzieży do szkolnictwa średniego,

- Zapewnienie dostępu mieszkańców do różnych form kształcenia zawodowego w zależności od potrzeb lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy,
- Zintensyfikowanie działań związanych z profilaktyką zdrowotną,
- Zwiększenie dostępności, szczególnie dzieci i młodzieży do różnych form aktywności ruchowej,
- Podniesienie jakości życia i poziomu zdrowotności mieszkańców powiatu

Cel operacyjny:

- Dążenie do poprawy jakości życia,
- Wykorzystanie walorów dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację infrastruktury drogowej i rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej

Cele operacyjne:

- Osiągnięcie dobrego poziomu technicznego połączeń lokalnych,
- Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym o znaczeniu krajowym przebiegających przez powiat piotrkowski,
- Przyspieszenie telefonizacji powiatu,
- Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnego rolnictwa, stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich

Cele operacyjne:

- Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców wsi poprzez jej „urbanizację”,
- Poprawa efektywności gospodarowania i doskonalenie jakości produktów,
- Zwiększenie dochodów z działalności rolniczej poprzez różnego rodzaju rozwiązania organizacyjne (spółdzielnie marketingowe, grupy producenckie, kółka maszynowe),
- Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i turystyki

Cele operacyjne:

- Tworzenie korzystnego klimatu dla inwestorów zewnętrznych,
- Wspieranie lokalnego biznesu,
- Tworzenie enklaw szybkiego rozwoju gospodarczego dla pozyskiwania inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych.

5.6. Strategia Rozwoju Gminy Sulejów

Misja Gminy Sulejów

Gmina Sulejów zapewnia turystom atrakcyjny wypoczynek, czyste powietrze, dużo lasów, zalew, czyste rzeki, zdrowy klimat, piękne krajobrazy, zdrową żywność. Oferujemy także dużo zabytków. Atutem naszej gminy jest życzliwe nastawienie społeczeństwa do inwestorów oraz turystów.

Strategia Rozwoju Gminy Sulejów definiuje następujące kierunki rozwoju, cele strategiczne i operacyjne:

1. Integracja i aktywizacja społeczeństwa:

- Aktywizacja mieszkańców na rzecz rozwoju gminy
 - Rozszerzenie działalności istniejących instytucji kulturalnych
- Aktywizacja młodzieży w życiu społecznym gminy
 - Stworzenie nowych instytucji społecznych reprezentujących interesy młodzieży
- Wzrost poziomu edukacji mieszkańców
 - Realizacja programów edukacyjnych

2. Rozwój turystyki, agroturystyki oraz usług towarzyszących:

- Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych oraz poprawa stanu środowiska
 - Podniesienie turystycznej atrakcyjności gminy
 - Ochrona zasobów leśnych
 - Zachowanie czystości i estetyki środowiska
- Stworzenie zintegrowanego programu turystycznego gminy
 - Działania zmierzające do pozyskania inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem atrakcyjnych turystycznie terenów. Opracowanie oferty usług turystycznych i agroturystycznych

3. Rozwój rolnictwa w gospodarce rynkowej:

- Adaptacja rolnictwa w warunkach gospodarki rynkowej
 - Poprawa rentowności pracy w gospodarstwach rolnych
 - Wspieranie działań na rzecz zwiększenia areалу upraw w gospodarstwach indywidualnych
 - Wzrost świadomości ekologicznej ludności wiejskiej
 - Stworzenie przyjaznych warunków do tworzenia nowych miejsc pracy
- Rozwój spółdzielczości rolniczej
 - Powstanie zakładów przetwórstwa rolnego

4. Rozwój infrastruktury:

- Rozwój infrastruktury technicznej
 - Zwodociągowanie gminy
 - Budowa i modernizacja dróg
 - Kanalizacja gminy
 - Gazyfikacja
 - Telefonizacja
 - Rozwój energetyki
 - Poprawa bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych

- Rozwój infrastruktury społecznej
 - Budowa bazy sportowej
 - Poprawa warunków nauczania w szkołach podstawowych
 - Poprawa jakości usług opieki medycznej
 - Pozyskanie zewnętrznych środków pomocowych do rozwoju infrastruktury w gminie

5. Rozwój przedsiębiorczości:

- Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości
 - Budowa instytucji oraz podejmowanie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości
 - Promowanie ekonomicznej edukacji wśród młodych ludzi

6. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Ścisły monitoring projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej jest jednym z podstawowych warunków ich właściwej i efektywnej realizacji. W Planie Rozwoju Lokalnego znaczny nacisk kładzie się na ocenę przewidywanych efektów realizacji działań proponowanych w tym Planie. Podstawą takiej oceny będzie szacunek przewidywanych efektów realizacji proponowanych działań.

Zasadnicze znaczenie wśród metod oceny przewidywanych efektów, obok standardowych raportów i opisów poszczególnych projektów, mają ilościowe metody oceny. Stanowią one standardowe narzędzie stosowane w UE, pozwalające na usystematyzowane oceny i porównywanie realizacji działań. W ostatnich latach europejski system ocen ilościowych podlegał dynamicznemu rozwojowi, zmierzając w stronę zwiększenia przejrzystości procesu oceny. W związku z powyższym, obecnie mniejszy nacisk kładzie się na dane finansowe. Zamiast tego większą uwagę przywiązuje się do korzyści dla konsumentów mierzone w jednostkach naturalnych.

Najważniejszym elementem jest dostęp pracowników gminy, radnych i mieszkańców do miar wskaźników, co umożliwi skuteczną realizację Planu. Istotną rolę wskaźników monitoringu i ewaluacji jest wskazywanie odstępstw w realizacji programu od zakładanej sytuacji modelowej, a przez to - identyfikowanie jego słabych i mocnych punktów, co umożliwia podejmowanie działań zaradczych. Wskaźniki monitoringu i ewaluacji, poprzez swój wymiar statystyczny, mają równocześnie za zadanie wskazanie stopnia skuteczności władz zarządzających programem w rozwiązywaniu problemów rozwoju danego obszaru.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach oraz na koniec okresu programowania (rok 2013). Zaleca się również kontrolę wskaźników co 2 lata. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2007 – 2013 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

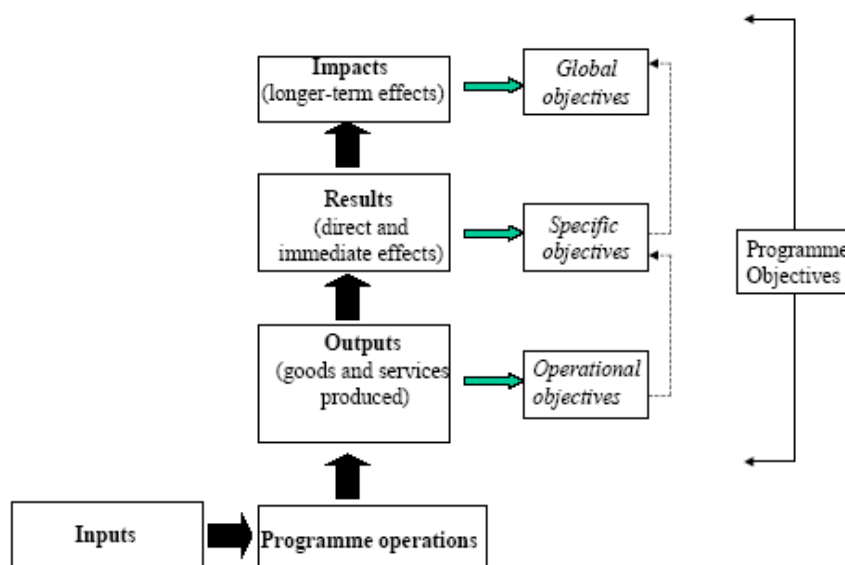
- wzrost ilości terenów zurbanizowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- wzrost poziomu zwodociągowania i skanalizowania gminy,
- polepszenie stanu dróg gminnych,
- zwiększenie długości dróg o nawierzchni ulepszonej,
- poprawa dostępności i jakości obiektów oświatowo – kulturalnych,
- liczba utworzonych nowych miejsc pracy,
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Każde działanie będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. Dodatkowo zaleca się aby każdy projekt był oceniany wg. dodatkowego wskaźnika jakim jest wskaźnik wkładu.

Komisja począwszy od początku okresu programowania 1993 – 1999 zaleca konsekwentnie jednolity system czterech wskaźników służących ocenie i monitorowaniu projektów współfinansowanych w ramach polityki strukturalnej Wspólnot. W zaleceniach opublikowanych w poradniku metodologicznym **The New Programming Period 2007-2013 Indicative Guidelines On Evaluation Methods: Monitoring And Evaluation Indicators Working Document No. 2** czytamy:

„Przepisy [Komisji Europejskiej; przyp. autora] przewidują zastosowanie logicznej struktury wskaźników [...] Sugerowana klasyfikacja odpowiada następującemu łańcuchowi wskaźników: *Wkłady > Produkty > Rezultaty > Oddziaływania*²”

Figure 2.2 a: The Logical Framework



Istotna jest więc **logiczna kolejność prezentowania wskaźników**. Według wytycznych zawartych w cytowanych publikacjach mówimy o czterech rodzajach wskaźników (odpowiednio do czterech faz cyklu interwencji): **wskaźnikach wkładu** (*input indicators*), **wskaźnikach produktu** (*output indicators*), **wskaźnikach rezultatu** (*result indicators*) i **wskaźnikach oddziaływania** (*impact indicators*), przy czym dwa ostatnie łącznie bywają określane jako wskaźniki celów projektu (*objective indicators*).

² Cytat za publikacją The New Programming Period 2007-2013 Indicative Guidelines On Evaluation Methods: Monitoring And Evaluation Indicators Working Document No. 2 (przekł. autorów Studium) s.7.

W poniższej tabeli zestawiono proponowane rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru. Wskaźniki oddziaływania możemy podzielić na rozproszone i odroczone w czasie. Rozproszone to oddziaływanie na sfery nie objęte bezpośrednio projektem. Odroczone w czasie to te, które będą mierzalne za kilka lub kilkanaście lat. Zaleca się szczegółowy pomiar zarówno wskaźników oddziaływania, choć są one trudno mierzalne. **To wskaźnik oddziaływania mierzony po kilku latach określa skuteczność projektu dla rozwoju lokalnego.**

Szczegółowe wskaźniki mogą być określane dopiero na poziomie poszczególnych projektów. Na poziomie planu możemy podać jedynie listę przewidzianych wskaźników spośród których będą wybierane konkretne wskaźniki dla każdego projektu.

Produkt to bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami.

Produkty		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
Liczba przedsiębiorstw wspartych w wyniku realizacji Planu	Szt.	Urząd Miejski
Długość rozbudowanych/zbudowanych sieci teleinformatycznych (w tym sieci szkieletowych)	km	Urząd Miejski
Liczba powstałych publicznych produktów dostępu do Internetu	Szt.	Urząd Miejski
Liczba stworzonych portali umożliwiających kontakt obywatela z instytucją publiczną	Szt.	Urząd Miejski
Powierzchnia zrekultywowanych i zagospodarowanych terenów przemysłowych i innych zdegradowanych do ogółem	m ²	Urząd Miejski
Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku odnowy wsi	Szt.	Urząd Miejski
Wartość nakładów na odnowę wsi	PLN	Urząd Miejski
Długość sieci wodociągowej	km	Urząd Miejski
Długość sieci kanalizacyjnej	km	Urząd Miejski
Komunalne oczyszczalnie ścieków	Szt.	Urząd Miejski
Liczba wybudowanych stacji uzdatniania wody	Szt.	Urząd Miejski
Liczba zrekultywowanych składowisk odpadów komunalnych	Szt.	Urząd Miejski
Restytucja gatunku fauny - zmiana liczebności gatunku	Szt.	Urząd Miejski
Odnowienia i zalesienia	ha	Urząd Miejski
Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej – zbiorniki wodne – obiekty	Szt.	Urząd Miejski
Liczba zamontowanych instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych	Szt.	Urząd Miejski
Liczba odrestaurowanych i odremontowanych obiektów zabytkowych (mających indywidualny wpis do rejestru zabytków)	Szt.	Urząd Miejski

Liczba obiektów kultury w regionie [teatry i instytucje muzyczne, muzea, kina, galerie]	Szt.	Urząd Miejski
Nowe miejsca noclegowe	Szt.	Urząd Miejski
Placówki gastronomiczne	Szt.	Urząd Miejski
Liczba przedsiębiorstw z branży turystyczno-kulturalnej	Szt.	Urząd Miejski
Długość dróg gminnych	km	Urząd Miejski
Długość wybudowanych/przebudowanych /wyremontowanych dróg	km	Urząd Miejski
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km	Urząd Miejski
Długość sieci energetycznej wybudowanej i zmodernizowanej	km	Urząd Miejski
Długość sieci gazowej wybudowanej i zmodernizowanej	km	Urząd Miejski
Ilość stacji transformatorowych	Szt.	Urząd Miejski
Liczba zakupionego wyposażenia: medycznego i dydaktycznego	Szt.	Urząd Miejski
Liczba zmodernizowanych obiektów: - ochrony zdrowia - pomocy społecznej - dydaktycznych	Szt.	Urząd Miejski
Liczba obiektów spełniających wymogi standaryzacyjne w :ochronie zdrowia, pomocy społecznej	Szt.	Urząd Miejski

Rezultat można zdefiniować jako korzyści, jakie wynikną dla beneficjenta bezpośrednio po zakończeniu projektu w związku ze zrealizowanymi działaniami, tj. dostarczonymi mu usługami/dostawami materialnymi/inwestycjami.

Rezultaty		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON	Szt.	GUS
Liczba nowych instytucji otoczenia biznesu	Szt.	GUS
Udział szkół wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu	%	GUS
Liczba jednostek publicznych posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu	Szt.	Urząd Miejski
Liczba miejsc pracy, które zostały utworzone w wyniku realizacji projektów odnowy wsi	Szt.	Urząd Miejski
Odsetek mieszkań wyposażonych w instalację kanalizacyjną	%	GUS
Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oczyszczane i nieoczyszczane	hm ³	GUS/OŚ
Ścieki komunalne z miast i wsi oczyszczane	dm ³	GUS/OŚ
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	%	GUS

Odpady komunalne stałe wyselekcjonowane z odpadów zebranych	tys. ton	GUS/OŚ
Lesistość	%	GUS/OŚ
Odnowienia i zalesienia	ha	GUS/OŚ
Objętość retencjonowanej wody	m ³	
Powierzchnia terenu zabezpieczona przed powodzią	ha	
Liczba pożarów lasów	Szt.	GUS/OŚ
Liczba wdrożonych systemów monitorowania stanu środowiska	Szt.	
Korzystający z noclegów ogółem	Os.	GUS
Dochód budżetu JST z kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (w tys. zł)	PLN	GUS
Dochód budżetu JST z kultury fizycznej i sportu (w tys. zł)	PLN	GUS
Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych	Os.	Powiatowa Komenda Policji
Objętość dostarczonego gazu	m ³	Urząd Miejski
Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej (%): - średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) - wyższe w tym na wsi - średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) - wyższe	%	GUS
Kształcenie ustawiczne dorosłych (% udział osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających w ludności wieku 25-64 lata)	%	GUS
Liczba mieszkańców w jednostkach pomocy społecznej	Os.	Urząd Statystyczny w Łodzi

Oddziaływanie (*ang. impact*) to konsekwencje wynikające z realizacji projektu, które wystąpią jakiś czas po zakończeniu projektu (mogą być obserwowane lub zmierzone). Efekty te mogą dotyczyć nie tylko beneficjenta, ale również innych podmiotów, które odniosły jakieś korzyści lub poniosły straty w wyniku realizacji projektu.

Oddziaływania		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej i gazowej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna,
4. Wzrost poziomu życia mieszkańców	%	Badania ankietowe
5. Zmniejszenie zachorowalności dzieci w placówkach kulturalno – oświatowych w wyniku poprawy warunków nauczania	%	Statystyka szkolna i gminna

6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości kółek zainteresowań	%	Statystyka szkolna
7. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej mieszkańców	%	Statystyka gminna
8. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)
9. Spadek emisji niebezpiecznych związków - CO ₂ , SO ₂ , NO ₂	mg/m ³	Badania
10. Wzrost zdrowotności mieszkańców	%	Statystyka gminna
11. Polepszenie stanu środowiska naturalnego	%	Badania

Jeśli projekt wymaga poszerzenia listy wskaźników, monitoring i ewaluacja powinny odbywać się z zastosowaniem wskaźników dodatkowych, typowych dla realizowanego projektu.

7. Plan finansowy

Plan finansowy jest bardzo ważnym elementem Planu Rozwoju Lokalnego. Ukazuje możliwości finansowe gminy oraz możliwości otrzymania środków ze źródeł pozabudżetowych. W latach 2007 – 2013 maksymalny poziom dotacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego wynosi 85% kosztów kwalifikowanych projektu. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich maksymalna dotacja wynosi 75% kosztów kwalifikowanych projektu.

Plan finansowy pozwala również planować zaciąganie kredytów na pokrycie kosztów zamierzeń inwestycyjnych. Od strony formalno-prawnej ogólne warunki zadłużania się samorządów wyglądają następująco:

- o łączna kwota długu jednostki na koniec roku budżetowego nie może być większa, niż 60% wykonanych dochodów budżetowych w danym roku, (Ustawa o finansach publicznych, art. 170), oraz
- o łączna kwota spłat przekraczających na dany rok nie może być większa niż 15% tychże dochodów,

Warunki powyższe nie dotyczą jednak kredytów zaciąganych na sfinansowanie kosztów projektu. Ustawa o finansach publicznych w art. 170 ust. 4. w y ł ą c z a kredyty zaciągane w związku ze środkami określonymi w umowie z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi [...] Unii Europejskiej.

Planowana inwestycja	2007			2008			2009		
	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)
Kompleksowe uzbrojenie terenu pod działalność usługowo-handlową w Sulejowie	69 900	69 900	0	15 000	37 500	112 500	120 000	30000	90000
Przebudowa ulicy Parafialnej w Sulejowie	127 950	127 950	0	700 000	175 000	525 000			
Przebudowa oczyszczalni ścieków wraz z przepompowniami				200 000	50 000	150 000	1 500 000	375 000	1 125 000
Budowa kanalizacji sanitarnej dla północnej części gminy Rozprza, północno-zachodniej części gminy Sulejów oraz południowej części Miasta Piotrków Trybunalski	88 000	88 000	0	110 000	27 500	82 500			
Dokończenie przebudowy ulicy Jesionowej w Poniatowie	9 900	9 900	0	200 000	200 000	0	70 000	70 000	0
Przebudowa ul. K. Sprawiedliwego i Basztowej w Sulejowie	24 400	24 400	0	137 500	137 500	0	282 500	282 500	0
Przebudowa ulicy Wapiennej w Sulejowie	24 400	24 400	0	330 000	330 000	0	590 000	590 000	0
Przebudowa ulicy Dobra Woda w Sulejowie	24 000	24 000	0	250 000	250 000	0	372 000	372 000	0
Uszczelnianie istniejącej kanalizacji sanitarnej w Sulejowie	421 800	421 800	0	64 000	64 000	0			
Dokończenie przebudowy ulicy Nowe Osiedle we Włodzimierzowie				80 000	80 000	0			
Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy Sulejów				30 000	30 000	0			
Pomoc finansowa przy przebudowie chodnika od Placu Straży do ul. Przydziałki w Sulejowie				300 000	300 000	0			
Przebudowa ul. Poprzecznej w Przyglowie	7 900	7 900	0				107 100	107 100	0
Pomoc finansowa przy remoncie budynku komisariatu policji w Sulejowie	25 000	25 000	0	50 000	50 000	0			
Przebudowa drogi Witów Kol. - Przyglów	189 400	189 400	0	100 000	25 000	75 000	475 000	118 750	356 250

Budowa Regionalnego Centrum Sportu, Rekreacji i Kultury ROMANIKA w Sulejowie ul. Szkolna 2	44 000	44 000	0	150 000	37 500	112 500	0	0	0
Dokończenie przebudowy ulicy Rolniczej w Uszczyńcu	14 600	14 600	0	520 000	520 000	0	340 000	340 000	0
Wymiana stolarki okiennej i podłóg w Przedszkolu w Sulejowie	29 900	29 900	0	50 000	50 000	0			
Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Łęczynie	148 000	148 000	250 000	250 000	0				
Budowa nowych i przebudowa istniejących boisk przy szkołach	0	0	0	50 000	50 000	0	50 000	50 000	0
Budowa drugiej niezależnej nitki wodociągowej z ujęcia "Barbara" w Sulejowie							100 000	25 000	75 000
Budowa trzeciego zbiornika wody przy ujęciu "Barbara" wraz z przebudową pozostałych							100 000	25 000	75 000
Wymiana rur azbestowych w ulicy Wapienna, Basztowa i Kazimierza Sprawiedliwego w Sulejowie				200 000	200 000	0			
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Dobra Woda z ulicami Widok i Cicha w Sulejowie	282 300	282 300	0	220 000	220 000	0			
Przebudowa drogi od wsi Biała do drogi wojewódzkiej nr 742	14 600	14 600	0	100 000	100 000	0	100 400	100 400	0
Odwodnienie ulicy Topolowej w Przygłowie	28 870	28 870	0	200 000	200 000	0			
Przebudowa ulicy Polnej we Włodzimierzowie				30 000	30 000	0	100 000	100 000	0
Budowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Piotrków Trybunalski na terenie gminy Sulejów									
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Sulejów				600 000	150 000	450 000	2 172 000	543 000	1 629 000
Rozbudowa Przedszkola w Przygłowie łącznie z centralnym ogrzewaniem, kotłownią i pomieszczeniami socjalnymi	45 200	45 200	0	75 000	75 000	0	75 000	75 000	0
Budowa wodociągu w ulicy Rycerskiej na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie	76 740	76 740	0	50 000	50 000	0	45 100	45 100	0
Przebudowa ulicy Przydziałki w Sulejowie wraz z rozbudową infrastruktury	56 540	56 540	0	50 000	50 000	0	50 000	50 000	0
Pomoc finansowa w przebudowie drogi powiatowej Jeżów – Rozprza-Lubień-Bilska Wola	14 160	14 160	0						

Nakładki asfaltowe na drogach gminnych: Łazy Dąbrowa, Przygłów-Barkowice Mokre, Witów-Kłudzice				70 000	70 000	0			
Przebudowa ulicy Krzywej w Przygłowie				80 000	80 000	0			
Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie	100 000	100000	0	257 100	115 200	141 900			
Rozbudowa Przedszkola w Poniatowie o kotłownię i centralne ogrzewanie				50 000	50 000	0	50 000	50 000	0
Odwodnienie rejonu ulic Nowe Osiedle i Leśna we Włodzimierzowie				60 000	60 000	0			

Planowana inwestycja	2010			2011			2012			2013		
	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)	razem (w PLN)	środki własne (w PLN)	środki zewnętrzne w tym UE (w PLN)
Kompleksowe uzbrojenie terenu pod działalność usługowo-handlową w Sulejowie	107000	26750	80250	799000	199750	599250	799000	199750	599250	201100	50275	150825
Przebudowa ulicy Parafialnej w Sulejowie												
Przebudowa oczyszczalni ścieków wraz z przepompowniami	1000000	250000	750000	3060000	765000	2295000						
Budowa kanalizacji sanitarnej dla północnej części gminy Rozprza, północno-zachodniej części gminy Sulejów oraz południowej części Miasta Piotrków Trybunalski				3445000	861250	2583750	3445000	861250	2583750			
Dokończenie przebudowy ulicy Jesionowej w Poniatowie												
Przebudowa ul. K. Sprawiedliwego i Basztowej w Sulejowie	840000	840000	0									

Przebudowa ulicy Wapiennej w Sulejowie	590000	590000	0	590000	590000	0						
Przebudowa ulicy Dobra Woda w Sulejowie	372000	372000	0	518000	518000	0						
Uszczelnianie istniejącej kanalizacji sanitarnej w Sulejowie												
Dokończenie przebudowy ulicy Nowe Osiedle we Włodzimierzowie												
Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy Sulejów												
Pomoc finansowa przy przebudowie chodnika od Placu Straży do ul. Przydziałki w Sulejowie												
Przebudowa ul. Poprzecznej w Przygłowie	170000	170000	0									
Pomoc finansowa przy remoncie budynku komisariatu policji w Sulejowie												
Przebudowa drogi Witów Kol. - Przygłów	530000	132500	397500	705600	176400	529200						
Budowa Regionalnego Centrum Sportu, Rekreacji i Kultury ROMANIKA w Sulejowie ul. Szkolna 2	365000	91250	273750	641000	160250	480750	7055000	1763750	5291250			
Dokończenie przebudowy ulicy Rolniczej w Uszczynie	340000	340000	0									
Wymiana stolarki okiennej i podłóg w Przedszkolu w Sulejowie												
Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Łęcznie												
Budowa nowych i przebudowa istniejących boisk przy szkołach	50000	50000	0	50000	50000	0	50000	50000	0			
Budowa drugiej niezależnej nitki wodociągowej z ujęcia "Barbara" w Sulejowie	100000	25000	75000									
Budowa trzeciego zbiornika wody przy ujęciu "Barbara" wraz z przebudową pozostałych	200000	50000	150000									
Wymiana rur azbestowych w ulicy Wapienna, Basztowa i Kazimierza Sprawiedliwego w												

Sulejowie													
Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Dobra Woda z ulicami Widok i Cicha w Sulejowie													
Przebudowa drogi od wsi Biała do drogi wojewódzkiej nr 742	100000	100000	0										
Odwodnienie ulicy Topolowej w Przygłowie													
Przebudowa ulicy Polnej we Włodzimierzowie	90000	90000	0										
Budowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Piotrków Trybunalski na terenie gminy Sulejów										8920000	2230000	6690000	
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Sulejów	5092000	1273000	3819000	9646000	2411500	7234500	9860000	2465000	7395000	29209000	7302250	21906750	
Rozbudowa Przedszkola Samorządowego w Przygłowie łącznie z centralnym ogrzewaniem, kotłownią i pomieszczeniami socjalnymi													
Budowa wodociągu w ulicy Rycerskiej na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie													
Przebudowa ulicy Przydziałki w Sulejowie wraz z rozbudową infrastruktury	77000	77000	0	100000	100000	0	818000	818000	0	900000	900000	0	
Pomoc finansowa w przebudowie drogi powiatowej Jeżów – Rozprza-Lubień-Bilska Wola													
Nakładki asfaltowe na drogach gminnych: Łazy Dąbrowa, Przygłów-Barkowice Mokre, Witów-Kłudzice													
Przebudowa ulicy Krzywej w Przygłowie													
Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie													
Rozbudowa Przedszkola w Poniatowie o kotłownię i centralne ogrzewanie													
Odwodnienie rejonu ulic Nowe Osiedle i Leśna we Włodzimierzowie													

8. System wdrażania

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Planu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Plan Rozwoju Lokalnego gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładany Plan Rozwoju Lokalnego jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji niemalże od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne, kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Planu Rozwoju Gminy Sulejów uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zabezpieczą **15% wkładu** w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego odpowiedzialny będzie Urząd Miejski w Sulejowie.

8.1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełnił zespół powołany przez Radę Gminy Sulejów. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- o zapewnienia zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- o zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- o zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,

- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

8.2. Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulejów

Urząd Miejski w Sulejowie, jako Instytucja Wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Planu Rozwoju Lokalnego kluczową postacią w procesie jego realizacji i monitoringu jest Burmistrz. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Planu, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie wdrażania i monitoringu należy bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora realizacji Planu.

Koordinator, jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Planie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie - powinien odgrywać ważną rolę w procesach wdrożeniowych Planu.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Planu;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Planu;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy Sulejów. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

9. Sposoby monitorowania, oceny oraz komunikacji społecznej

9.1. Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie **Komitet Monitorujący**. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Rozwoju Lokalnego. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- o Burmistrz Gminy Sulejów,
- o Skarbnik Gminy Sulejów,
- o Koordynator realizacji Planu,
- o Przedstawiciele Rady Gminy Sulejów.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na **pół roku**. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Gminy Sulejów. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Rozwoju Lokalnego w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. styczniu 2014 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Rozwoju Lokalnego. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu, a jego rzeczywistym wykonaniem

będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Gminy Sulejów.

W procesie monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego przewidziano następujące fazy:

- Ocenę wstępną

Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy częściowej realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

- Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

- Kontrolę końcową - ewaluację efektów

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron
- oszacowanie możliwości i ograniczeń
- usprawnienie zarządzania
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego
- poprawianie błędów
- dla celów odpowiedzialności

- wsparcie alokacji zasobów finansowych
- ulepszenie procesu decyzyjnego

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy, bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w Planie Rozwoju Lokalnego cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości. Są one również kluczowe dla prawidłowego planowania kolejnych edycji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy.

9.2. Narzędzia służące zbieraniu informacji zaproponowane w czasie opracowania Planu Rozwoju Lokalnego

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace Komitetu Monitorującego.

Miary wykonania projektów

Nie we wszystkich projektach obecnego PRL dało się ustalić miary wyjściowe. W celu rzetelnego monitorowania wdrażania ważne jest ustalenie mierzalnych celów i zadań, najlepiej opisanych przez dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników.

Dla każdego z projektów zaproponowano odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiągniętych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych

informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiąganych efektów.

Porównywanie wskaźników

Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanego Planu Rozwoju Lokalnego jest również porównanie osiąganych wyników pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Odniesienie efektów własnej pracy do osiągnięć innych przy pomocy porównywalnych wskaźników, pozwala na obiektywną ocenę postępu i skali zachodzących zmian. Może jednocześnie prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów działania (tzw. dobrych praktyk), których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

9.3. Ocena i komunikacja społeczna

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego komórki ewaluacyjnej w strukturze Urzędu Gminy Sulejów, w skład której wchodziłby jeden lub więcej pracowników zajmujących się ewaluacją ex-post. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej do 31 stycznia każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- **skuteczności** - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- **efektywności** - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- **użyteczności** - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

Władze samorządowe Gminy Sulejów w trakcie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to **otoczenie wewnętrzne**, obejmujące pracowników urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również **otoczenie zewnętrzne**. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz gminy Sulejów ze społecznością lokalną to:

- o informacja o postępach wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego - każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Rozwoju Lokalnego w siedzibie sekretariatu Urzędu Gminy, wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- o możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- o podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- o informacje z prac Komitetu Monitorującego zamieszczane na stronie www.

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Promocja

Gmina Sulejów będzie upowszechniać informacje o projektach i jego efektach przede wszystkim na obszarze jego realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej. Informacje o projektach i Planie Rozwoju Lokalnego będą również upowszechniane na terenie Polski. Celem takiego działania jest szeroka promocja projektów oraz zachęcenie do współpracy na terenie Polski i Europy.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami Rozporządzenia 1159/2000/WE z 30 maja 2000 r. w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Analogicznie do przepisów Rozporządzenia 1159/2000/WE celem działań informacyjnych i promocyjnych będzie informowanie beneficjentów projektów (mieszkańców obszaru) o możliwościach jakie stwarza wspólna pomoc Unii Europejskiej oraz Państw Członkowskich, w celu zapewnienia przejrzystości takiej pomocy oraz informowanie opinii publicznej o roli, jaką pełni Unia

Europejska we współpracy z państwami członkowskimi przy udzielaniu pomocy, jak również o rezultatach ich działań.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego oraz ocena działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytania: Czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Miejski? W przypadku problemów z promocją działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.

10. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi

10.1. Uwarunkowania współpracy

Fundamentem ideowym wyznaczającym podstawy współpracy państwa, w tym samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest zasada subsydiarności, zapisana w preambule Konstytucji RP. Zakłada ona, że państwo bierze na siebie tylko te zadania, których nie są w stanie rozwiązać obywatele i ich wspólnoty. Praktyczną konsekwencją przyjęcia tej zasady jest decentralizacja państwa i przekazywanie władzy lokalnej wspólnotom samorządowym. Bardzo ważnym krokiem na tej drodze jest przeniesienie znacznej części kompetencji rządu centralnego samorządom: powiatom i województwom. Obok tego procesu powinien się dokonywać proces przekazywania części kompetencji państwa obywatelom dobrowolnie zrzeszającym się dla rozwiązywania zadań społecznych. Przemawiają za tym nie tylko względy ideowe, ale i praktyczne. Nie chodzi tylko o to, że obywatele mają prawo sami definiować swoje problemy i liczyć na pomoc państwa w ich rozwiązywaniu, ale także o to, iż w wielu dziedzinach organizacje te szybciej i taniej potrafią rozwiązać problemy niż administracja rządowa i samorządowa.

Podstawowym faktem, którą winni uświadamiać sobie wszyscy samorządowcy i pozarządowcy jest to, że podmiotem ich działania są ludzie. Zarówno samorząd lokalny, jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, znów w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji.

Zrozumienie tego, skądinąd oczywistego faktu, nie jest wcale powszechne, a jest to przecież fundament współdziałania, w ramach wspólnej misji, jaką jest dobro społeczności lokalnej. Organizacje pozarządowe z reguły są znacznie bliżej ludzi, wyrastają w odpowiedzi na ich konkretne potrzeby. Administracja natomiast często (na całym świecie zresztą) zapomina o swojej misji, o tym, komu służy. Świadomość misji, nadanie podmiotowości ludziom uruchamia proces uwłaszczenia obywateli, przywrócenia im podmiotowości poprzez tworzenie możliwości wpływania na własne sprawy. Jednym z nurtów takiego procesu uwłaszczenia obywateli jest budowanie współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które pełnią funkcję uspołeczniania życia zbiorowego.

Organizacje, o czym była już mowa, powstają tam, gdzie pojawiają się niezaspokojone potrzeby. Najczęściej są odpowiedzią na problemy dnia codziennego, gdyż te właśnie są najbardziej istotne. Część organizacji w sposób świadomy pozostaje na tym poziomie działania. To jest ich misja, tak określiły swoją rolę i miejsce: pomagać wtedy, gdy pojawia się problem. Najczęściej zresztą uzupełniają w ten sposób działania samorządu i państwa. Jednak inne organizacje starają się poszukiwać przyczyn problemów, a nie tylko łagodzić ich skutki. To jest skuteczna metoda rozwiązywania problemów, ale trudna, bo wymagająca umiejętności i wytrwałości w docieraniu do rzeczywistych źródeł problemów, spojrzenia ponad codziennością. Wiele organizacji, które w tym

właśnie upatrują swoją rolę, stara się docierać do źródeł problemów i rozwiązywać je, i to zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnopolskiej.

Nie jest to również łatwe dla samorządowców, którzy bardzo często przygniecieni są problemami dnia codziennego: dziurawymi jezdniami czy brakiem pieniędzy na wypłatę zasiłków z pomocy społecznej. Ale także wśród nich istnieje wiele przykładów starań o patrzenie na problemy w dłuższym horyzoncie czasowym i określanie celów, które odnoszą się do źródeł problemów, a nie tylko do ich skutków - w myśl twierdzenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć. Przykładem takie podejścia do określania celów działania są Strategie i Plany Rozwoju Lokalnego w wielu gminach w Polsce.

Świadomość tego, że w działaniu najważniejsze są rezultaty wiąże się ściśle ze świadomością misji, celów. Myślenie w kontekście rezultatów podejmowanych działań wymaga planowania i to w dłuższym horyzoncie czasowym. Finansować należy nie działania, ale ich rezultaty. Dobrze znane są sytuacje, w których pewne rezultaty można osiągnąć bardzo prostymi, tanimi sposobami. Nie da się ich jednak zastosować, trzeba wybrać sposób droższy i niekoniecznie gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów, tylko dlatego, że tak mówią przepisy. To bardzo często problem administracji, którego rozwiązaniem mogą być organizacje pozarządowe, elastyczne i - między innymi dzięki temu - skuteczne w działaniu.

Władza samorządowa z mocy prawa jest gospodarzem w swojej gminie. Dobry gospodarz to nie zawsze ten, który sam wszystko potrafi zrobić najlepiej, ale przede wszystkim ten, który potrafi dobrze kierować innymi. Władze samorządowe powinny przede wszystkim tworzyć warunki do współpracy, z wszystkimi tymi, którzy działają dla dobra społeczności lokalnej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Organizacje potrafią osiągać założone rezultaty taniej i skuteczniej niż na przykład jednostki budżetowe, obciążone administracją i skrzępowane przepisami. Jest to również, a może nawet przede wszystkim, ważne z jednego jeszcze powodu. Ludzie wtedy są szczęśliwi, gdy czują w pełni, że ich potrzeby są zaspokajane, gdy się ich nie wyręcza, wtedy, ale daje się możliwość decydowania o zaspokajaniu własnych potrzeb. Jedną z form takiego uczestnictwa jest właśnie współpraca z organizacjami pozarządowymi, które reprezentują interesy obywateli.

Innym elementem świadomości współpracy jest uświadomienie sobie ról jakie pełnią obaj partnerzy. Oczywiście jest, że podstawą dla określania tych ról jest stan obecny, co nie oznacza, że nie można dążyć - w ramach obowiązujących reguł - do jego zmiany. Władze lokalne, w ramach bycia gospodarzem w swojej gminie, zobowiązane są do świadczenia określonego zakresu usług o określonych standardach. W przeciwieństwie do nich organizacje tworzone są dobrowolnie, same określają to co robią. W określeniu ról pomaga zidentyfikowanie i przekonanie się nawzajem o swoich atutach. Samorząd, na przykład ma możliwość kreowania warunków i regulacji dotyczących różnych sfer życia publicznego, posiada zasoby i środki na prowadzenie działań na rzecz mieszkańców, ma dostęp do różnych źródeł informacji. Organizacje natomiast są elastyczne, nie są bowiem skrzępowane

tyloma przepisami co samorząd, mogą być zatem znacznie bardziej innowacyjne, mają lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych, mogą efektywniej świadczyć usługi na rzecz mieszkańców. Dobre poznanie siebie nawzajem, określenie własnych atutów i słabości pozwala precyzyjnie określić role obu partnerów. Różnice w ich możliwościach działania i w tym czym dysponują stanowią siłę współpracy, w której obaj partnerzy mogą uzupełniać się, pomnażając efekty współdziałania.

10.2. Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego

Organizacje są reprezentantem społeczności lokalnej, wyrazicielem potrzeb, dążeń i oczekiwań tej społeczności (lub jej grup). To powoduje, że dla samorządu organizacje stanowią znakomity "pas transmisyjny", którym przepływają informacje zarówno od ludzi do samorządu, jak i od samorządu do społeczeństwa. Organizacje jako reprezentant społeczności powinny mieć zatem możliwość wypowiedzania się w sprawach ważnych dla społeczności i współuczestniczyć w podejmowaniu istotnych dla mieszkańców decyzji.

Główne formy współpracy to: stała współpraca informacyjna, konsultacje, współudział w podejmowaniu decyzji przez władze samorządowe. Organizacje świadczą również, o czym była już mowa, pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej. Dysponują w tym zakresie potencjałem, wiedzą i doświadczeniami. Mogą być zatem znakomitym wykonawcą zadań publicznych, których zakres i sposób realizacji określa samorząd.

Główna forma współpracy: kontraktowanie usług organizacjom przez samorząd.

Organizacje obok wykonywania zleczonych przez samorząd zadań publicznych, proponują zupełnie niekonwencjonalne, nowatorskie sposoby rozwiązywania problemów. Pełnią funkcję innowacyjną i w tym zakresie samorząd również powinien współpracować z nimi, przede wszystkim inspirując działania innowacyjne i wspierając ich realizację.

Główne formy współpracy to: programy dotacji i inne formy wspierania organizacji.

Organizacje pozarządowe spośród innych partnerów samorządu terytorialnego wyróżniają następujące cechy:

- łączenie funkcji usługowej i reprezentacji,
- bardzo dobre rozpoznanie potrzeb, dążeń i oczekiwań społecznych,
- elastyczność podejmowanych działań, łatwość w dostosowaniu ich do potrzeb i preferencji klientów/adresatów działań organizacji,
- potencjał, przede wszystkim ludzki,
- aktywizowanie i organizowanie wokół działań organizacji społeczności lokalnej,
- możliwość pozyskiwania środków na realizację działań niedostępnych lub trudno dostępnych dla samorządu i innych partnerów,

- elastyczność w kalkulowaniu kosztów realizacji działań.

Programy współpracy najczęściej przewidują następujące formy współpracy pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi:

- konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe z organizacjami pozarządowymi, najlepiej w ustalonym wspólnie trybie i formie,
- zaproszenie organizacji pozarządowych do współtworzenia strategii rozwoju lokalnego, do szczególnego znaczenia nabiera w tworzeniu regionalnych planów rozwoju nowych województw samorządowych,
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej,
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych,
- stanowienie prawa lokalnego (uchwały Rad Samorządów), które w sposób kompleksowy określają cele, zasady, mechanizmy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych,
- różne formy wspierania działań organizacji, na przykład:
 - możliwość korzystania z infrastruktury posiadanej przez samorząd; organizacje bezpłatne lub na zasadach preferencyjnych mogą korzystać z lokali, sal na szkolenia i konferencje, środków transportu,
 - możliwość korzystania z informacji posiadanych przez samorząd,
 - możliwość korzystania z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych,
 - możliwość korzystania z kanałów promocyjnych gminy,
 - możliwość korzystania z kontaktów zagranicznych gminy,
 - możliwość udzielania przez gminę rekomendacji dla organizacji pozarządowych,
 - możliwość korzystania ze szkoleń i to zarówno w zakresie merytorycznych zagadnień, jak i w zakresie rozwoju organizacyjnego, jak też dotyczących funkcjonowania władz samorządowych, urzędu gminy, etc³.

³ Por. Tomasz Schimanek „Organizacje pozarządowe w Polsce”.